פרשת **בא** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתפ"ג שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב ..... ג
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדו"ש יאמר כו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פיתוחי קודש ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שבת ..... י
למען יזכו לאחשחה ..... יא
פשולחן מלכים ..... יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

למען תספר... וידעתם כי אני ה'

מעיר לעיר ומכפר לכפר נדד הגאון הצדיק רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל כדי לעורר את לבבות הנרדמים והשקועים בהבלי הזמן, דרשותיו ודיבוריו שיצאו מפיו כשביבי אש נכנסו ללבות שומעיהם, ונתעוררו לשיפור המעשים.

פע"א בהגיעו על אם הדרך להאכסניא הקבועה שלו, מיד הרגיש שבעל האכסניא שמכירו לשעבר נחלש בתמימותו ויראתו, וכששאל לו לפשר הדבר, ענהו שלפני כמה ימים הגיע לכאן פוקר והולל אחד והתרים כלפי מעלה בדיבורי זדון וכפירה, והוציא נגד עיניו חתיכת דבר אחר, ואמר לו בוא ונראה האם הבשר ייתקע בגרוני ואיחנק או לא, והוא זללו בהנאה מרובה, והתרברב בפני שהנה העולם כמנהגו נוהג, ומני אז נכנם בי תמיהות וקושיות רח"ל כלפי מעלה, רבי ישראל לא השיב לו כלום ופנה לחדרו.

אחר כמה דקות חזרה בתו הקטנה של בעל האכסניא מבית הספר כשפניה קורנות מאושר, והראה לאביה שקיבלה 'תעודת הצטיינות' מהבית הספר על אומנות הציור והצביעה, ורבי ישראל נענה ואמר לה בואי ואנסה אותך האם באמת את בקיאה באומנות הציור, והיא סירבה בתוקף, ורבי ישראל פנה להאב ואמר לו למה בתך אינה רוצה להראות לי, ענה לו האב שהיא חושבת שהיות שיש לה כבר התעודה בידה, שוב אינה צריכה להראות לכל אחד ואחד שהיכולת בידה.

השיב רבי ישראל לעומתו – מכאן תשובה ניצחת גם לקושייתך בעניני השגחה, כי הלא הש"ת כבר הוכיח לעיני כל העמים את השגחתו הפרטית על ידי הנסים הגלויים ביציאת מצרים, ויש לנו תעודה המוכיחה על כך, היא התורה שניתנה לנו, האם יש הגיון בדבר שבגלל כל אדם שיבוא ויגיד שאינו מאמין, שה' ישנה את סדרי בראשית ואת הליכות הטבע, כדי להזכיר שיש דין ויש דיין.

והן הם דברי הרמב"ן בפרשתן שכתב אודות האמונה בה', וז"ל: "כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו ויודע ומשגיח ויכול וכו', ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכדל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובנינו לבניהם לדור אחרון.

הקשבה לתוכחות הצדיק, מתיר את האדם מחבלי היצר

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבו, פרש"י ז"ל: "בא אל פרעה והתרה בו". הנה, ישנן שתי בחינות באדם המוכיח לחבירו, האחת שמוכיחו בתורת עצה טובה, אמנם עדיין הבחירה חפשית ברצון חבירו, אם לשמוע לעצת המוכיח. **"יש בחינה גבוה יותר, כאשר הצדיק הדור הוא המוכיח, אז יש בכחו אשר הדיבורים ילכו אל חדרי הבטן לעומקא דליבא לחפוך הרצון של חבירו, אשר בהכרח ידבק בטוב ויחזור בתשובה",** ועל זה נאמר (משלי ב, יח) **'יש בוטה כמדקרות חרב'** וכבר אמרו חז"ל (שבת קא:) **'חרב הרי הוא כחלל',** היינו שהדיבורים הולכים אל חללי לבו של חבירו, וזהו שכתוב (תהלים קמה, יט) **'רצון יראיו יעשה', היינו שהיראים יש להם כח לעשות רצון להמקבלים התוכחה,** כו' (עיי"ש)

ולזה במכת ארבה, כאשר רצה הקב"ה אשר פרעה ועבדיו יתחילו לחזור בתשובה קצת, וכמו שהיה באמת שאמרו (י, ז) **'עד מתי יהיה זה לנו למוקש',** אז אמר הקב"ה למשה: **'בא אל פרעה והתרה בו',** היינו (דהתראה משורש התרה) להתירו מכבלי המוסרות היצר המקשה ערפו, וזהו: **'כי אני הכבדתי את לבו',** היינו על ידי דיבורך תכנים ותלביש הקדושה שלי בתוך לבו, **'למען שתי אותותי אלה בקרבו', היינו לא כמו מוכיחים אחרים שהם רק כנותני עצה, אבל אתה תכנים עם האותיות הדיבורים אל חדרי לבבו ובטנו להפכו לטובה, וזהו 'בקרבו' דייקא".**

אמרי נועם

ע"י שיתרגל לראות חלק הטוב אצל זולתו יהיה לומד מכל אדם, ועי"ז בלבד יוכל להתעלות

והכלל, מי שרוצה לעמוד במעלה המובחרת, צריך לקיים בעצמו מש"כ (תהלים קיט, צט:) **"מכל מלמדי השכלתי",** וכמאמר (תענית ז.) "הרבה למדתי מרבותי ומתלמידי יותר מכולם", **ובפרט איש מרעהו וחבירו, יכול ללמוד מדות טובות וכדו'** מהמעלות. **אמנם עתה בדור הזה רבים עמי הארץ אשר לא ידעו בין ימינם לשמאלם, ועכ"ז מתפרצים ומתפארים ליטול את השם והכבוד, וכל מה שיוכלו ליתן דופי באחרים, אזי מתכבדים בקלון חבריהם,** ומזה נמשך בעוה"ר שנאת חנם, ואיש את רעהו חיים בלעו, ופערו פיהם לבלי חק.

מול דברינו הנ"ל: **'ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים',** כלומר בהעדר הדעת (כדאי' בזה"ק פקודי רכא, א: "משה דא רזא דדעת") **'ויהי חשך אפלה',** ונופלים בבחינת מיצר ים החכמה, ומפרש הכתוב מה הוא החשך ואפלה: **'לא ראו איש את אחיו'** ראו משמעו לשון חשיבות, כמו: "רואה אני את דבריך" (ר"ה כה.), וכמו: "רואה אני את דברי אדמון" (כתובות קה:) וזהו: **'לא ראו איש את אחיו' ירצה לא חשבו בלבם איש את אחיו ללמוד ממעשיהם הטובים, ואדרבה ממציאים תמיד חסרונות וקלון ודופי, ומיפים מעשה עצמם, ולכן הולכים בחשך ולא אור להם לילך תמיד ממדריגה למדריגה, וזהו: 'לא קמו איש מתחתיו'** כי אם המה תמיד במדריגה אחד, והוא רק בחינת עומד ולא הולך, ובאמת איש הישראלי צריך להיות תמיד בחינת 'הולך' ודוק.

אור המאיר

תכלית שעות לימוד תורה, שיתעלה האדם גם כל היום

למען תהיה תורת ה' בפיך. "ידוע לכל בר שכל, כי לא זה הוא עיקר התורה מה שלומד על הדף, כי מה יועיל הלימוד אם ח"ו לבו בל עמו באהבת ועבודת השם יתברך, וכמאמר חז"ל (אבות פ"ב מכ"א) **'לא עליך המלאכה לגמור** (מלשון גמרא גמור, היינו לימוד) **ולא אתה בן חורין להבטל ממנה',** היינו גם כן כדברינו, לא עיקר הלימוד ללמוד דף אחר דף, **אך 'לא אתה בן חורין להבטל ממנה',** כי בוודאי מחוייבים אנחנו ללמוד תורתינו הקדושה בכל מה דאפשר, **אך עיקר הלימוד הוא להתלמד מזה הלימוד, הנהגה על כל היום** וזהו הפירוש: **'למען תהיה תורת ה' בפיך', שפיך יתלמד מן הלימוד עד שיעשה פיך רק תורת ד' היינו ללמוד ולהתפלל ולדבר כל דבר הנוגע לעבודת השי"ת.**

בית אהרן

כפי מדריגת 'יראת חכמים', נעשה 'כלי' לקבל קדושה

החודש הזה לכם ראש חדשים, "מלמד שהראה הקב"ה למשה את הלבנה בחידושה, ואמר לו כזה ראה וקדש" (ראש השנה כ.) יש לומר על פי מימרת הרה"ק מוהר"מ מרימנאב זצ"ל **שככל שתוגדל יראת התלמיד מרבו, יותר יהיה מוכן לקבל ממנו, 'כי חיראה הוא כלי לקבל'.** והראיה מן הלבנה, שכל מה שירבה ריחוקה מן החמה, תוגדל אורה. על כן כל ט"ו ימים הראשונים היא מתגדלת בכל פעם יותר, עכ"ד ז"ל. וזהו כוונת רז"ל (חולין ס' ע"ב) "אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. **אמר לה, 'לכי ומעטי את עצמך'** מהו הלשון **'לכי',** אלא הכוונה, **אם תרצה לילך ממדריגה למדריגה, עליך למעט את עצמך ולהתרחק מן החמה, ואז תוגדל אורך.** וזהו שלמד השי"ת למשה: **"בזה ראה וקדש", כמו שאתה רואה דרכי הלבנה, כן תתנהג אתה עם קונך, כי כל מה שתהיה לך יראה יתירה ותרתע לאחור ותתרחק, ביותר תוכל לקבל שפע החכמה ממנו.**

צמח דוד

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

כשרוצין להעלותו בהשגת התורה, מתעוררין בלבו תמיהות, וביגיעתו להשיג העומק זוכה להשגה המעולה

והיה כי ישאלך בנך וגו', ואמרת אליו וגו'. ע"ד מה שפרשנו במה שאמר דהע"ה 'מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל' וגו', כי הענין הוא **שהקב"ה רוצה לקרב ישראל לעבודתו וחונן אותם דעה, לפי יכלתו וחזמנתו לקדושה, אמנם בין בתורה ובין בעבודה א"א להעלות השגתו, כי אם ע"י קושיא שנתקשה בו ומתוך כך נותן לבו להבין יותר,** וכל זמן שאינו יכול להשיג עומק הלכה מעלים ממנו הקושיא, **"לכך אמרו כי יהיה לאדם איזה קושיא בלימודו ידע באמת שרצון הש"י לחיות יגע בעומק הלכה, כי לולי זאת לא היה נודע לו הקושיא, וכן בעבודת הש"ת",** והוא מה שאמר הכתוב (שה"ש ז, ב) **'חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשי ידי אומן',** ואחז"ל (מו"ק טז ע"ב) מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, **וחמשילו חמשל לאבן טוב** אשר לא יבין בו כל אדם מעלתו, ויחפה אותו בזהב אשר כל אדם מתכוון מעלתו ויעשה בחיפהו נקבים, **והאיש חכם מביט בנקבים שבו ורואה אבן הטוב שבו, ומי שהוא מחוסר הכנה לא יקשה בעיניו הנקבים ואינו רואה רק מעלות הזהב שעליו.**

ואיתא בשם הר"י (האר"י ז"ל) רמז על זה כי **ר"ת חמוק"י ח'סורי מ'חסרה ו'חכי ק'תני, כי כשרצה התנא להעלים הדבר כתבו בפשיטות, והחכם מבין הנסתר שבו,** וזהו שאמר 'מגיד דבריו ליעקב', כי ליעקב איש הפשוט שאינו משיג דברים העמוקים והשי"ת מגיד אליו דבריו בלי שום קושיא בדרך הגדה, **אבל לישראל שהם החכמים מגיד חוקיו ומשפטיו דהיינו שחקיו הם דברים הנפלאים והקושיא שיפול בלב אדם ומתוך כך מתבונן ע"י טעמים העמוקים המשפטים** כו', והוא ענין ארבעה בנים כי בן החכם שאלתו מה החוקים והמשפטים שאף שהוא רואה בשכלו אינו מבינו היטב, והאב מבין ומלמדו וע"י כן הוא מבין יותר מדעתו.

פנים יפות

תפילה

כפי עבודת התפילה בימות החול, שזוכה לברר הטוב מהרע, כן יזכה לקדושת שבת הבאה

ויאמר ה' אל משה נטה ידך וגו', וימש חשך וגו', ולא ראו איש את אחיו וגו', **ולכל בני ישראל היה אור במושבותם** וגו', ויקרא פרעה אל משה וגו', ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה וגו'. ופירש רש"י כחצות הלילה כהחלק הלילה וכו' שאין חצות שם דבר עיין שם. להבין הענין נראה כי הנה אמרו על פסוק 'ויבדל אלהים בין האור ובין החשך' שמתחלה היו האור והחשך משתמשין בערבוביא, עד כאן לשונם. ואין הפירוש שהיה שעה אחת יום ושעה אחת לילה רק שהיו שניהם יחד כו', והוצרך להבדיל בין הטוב ובין הרע שיהיה כולו טוב, כי מה שהיה עד עכשיו בערבוביא היו אוכל ופסולת מעורבין זה בזה ולא היה כל אחד בפני עצמו כי היה עדיין בהחשך קצת טוב שנפל שם בסוד עולמות הנפילים והיה צריך לתקן זה ולהעלות את האור מן החשך שיהיה ברורי עולמות, וזהו עין הדעת טוב ורע. **וזהו עיקר כל עבודתינו כי זה הוא שעשועים לפניו יתברך שיהיה שכר ועונש על ידי הבחירה ורצון שיבור לו האדם איזה דרך ישכון אור ולהבדיל בין הטוב ובין הרע ויישאר הרע בתחומא רבא ולהעלות הטוב.**

וחנה מצינו בקדושת שבת שכל איש ישראלי ירגיש בנפשו קדושה יותר מבחול כיתרון האור מן החשך. וזה פירוש 'מה יום מיומים – מה גבר בגוברין', [דאי' במדרש (בראשית יא, ה); שאל טורנוסרופום הרשע את רבי עקיבא אמר מה יום מיומים מאי שנא יומא דשבתא מכל יומא, ואמר לו 'ומה גבר מגוברין' כו' עיי"ש] שקדושת שבת הוא כולו אור והוא נבדל מן החשך, ועל ידי מה היא נבדלת, "על ידי שאדם מכין עצמו בששת ימי המעשה ועל כל פנים כשהוא מתפלל". **וחנה בששת ימים מתפללין שמונה עשרה תפלות, וצריך לשהות שעה אחת קודם התפלה ושעה אחת אחר כך, וכתב באור החיים דשעה מועטת סגי, ועל כל פנים בין הכל נחשוב ששה שעות ועם השמונה עשרה של שמונה עשרה תפלות הם כ"ד שעות, "ובאלו הכ"ד שעות לפי מה שיתפלל בכוונה וימשיך על עצמו הקדושה ויברור הטוב מן הרע כמו כן תחול עליו קדושת שבת" כו', ועל ידי זה ישיג קדושת שבת קודם. וזהו תוספת שבת, והכל הוא לפי ההבדל והבירור שבורר הטוב מן הרע.**

מאור ושמש

בעל תשובה זוכה להתפלל כראוי, ולהפוך דין לרחמים

ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה' וגו', 'ויצא מעם פרעה' רומז לבעל תשובה שיוצא מעומק הקליפות. **'ויעתר אל ה'** זה יוכל לעתור אל ה', **ועוד כחו גדול שיוכל להפוך מדת הדין למדת הרחמים,** כעתר זה שמהפכת את התבואה (סוכה יד, א), ונוכל לומר שלזה כיוונו חז"ל בלשונם הזהב **'מקום שבעלי תשובה עומדין"ן כי עמידה היא תפלה.**

אור לשמים

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר חפרוה שרים, רגותנו הקדושים עצי התמרים

נטה ידך וגו'. ובמדרש ההייד שלח חושך ויחשיך ולא מרו את דברו, יש לבאר על פי מה שראיתי בספר אי דלמה בכל המכות היה התראה ובחושך לא מצינו התראה, היינו משום שבכל המכות אלמלא חזר דעתו לא היה נצרך לחמכה, משא"כ חושך אף אם היה חוזרין מרעתם ואבו לשמוע בקולו יתברך היה בהכרח לחיות חושך למצרים כדי שיראו ישראל מטמוניות, ועוד כדי שימותו רשעי ישראל ולא יראו המצרים, לכך לא היה התראה, ולדבריו נראה לפרש שלח חושך ויחשיך ולא מרו, ר"ל אף אם לא מרו דבריו ובאמת אז לא מרו דהא לא התרה בהם, אבל בהכרח היה שיבא עליהם כאמור.

(ישמח משה)

☆

ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרוג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'. יתבאר לפי מ"ש בישי"מ טעם על מה שיצאו קודם זמנם, כיון שנגזרה גזירה על כל הבכורים ממצרים אפי' על בכורי ישראל שהרי השר של מצרים טען מה נשתנו אלו מאלו, אך הקב"ה השיב אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון, הנה השי"ת הצילם לעצמו ברחמיו במה שהעיד עליהם כי שוגגים ואנוסים היו א"כ לעצמו הוא מציל כדקי"ל המציל מזוטו של ים ומשלילותו של נהר הרי אלו שלו, ולזכר זה צוה ה' לתת לו כל בכור על החסד אשר הציל את בכורי ישראל, וזש"ה ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו היינו שהקשה קושי ממש על ענין שנאמר לו לשלחנו הלא הוא קודם זמנו, ועוד זאת הקשה ויהרוג ה' כל בכור באר"מ כלומר הלא ראוי שיהרוג ה' כל בכור באר"מ אפי' של ישראל כי מה נשתנו אלו מאלו, ולתרץ זה אמר ע"כ אני זובח וגו' להורות חסדי ה' כי באמת היי ראוי להרוג כל בכור אלא שהי' הצילם א"כ לעצמו הציל, ולכך יצאו קודם הזמן.

(ייטב לב)

☆

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

מי שרוצה לשוב בתשובה בודאי אי אפשר בלא מקוה

וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד באנו שמה. שמעתי מכבוד אבא מרן זצוקללה"ה על מה שאמר משה 'ואנחנו לא נדע מה נעבוד וגו' עד בואנו שמה', כי תיבות "שמה" הוא ר"ת ש'טיפה מ'ריקה ה'דחה, כי אי אפשר לאדם לדעת איך יעבוד את ד' אם לא יבא במקוה בכל עת, ובפרט לעת הצורך, וז"ש 'לא נדע מה נעבוד עד באנו שמה' עכ"ל, **ובפרט מי שיש לו התעוררת בלבו לעשות תשובה, בודאי אי אפשר בלא מקוה, וכמו שאמרו דורשי רשימות ל'ב ט'הור ב'רא ר"ת טב"ל, וזה שרמז** (בפרשת משפטים) 'ינוס שמ"ה', והשי"ת יחזירנו בתשובה שלימה.

קדושת יו"ט (פ' משפטים, ד"ה וזה שאמר)

דרך הנכון של הצפיה לגאולה הוא בלא לחשוב חשבונות האיך יהיה אבל מקל שאני, דכתיב ומקלכם בידכם

וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה'. רבינו ז"ל דיבר פעם באריכות בענין קץ הגאולה, שאין לנו לחשוב חשבונות מה שיהי' אחרי קץ גאולתינו ופדות נפשינו, ואחר הגאולה יותחל חשבון חדש שאין אנו יכולים להשיגה בזמן הגלות. והסביר אז רבינו מה דכתיב בגאולת מצרים "וגם צידה לא עשו להם", ועיין פרשיז"ל להגיד שבחן וכו', ולכאורה למה באמת לא הכינו לעצמם צדה לדרך, והכי יש בזה חסרון אמונה אם מכינים צידה לדרך?, והסביר רבינו ז"ל טעמא דמילתא, שאין לנו להכין שום דבר על הזמן שאחר הגאולה, אף מזון וצידה להשביע נפשינו, אין להכין כעת בזמן הגלות, והגם דפשיטא לן דאי אפשר להתקיים בלא אוכל להשיב נפש, אבל כעת בזמן הגלות אין לנו לחשוב מחשבות מה שיהי' אחר הגאולה, ועל כן גם צידה לא עשו להם.

והקשה אז רב אחד את רבינו ז"ל, הלא מרן הישמח משה ז"ל הכין את מקלו בכל לילה, כדי שאם ישמע פעמי הגאולה, שיהי' מוכן ומזומן לילך לקבל פני הגואל, ולפי בחינה זו של רבינו, "איך הותר לו להכין את מקלו להשתמש בו לאחר הגאולה". **ענה לו רבינו בדרך צחות: "מקל שאני, ועל זה יש היתר מפורש בקרא, שנאמר "ומקלכם בידכם", שבא הכתוב להתיר הכנת המקל, אבל רק זה, ולאפוקי כל דבר אחר שאין לנו להכין במעשי ידי אדם ענינים לאחר הגאולה" שיהיה ביד הקב"ה ברחמים גדולים ובאופן נעלה למעלה מכל השגה שיש לנו בזמן הזה, בב"א.**

מושיען ש"י (ח"ב ס"ח)

וינח בכל גבול מצרים, ובמסורה וינח ביום השביעי, וצ"ב, וי"ל בהקדם שיטת האבן עזרא כי כל המכות היו כוללים המצריים והעבריים זולת המכות ערוב דבר וברד, אבל הרמב"ן וכל המפרשים ס"ל שכל המכות היו רק על המצריים ולא על העבריים, וכתב בדברי"י כי במכת הארבע מסתבר טעמיה דהאבן עזרא שהרי בנ"י יצאו ממצרים בחודש ניסן טרם זמן הקציר, ואילו לא אכל הארבה שדותיהם של ישראל היה הדבר טובה גדולה למצרים, כי הכל היה נשאר להם אחר שיצאו ישראל משם, ולכן מסתבר לומר שהיתה מכת ארבה אוכלת גם שדותיהם של ישראל ע"כ, והנה במכת הארבה שהיה הכרח שתהא גם אצל בנ"י נח הארבה ביום השביעי, ומסתבר שלא נח רק אצל בנ"י שומרי השבת, שהרי גם הגיהנום אינו נח בשבת אלא לשומרי שבת, אבל מחללי שבת נידונים בגיהנם אפי' בשבת, וזהו ביאור המסורה ויעל הארבה וינח בכ"ל גבול מצרים, היינו אף בארץ גושן מקום שדותיהן של ישראל, ושמא תאמר במה היה ניכר ההבדל בין ישראל למצרים, לזה אמר וינח ביום השביעי, שבבנ"י נח הארבה בשבת.

(ברך משה)

☆

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלותם. יתבאר לפי מה שאמרו חז"ל כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל, וביאר המהרש"א כי הברכות מורידין שפע הברכה מלמעלה על הפירות מברכין עליהן, והנה מרגלא בפומיה דמרן דוי"ז זללה"ה לעורר שגם כל הברכות והמצוות שעושים בבית שאין הנשים הולכות שם בצניעות אינם נחשבים לכלום, וכמבואר בשו"ע דאסור להזכיר שם שמים נגד שערות האשה, ונמצא מזה שעל ידי שאינם נזהרים בבגדי צניעות נפסק שפע הפרנסה, כי הפרנסה תלויה בברכת הנהנין, ואם אינם נזהרים בבגדי צניעות, יש לזלזל בברכת הנהנין, ובזה יתבאר הכתוב וישא העם את בצקו טרם יחמיץ, כי מבואר בעצי חיים משמיה דמרן הייטב לב דשאור שבעיסה הוא מה שטרודים על המחיה ועל הכלכלה, וזהו הכוונה היה להם בצק ומזון טרם יחמיץ, ומאחר שלא זלזלו בלבושם לא נחמיץ שפע הפרנסה, והטעם כי משאורתים היינו שפע הפרנסה של ישראל, צרורות בשמלותם, שזה תלוי בבגדים, וכיון שהיו נזהרים שלא לשנות את מלבושם, ע"כ עלו הברכות לרצון לפני ה', ונשפע להם שפע הפרנסה בריוח ובניקל.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ה"ק עצי התמרים

רביה"ק מראה מקום בדברי הרמב"ן בפרשתן על שורש הזהירות בדקדוק הלשון שיהיה כפי האמת לאמתו

ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו לה' אלקיכם ויסר מעלי רק את המות הזה. הגאון ראש ישיבת נאבהארדוק לא ראה את פני רבינו זיע"א אלא פעם אחת בחייו, כי לא איסתייעא מילתא, אך פעם אחת זאת השאיר בלבו רושם נשגב, אשר תמיד היה מזכירו בסילודין. היה זה בשמחת 'שבע ברכות' של אחד מתלמידי ישיבתו, שהתחתן עם בתו של אחד מחסידי רביה"ק, ומרן זי"ע כיבד את המסיבה והופיע אליה, ולימינו הסב הרב ראש הישיבה ואיש המוסר. ונעשה שיחה נאה בין מרן זיע"א ובין הגר"א ז'ל, זה האחרון ישב וסיפר למרן זיע"א גדולת המדות של מייסדי 'תנועת המוסר', חכמתם ויראתם, ומדת האמת שהיתה יסוד חייהם.

ובתוך כך סיפר על מדת האמת שהיתה טבועה ממש בדמם ונפשם, ולדוגמא, הוא מספר כדלהלן: הגאון הקדוש רבי זונדל סאלאנט (חי בירושלים משנת תקצ"ט עד תרכ"ו, חתם בראש הגדולים על חרם בתי הספר שלומדים שפות זרות, והיה בעל מוסר גדול, וחותנו של מרן הגאון הקדוש ר' שמואל סאלאנט ז"ל מרא דארעא קדישא), לעת זקנתו היתה הראיה של עיניו קשה מאד, פעם קיבל מכתב דחוף מאחד מתלמידיו בחוץ לארץ, שיתפלל עבור אשתו החולנית ויעתיר בעדה שתתרפא, הגר"ז סלנט זצ"ל קרא לאשר על ביתו, ואמר לו לכתוב בשמו כמה שורות לתלמידו, ולהודיע לו, כי הוא מתפלל עבור רפואתה, והוא, הגר"ז סלנט, יחתום את שמו על המכתב. המשמש ערך מכתב קצר וכתב, כי אנו מתפללים עבור רפואת אשתך תחי' וכו', ואח"כ הגיש את האיגרת לידי הגר"ז סלנט על מנת שיחתום עליה. ויהי טרם הגר"ז סלנט הושיט ידו לחתום על המכתב, התחרט ואמר למשמשו: לא אוכל לחתום על שקר, תמחול לשנות את המכתב ואז אחתום. תמה המשמש, שקר? איזה שקר יש במכתב, הלא כתבתי רק מה שכת"ר ציוה לי ולא שניתי מאומה. השיב לו הגר"ז סלנט, אמרתי לך לכתוב שאני מתפלל 'לשון יחיד', ואתה כתבת לשון רבים 'אנו מתפללים', והרי זה מיחזי כשיקרא, כי אין כאן רבים. עמד המשמש ושינה את המכתב, כרצון הרב. עד היכן דקדק אותו גאון וצדיק על מדת האמת.

נענה רבינו זיע"א ואמר לו: **"ע"ז, לפי דעת הרמב"ן, הרי זה אמנם שקר גמור, אם המדובר במתפלל יחיד אין לו להשתמש בלשון רבים".** אמר לי הגר"א ז'ל, כי הרבה שנים לאחר מאורע זה, היה מצטער למצוא היכן אמורים דברים כאלה ברמב"ן, חיפש ולא מצא, אך כעבור שנים האיר ה' את עיני ומצאתי מפורש שכן דעת הרמב"ן, ותמה אני אם יש בדור הזה מי שנגלו לו כל כך הרבה תעלומות חכמה וידיעת תורה. **ופתח לפני ספר שמות, פרשת בא, על הפסוק 'ועתה שא נא חטאתי אך הפעם וגו", והראה לי שכן דברי הרמב"ן והם הם דברי מרן זיע"א ממש.**

עולמות שחרבו (עמ' נ"ז)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויאמר משה בנערינו ובזקינינו נלך ובו', ויאמר אליהם וגו' לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים (י ט-יא). פירש"י לא כן כאשר אמרתם להולין הטף עמכם, אלא לכו הגברים ועבדו את ה', כי בקשתם על הנה נזבחה ללהטינו, ואין דרך הטף לזבוח. ויש לעיין למינו כי אחר מכת חושך הפך פרעה את דבריו, ואמר רק נאנכה ובקרכם יגו גם טפכם ילך עמכם (פסוק כד), ולכאורה למה שינה דעתו ממה שאמר בתחלה, ומה התרתם בינתים שבשביל כך שינה דעתו.

ונראה כי ידע פרעה שאם יתעקש לעשות הגברים בלי הטף, יצטרך לחזור עבור טפם שיהיה להם בחיים מוכשרים היכן להשתירם במצרים, כי ידע בבני ישראל לא ישתיירו טפם בבתי המצריים. אך ידע פרעה כי בחמת יאנס הרבה מישראל שיחיה חפציה כלל לעשות ממצרים כמו שהוצע ברש"י להלן (פסוק כב), על כן טען לעומתם שיכולים להשתיר טפיהם בבתי בני ישראל הלזו, ופרעה הרשע בפקחותו הרע ידע שאם ישתיירו טפיהם בבתים הלזו, אז יתגדלו בפסוק כגוים גמורים. ולזה אמר תחלה לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אותה אתם מבקשים, ואין דרך הטף לזבוח, וישתיירו טפיהם בבתי ישראל הלזו. אך כעבור מכת חושך ואתו כל חומת שלא רצו לעשות ממצרים (רש"י שם), שוב לא היה יכול לטעון כנגדם שישתיירו טפיהם בבתים הלזו, לפי שכבר אתו כולם, על כן בהכרח הסכים ואמר גם טפכם ילך עמכם.

דרשה קודם קריאת התורה פ' בא תש"ה בעיר צידיך יע"א

ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חושך על ארץ מצרים וימש חושך (י כא). במדרש רבה (פי"ד ס"ג) תושך למה הביא עליהן, יתברך שמו של הקב"ה שאין לפניו משוא פנים והוא חוקר לב וכליות, לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להן פטרונין מן המצריים וכו' ולא היו רוצים לעשת, אמר הקב"ה אם אביא עליהן מכה בפרהסיא וימותו, יאמרו המצריים כשם שעבר עליהן כך עבר עליהן, לפיכך הביא על המצריים את החושך שלשה ימים, כדי שיהיו קוברין מתיהם ולא יהיו רואין אותן שוגמיהם. ויש לדקדק מדוע כינו כאן את הקב"ה בתואר חוקר לב וכליות דוקא.

ויש לפרש כי בודאי אם היה רצון ה' שיצאו אלו הפושעים ממצריים, היו מוכרחים לעשת בעל כרחם ומה' מצעדי גבר כוננו, וכמו שגם פרעה אלא את ישראל בעל כרחם וביד חזקה גורשו ממצריים ולא יכלו להתמהמה כמבואר בכמודים, אלא לפי שהקב"ה חוקר לב וכליות, וחקר ובחן בכם אל בני ישראל הכשרים, ולאחר תכמתו ית' כי לפי מצבם לא טוב להם שישארו הפושעים בתיהם ויצאו עמהם ממצריים, כי הן הנה שורש פורה ראש ולענה, והם המהרסים והמחריבים המחשיכים את האור בפני ישראל ח"ו, וכאשר עיניו רואות כן בכל דור ודור בעוה"ר, על כאשר ירחם ה' על שארית עמו ישראל, ויבער הקוצים מן הכרם כאשר היה בעת ישראל ממצריים, ואם גם עכשיו אלא יצאו הפושעים עמהם ממצריים, בכל זאת באו לידי מעשה העגל, מי יודע אם היו אלו הפושעים יוצאים עמהם ממצריים, עד כמה היה זה מזיק להם, על כן ראתה תכמתו יתברך לנכון כי טוב יותר שישארו במצריים.

פ' בא מכתי"ק (הובא בטיב לבב), וס"ג בא תשט"ו

ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חושך על ארץ מצרים וימש חושך (י כא). במדרש רבה (פי"ד ס"ג) תושך למה הביא עליהן, יתברך שמו של הקב"ה שאין לפניו משוא פנים והוא חוקר לב וכליות, לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להן פטרונין מן המצריים וכו' ולא היו רוצים לעשת, אמר הקב"ה אם אביא עליהן מכה בפרהסיא וימותו, יאמרו המצריים כשם שעבר עליהן כך עבר עליהן, לפיכך הביא על המצריים את החושך שלשה ימים, כדי שיהיו קוברין מתיהם ולא יהיו רואין אותן שוגמיהם. ויש לדקדק מדוע כינו כאן את הקב"ה בתואר חוקר לב וכליות דוקא.

ובפשטות נראה הכוונה כי הפושעים בישראל לא גילו לשום אדם שהם פושעים, ואפילו מקיימים עם שיטת משה ואהרן לעשת ממצריים, רק הקב"ה שהוא חוקר לב וכליות ידע את מה שבלבם שאינם

רוצים לנסוע, ועל כן הניח את המושך כדי שימותו ולא יהיו רואין חותן שוגאיסס.[1]

ואפשר כי לפי הסיס היו מניחים על עצמן, ולא ידעו שהסס הולכים בדרך המקולקל, ובאותו דרך שהוא שורט פורה רשס ולענה, כי נתפסו לדרכם לנסוע לנסע, בלי שישימו אל לבס כי אין זה דרך המקובל, וכדרכן של הנתפסים בדרכים מקולקלים, ולכן תשבו שהס הולכים בחמת בדרך היאר,[1] אבל הקב"ה בחסן בליות ולב יודע הכל, על כן הניח עליהן מכת תושך כדי שימותו ולא ירצו חותן שוגאיסס.

פ' בא מכתי"ק (הובא בסיב לבב), וס"ג בא תשט"ו

ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תוסף ראות פני וגו', ויאמר משה כן דברת לא אוסיף עוד ראות פניך (י כח-כט). פירש"י יפה דברת ודומנו דברת, חמת שלא תוסיף עוד לראות פניך. וקשה להש מוכח מזה דעד עכשיו לא מנע עצמו מלראות פניו בכל עת שבא להתראות לפניו, ולכאורה הלא אמרו ז"ל (מגילה כח.) אסור להסתכל בפני חדס רשע. שלא בהכרח לומר כיון שעל ידי המכות נתקדס שס שמיס בעולס, על כן היה רשאי להסתכל בפניו, כי בשביל כבוד שמיס מותר להסתכל בפני חדס רשע. אך כשהגיע מכה האחרונה, כיון שלא הולרך עוד לבוא אליו בשביל כבודו יתברך, לכן אמר יפה דברת ודומנו דברת, חמת שלא תוסיף עוד לראות פניך, דכיון שלא יצטרך עוד מזה כבוד שמיס, על כן שוב אסור לי להסתכל בפניך.

הושענא רבה שנת תשב"י

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב (יא ג). ופירש"י אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהס (בראשית טו יג) ועבדום ועניו אותס קייס בהס, ואתרי כן (שס פסוק יד) יצאו ברכוש גדול לא קייס בהס. ויש לעיין למה הולרך להזהירם על כך, וכי מי הוא זה שלא ירצה ליקח דברים יקרים כאלו. ואו להש בניזת היס לא מצינו שהולרך להתחנן אליהס, ואדרבה אס כתיב (טו כב) ויסע משה את ישראל מיס סוף, ופירש"י שהולרך להסיען מן הניזה בעל כרחס. ואס כן למה בניזת מצרים הולרך להתחנן אליהס שיקחו היא מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב.

ויש לומר כי בניזת מצרים היה הבטחת הקב"ה לאבותם אבינו בברית בין הבתרים לאחרי כן יצאו ברכוש גדול, על כן היה בעסק זה מצוה גמורה כמו שאר מצות התורה, ולכן בא השטן לעכבם שלא יקיימו אותה, ואף שהיו דברים יקרים ככסף וזהב, מכל מקום כיון שהוא מצוה, יש בזה הסתת היצר שלא לקיימו, ולזה צוה הקב"ה למשה שיתחנן אליהס שלא יתפתו מעצת היצר רק יקיימו אותה, מה שאין כן בניזת היס שלא היה בזה שוס מצוה, ועבור כן לא היה זה עכבה מאת היצר, ולכן התחוו לכך בטבע העולס שמתאוים לדברים יקרים, עד שהולרך משה להסיען משס בעל כרחס.

בעיר סאטמאר יע"א, הובא בס' יזל מים מדליו פ' בא עמוד קכא, ומפי הרה"ח ר' אהרן יהודה שוואַרץ הי"ו ששמעו מרבינו ז"ל, הובא בשיח זקנים ח"ח עמוד לב

בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית (יב ג). כתב בטור (או"ח סי' ת"ל) שלקחו להס כל אחד שה לפסחו, וקשרו בכרעי מטתו. ומכאן רמיה שדרך בני ישראל הכשרים הוא להעמיד המטות אצל הכותל בדרך נניעות, ולא כמו המתפרנים בעת שהתחילו להניח המטות בחמצע הבית כדרכי הגויס, שזה הוא פריעות גדול עד אין לשער, וגס הוא אסור מן הדין (רמ"א יו"ד סי' קנ"ה ס"ו), כי בחיס לידי מכשולות רבות בימי נדתה, ואף יש בזה משוס איסור דובמוקותיהס לא תלכו (עי' יו"ד סי' קע"ח ס"ח), אלא העמידו אותס אצל הכותל מטתו אצל אחד ומטתה אצל האחר, שהרי כתב רשז"ל בפסוק (שמות יב ו) והיה לכס למשמרת, שלקחו הפסח מבעשור, לפי שהקדין טעון ביקור ממוס מרבעה ימיס. והשתא אס היו המטות בחמצע הבית, הרי נכנס ונתקל בה יוצא ונתקל בה ולא היתה משמרת ממוס, אלא על כרחך שהיו ישראל קדושים מניחים מטותיהס בירכתי הבית אצל הכותל, וכדמצינו בחמרת (שמו"ל פ"ל סכ"ח) שהיו גדולים בעריות, ועל ידי זה היה הקדין קשור במקוס משומר.

דרשת שבת הגדול תרפ"ז ותר"צ, ודרשה בעיר סיגעט יצ"ו הובא בברך משה מאמר שואלין ודורשין אות ז.

---

1. זעט מען דאך וויאזוי ס'איז, מענטשן זענען נישט קיין מבינים אויף יעדן וויאזוי ער האלט, בעוה"ר מ'קאן זיין פארדרייט נישט מיט קיין אמת'דיגע שיטה, און מ'איז עס מלבישׁ אין אנדערע דרכים, אזוי ווי מ'זעט נעבעך היינט זייער אסאך, מ'איז עס מלבישׁ.

2. דאס וויים מיר דאך אונז נישט, אונז קאן מיר דאס נישט משער זיין, אונז וויים מיר נישט דרכי השי"ת וועה ס'איז לרצון פאר הקב"ה, וועמענס מעשים זענען לרצון פאר הקב"ה, וועה ס'האט אן אמת'דיגע מחשבה, אן אמת'דיגע דרך פאר הקב"ה, דעם אמת'דיגע הארץ, מ'ברויך זיך מתאמץ זיין און זוכן דעם אמת, אבער דער בוחן כליות ולב וויסט יעדן וואו ער האלט.

בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו..

סיפר הרב ר' חיים בהרה"צ ר' זאנוויל מסטרעטין זצ"ל ששמע מפי החסיד ר' אלימלך מטלוסט ז"ל שדרכו היה להיות מדי שנה בשנה בבעלזא אצל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע על ראש השנה ואח"כ אצל הרה"ק הרבי ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע והנה דרכו של הרה"ק מבעלזא היה לומר לפני תקיעת שופר דברי תורה ומוסר בהתלהבות עצומה, ופעם אחת התחיל הרה"ק מבעלזא לספר לפני תקיעת שופר נסי יציאת מצרים באמרו הפסוקים שכתוב בהם ששלח ה' את משה לגאול את ישראל ופרעה שאל מי ומי ההולכים, והשיב לו משה רבינו ע"ה, בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו, והשיב פרעה יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם וגו' עד כי קרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג, גם טפכם ילך עמכם, ויאמר משה וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו, ומיד התחיל הרה"ק מבעלזא ובירך לשמוע קול שופר, ותקע בשופר, והתפלל כדרכו בקודש, ויהי לפלא, ושום איש לא הבין כוונתו הקדושה מה ענין סיפור זה לתקיעת שופר ובכל זאת החרישו ולא הרהיבו בנפשם לשאול פי קדשו. והנה אחרי ראש השנה נסע הר' אלימלך הנ"ל כהרגילו לפרימישלאן לרבינו הקדוש, ומיד כאשר דרך על מפתן חדר רבינו, אמר לו רבינו בזה"ל אלימלך אמור נא לפני התורה שאמר הרב מבעלז לפני התקיעות, ויספר הר' אלימלך כי הרב מבעלז קרא הפסוקים מענין יציאת מצרים, שפרעה אמר מי ומי ההולכים וגו'... וכי כל האנשים ששמעו דברות קדשו השתוממו באין מבין כוונתו הקדושה והתחיל רבינו הק' להפליא את התורה של הרב מבעלזא איך שבחכמה עמוקה בקע רקיעים והסיר גזירות חמורות מישראל, בהראותו בדבריו הקדושים לפני השי"ת אבא האיך כתוב בתורה שלא ישלוט בהם כל רע ח"ו.. בראות רבינו הק' כי הר' אלימלך אינו מבין כלל מה הוא שח, אמר לו הנה אפרש לך כוונת הרב מבעלזא דע כי היה קטרוג גדול על ישראל, רח"ל, והיתה גזירה על ילדי בני ישראל, אבל הרב מבעלזא לא הסכים על זה, כי המה יתגדלו ויעבדו את ה', וחפצו לגזור כלייה על בהמותיהם של ישראל, וגם לזה לא הסכים כי ממנו נקח לעבוד את ה', כן המתיק הרה"ק מבעלזא הדינים באמירת פסוקים אלו בדרך ויכוח בין פרעה הרשע, הס"מ ובין משרע"ה צדיק הדור, עד שהעביר רוע הגזירה גם מבהמת ישראל בסיימו, כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו, ודע כי לאשר לא כלל הרה"ק מבעלזא בדבריו הקדושים את העופות, על כן יהיה בשנה זו מגיפה בעופות, כי מהם לא נתבטלה הגזירה וכן היה שבאותה שנה היה חולאת בין העופות ובשום אדם ובהמה לא נגעה ח"ו.

(תפארת מהר"ם)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב

הגאון ר' ישראל סלנטר נסע פעם על מסילות הברזל, וישבו שם קבוצה של משכילים, ושפכו בוז וקלון על עם ישראל החרדים לדבר ה', אמר להם ר' ישראל סלנטר, אספר לכם מעשה: ראש הכלבים הזמן פעם לדין תורה את ראש המשכילים, וטען בפני הבי"ד, דהנה הקב"ה נתן לנו מתנה, "נבילות וטריפות" דכתיב ביה "לכלב תשליכון אותו", והנה באו המשכילים ואוכלים אף הם נבילות וטריפות וגזל היא בידם, נענה ראש המשכילים ואמר: לא כתיב "לכלב שהולך על ארבע רגלים תשליכון אותו", וא"כ אף אנן נחשבים בכלל כלבים, השיב לו ראש הכלבים: אין הצדק בידך, דהנה בטעמא דמילתא שנתן הקב"ה מתנה זו לכלבים, הי' בשכר שלכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, וטעם זה שייכת רק להכלבים שהולכים על ד' רגלים אבל אתם שאינכם מקיימים פסוק זה, אדרבה בכל עת ועידן אתם שופכים בוז על ישראל עם קדושים, ולכן אסור לכם לאכול הנבילות וטריפות.

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

כי ממנו נקח לעבוד את ה'. ידוע מה שהעולם אומרים, כשאדם אינו יודע עצה איך לעשות, ישאל דעת בעל-הבית מההמון, וכפי שיאמר לו הבעל-הבית יעשה בהיפך, ואא"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצוק"ל אמר שהיא משנה מפורשת וכו', **ובזה י"ל בדרך צחות**, כי ידוע שהתורה היא עצה ותושיה, אמנם בגלות מצרים היה עדיין קודם מתן תורה, וגם הדעת היה בגלות, ולא ידעו איך לעשות, **אך זאת ידעו שכפי אשר יאמר להם פרעה ומצרים, יעשו הם הכל בהיפך**, וזהו כשאמר פרעה 'רק צאנכם ובקרכם יוצג', השיב משה בהיפך מקצה לקצה, 'גם אתה תתן בידינו וגו'. וגם מקנינו ילך עמנו', והוסיף לומר הטעם, '**כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו', פירוש כי מזה שאתה אומר לעשות כך, נקח עצה לעבוד ולעשות בהיפך** כנ"ל. וזהו שאמר '**ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה', פי' ואנחנו לא נדע עצה מה לעבוד ולעשות עד בואנו שמה, היינו למתן תורה, ולעת עתה העצה זו ידענו, שכל מה שאתה אומר, לעשות בהיפך מקצה לקצה.**

דברי ישראל

ויאמר ה' בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו– למען שתי אותותי אלה בקרבו וכו'. ואפ"ל עפי"מ דאיתא בזוהר שרמז לו למכת ארבה, ונראה לפרש כוונתו כי ידוע שהאותיות שהם ממוצא אחד מתחלפים כגון האותיות א' ח' ה' ע' הם מוצא הגרון וע"כ תתחלף אות א' באות ע', וכן אותיות ב' ו' מ' פ' הם ממוצא השפתים וע"כ תתחלף אות ב' באות פ', ולפי זה אם תכניס אותיות "בא" לתיבת פרעה במקום האותיות פ' ע' תשתנה התיבה מפרעה לארבה. והוא שרמז "בא אל פרעה" דהיינו שתכניס האותיות "בא" אל תיבת "פרעה" תמצא רמז למכת ארבה, וזהו כוונת הכתוב למען "שתי" אותותי אלה בקרבו, שתי חסר כתיב וקרי "שְׁתֵי" כלומר שתי אותיות אלה דהיינו בא בקרבו ויהי' ארבה.

(הגה"ק ר' שמשון מאסטראפאלע זי"ע)

ו'אמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא וגו'. אמרו חכז"ל (ברכות ד) שמשה לא רצה לומר "בחצות" שמא יטעו איצטגניני פרעה ויאמרו בדאי הוא, ולכאורה קשה הלא ידוע דכשפים ושדים אין להם שליטה מחצות לילה ואילך רק עד חצות, אם כן מדוע חשש משה לומר "בחצות" הלא לא יחזיקו אותו כבדאי, כי המה יודעים בטוב הרגע של חצות הלילה מחמת שמכוונים בכשפיהם הרגע מתי תגיע חצות. אמנם יבואר עפ"י דברי הזוה"ק (בפרשתן) שהלילה הזה היה שמור מן המזיקין ומן השדים, נמצא שכל אותו הלילה לא שלט שום מזיק, א"כ שפיר חשש משה כי בלילה הזה גם החרטומים לא היו יודעים מתי הוא חצות הלילה, מחמת שלא היו אז שליטת החיצונים.

(מעדני מלך)

ומת כל בכור בארץ מצרים וגו' והיתה צעקה גדולה וגו' ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וגו' למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל. ונראה לבאר עפ"י מה שאמרו חז"ל מלאך המות בא לעיר כלבים צועקים ובוכין, אליהו בא לעיר כלבים שמחים, וידוע דברי חז"ל כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע, ואיתא ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך, דם פסח ודם מילה שמלו עצמם באותו לילה, וידוע דעל ברית מילה בא אליהו הנביא לעיר, וזהו שאמר הכתוב ומת כל בכור בארץ מצרים, ואם תאמר א"כ גם מישראל ימותו דכיון שניתן רשות למשחית, על זה אמר זה אינו דלא המלאך המות ימית הבכורים, והראי' דלכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, ואם הי' המלאך המות בעיר היו הכלבים צועקים, ואדרבה הכלבים יהיו שמחים שבאותו לילה מלו עצמם והי' אליהו בא לעיר וכלבים שמחים, ורק הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא ימית את בכורי מצרים והוא מבחין בין טוב לרע, ובזה תדעון שכדברי כן יהיה כי אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל שלא ימית מישראל אף אחד, ועל כרחך שהקב"ה בעצמו ימית את בכורכם והוא מבחין ואין לנו לדאוג כלל מהמשחית.

(ילקוט האורים)

אך ביום הראשון תשביתו וכו' כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש וכו' מיום הראשון עד יום השביעי. וקשה סדר הכת' נראה מסורס היה צריך לכתוב "כי כל אוכל חמץ מיום הראשון עד יום השביעי ונכרתה? וי"ל לפי שהקש הראשונים מה נשתנה חמץ משאר איסורים למה חמץ הוא בשריפה ושאר איסורים כגון בשר בחלב שג"כ אסור בהנאה ואינו חייב בשריפה אלא יכול אפי' להשאירו בבית ותירצו משום שאיסור חמץ ענשו כרת ועוד שאינשי לא בדייל מיניה (היינו שאנשים רגילים לאכול כל השנה חמץ) אז יש חשש שאם לא ישרפנו וישאירו בביתו מתוך הרגל יבא לאכלו, לפי זה פירוש הכת' "אך ביום הראשון תשביתו" ותשביתו פירושו שריפה ולמה נשתנה דינו משאר איסורים "כי כל אוכל חמץ ונכרתה" יש בחמץ עונש כרת ועוד טעם "מיום הראשון עד יום השביעי" שאיסור חמץ הוא רק שבעה ימים אבל לא כל השנה ממילא האנשים רגילים לאכלו.

(שתי יהות)

דורש טוב

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וגו', צ"ב אמאי ציוונו על 'וישאלו איש מאת רעהו' היינו שיקחו דוקא בדרך שאלה, **וכי יד ה' תקצר שיקחו בעל כרחם בשפטים גדולים, ככל הניסים דעביד בעדינו ביציאת מצרים.**

ונראה ליישב דבאמת הכלל הוא דמי שיש לו חיוב ממון עם חיוב מיתה אז 'אין אדם מת ומשלם' ו'קם ליה בדרבה מיניה' (ב"ק כ"ב ע"ב), ונענש רק במיתה, **וכיון דנידונו המצרים במיתה, א"כ מעיקר הדין לכאורא נפטרו מחיוב הממון,**

אלא משום קי"ל בקלב"מ **דאם הניזק מוחזק ותופס בהממון שהגיע לידיו בהיתר, אזי לא מפקינן מיניה אף שהמזיק הולך למיתה.** (עיין ש"ך חו"מ סי' כ"ח ול"ב, ועיין ב"מ דף ע"א וברש"י שם). ולפ"ז י"ל כיון שהיו תפוסים ועומדים שהשאילום בעצמם ובהיתרא אתי לידייהו היו מותרים להחזיק בו.

ובזה מיושב שפיר אמאי ציוה ה' דייקא 'וישאלו איש מאת רעהו' בדרך שאלה דייקא, דליתן להם מיד לגמרי לא היה באפשר עפ"י דין, לכן התחכם ה' לצוות אותם שישאלו, **והוי ישראל תופסים ממונם בהיתר, וממילא אף דנידונו המצריים במיתה ג"כ, זכו ישראל בממונם מן הדין.**

(כתב סופר)

בס"ד

הילולא דרבי נחמן מאומאן

וַאֲנַחְנוּ נֶחְלֹץ חֻשִׁים

הננו לבשר צדק בקהל רב ציבור
אנ"ש אחים לדעה עיחיו

בי בס"ד נקבע לערוך בבימי קדם

מגבית השנתית

לטובת החזקת מוסדותינו הק'

ותתקיים אי"ה

ביום שני כ"ב שבט

הבעל"ט

במקום מפואר רחבת ידיים

מרכז מוסדות סאמאר
קרית יואל בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א

דינר השנתי

למען מבצרי
מוסדותינו
הקדושים
תלמוד תורה • בית חינוך לבנות
ישיבה קטנה • ישיבה גדולה

ובכן בימים הקרובים
הרצים יצאו דחופים
להתרמת אנ"ש למען
קיום מבצרי התורה
ומערכת החינוך
המתנוסים לשם
ולתפארה ביתר
שאת וביתר עוז

כ"ק שליט"א
גיסי הי"ו

חוקים להורותם
הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים ומעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

מדיני תפילין המצויים

בפרשתן (י"ג, ט) "והיה לך לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך"

דבר פלא איתא בפירוש על ההושענות (באוצר התפילות, פסיקתא כהושעת אלים) בשם הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, שאמר שבני ישראל תיכף אחר שגמרו לאכול את פסחיהם, אמר להם משה פרשת קדש לי כל בכור, והזהירם על מצות תפילין, והיה לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך, והם הלכו תיכף, ועשו להם תפילין מעורות הפסחים וגידיהם.

❖ מנהג צדיקים להדר לישא בעצמם תיק התפילין ולא ליתנם לאחר, ולישא אותם בדרך כבוד בין אצילי ידיו, ואין זה מן הכבוד לישא אותם ביד כמו שאר חפיצים, ובס' דברי חנה מובא שהגה"ק משיננואו זצ"ל אפילו לאחר גיל גבורות היה נושא תמיד לבדו הטו"ת לביהמ"ד.

❖ תפילין כשמונחים בכיסם מעיקר הדין מותר לתלותם על הקיר וכדו', וב' טעמי המנהגים (אות כ' בקו"א) מובא שהגה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל היה מקפיד על התולה הטו"ת עם הכיס, ואמר שזהו מהדברים שקשים לפרנסה.

❖ יש להקפיד שלא להניח ספרים וכל שכן שאר חפיצים מעל התפילין שקדושתם חמורה, ומצוי שלומדים או אומרים תהילים לפני או אחר התפילה בשעה שכיס התפילין מונח לפניו, ויש להקפיד שלא להניח ספרים מעליהם.

❖ בספר חסידים (סי' תשע"ד מובא בא"ר סי' מא) כתב כשיש לאדם תפילין בזרועו, לא ישא שום חפץ בין אצילי ידיו, שהרי יבדיל בין תפילין ללבו, אף שהבגדים מבדילין, אין זו הבדלה שכן דרכן.

❖ יש לחלוץ התפילין ביד שמאל ואיטר בימין, בכדי להראות שקשה חליצתן.

❖ יש לדקדק שלא להניח התפילין על השולחן מגולים, ולכן אם מניחם גלויים, יניח הבתים בתוך הכיסים [שיידלע"ך].

❖ אין לשנות הכיסים [שיידלע"ך] של התפילין משל ראש לשל יד, דשל ראש קדושתו חמורה משל יד, ואם שינה ונזכר לאחר שהם כבר מונחים, יש להוציאן ולהחליפן.

❖ ראוי להדר במצת הידור התפילין, שגם הכיסים והשיידלע"ך יהיו שלימים ונאים.

❖ יש שנוהגים שכיס הטו"ת עשויים מעור, ומובא רמז בס' לקט הקמח בשם ס' שלחן מלכים שיש נוהגים לעשות הכיס מעור עגל, ואסמכתא לזה (בא"ר סי' ל"ב סקס"ח) שכל תיקוני התפילין יהיו מעור עגל לכפר על עון העגל.

❖ נכון להדר לקפל רצועות התפילין בעצמו ולא על ידי שליח משום חיבוב מצוה, ודוגמא לזה מצינו גבי ס"ת, הגולל נוטל שכר כנגד כולן (בן איש חי פר' חיי שרה), ומובא בדרכי חיים ושלום בשם הגה"ק מצאנז זצ"ל דמי שעושה כן מצננים לו את הגיהנום.

❖ יזהר לקפל התפילין מיד ולהניחו בכיס תכף ומיד אחר שיחלוץ אותו, ולא כאותם שחולצים ומניחים אותו מצידם, ואחר איזה רגעים מקפלים אותו, כי אין זה כבוד לתפילין שיהא מונח כך, רק בזמן שיש לו הכרח לכך, כגון שחולצן קודם תפלת מוסף בר"ח, דאינו יכול לקפלו תכף מפני שרוצה להתפלל מוסף עם הציבור (שם).

סדר עשיית מנחת סולת בביהמ"ק

נכתב ונסדר משיעור שנמסר ע"י אחד מחשובי בני חבורת תורתך שעשועי בלאנדאן יצ"ו

לוקח[1] עשרון[2] מובחר[3] של סולת חיטין[4] [שהוא מ"ג ביצים וחומש ביצה כשיעור חלה[5]] מדוייק[6] לא פחות[7] ולא יותר[8] ולוג[9] שמן זית[10] מדוייק לא פחות[11] ולא יותר[12] ולבונה[13] כשיעור קומץ הבעלים[14] וי"א כשיעור קומץ המקריב[15] וי"א כשיעור ב' זיתים[16] ומקדש הכל בפה[17] ומביאו למקדש בקלתות של כסף ושל זהב[18] לתוך העזרה[19] ומודד העשרון[20] בכלי קודש[21] של עשרון[22] וכן השמן בכלי קודש לוג מיוחדין לכך[23] ולוקח ביסא[24] של קודש[25] ונותן[26] כזית שמן[27] לתוכה[28] ושופך עליו כל העשרון ונותן שאר השמן חוץ מכזית ובוללה[29]

---

[1] לוקח מן השוק סולת ולא חיטין ע"ו: והרמב"ם לא הביאו עי' מנח"ח קט"ז ג' ומגיה שם די"א דדין זה אינו אלא במנחת ציבור

[2] זה פחות שבמנחות, אבל יכול להוסיף עד ס' עשרון, ואז כל עשרון יהי' י' חלות, עי' שפ"א ק"ו. וחזו"א מנחות כ"ה ט'.

[3] פ"ג: וע"ע פ"ה. וברמב"ם איסו"מ ו' י"ב שפירשו אכל מנחות ודלא כרש"י שם וכבר העיר בזה התוי"ט פ"ח מ"ב

[4] סולת כתיבא, והוא חיטין, רש"י ס: ד"ה וקפריך תנא או אינו.

[5] לחזו"א הוא 2.25 ק"ג ולחומרא 1.2, ולדעת הגר"ח נאה הוא 1.66 ולחומרא 1.25 אבל אינו נוגע דצריך למודדו בעשרון של מקדש ויהי' מוכרע ע"פ סנהדרין שיעור אחד לכל ישראל.

[6] עי' תוס' י: ד"ה קמץ דלא הי' מדוייק כ"כ עי' חזו"א כ"א י"ג ותפארת ישראל על המשניות אות כ"ד

[7] ט:

[8] ע"ו:, וברש"י כת"י כתב מחמת הקומץ, ולפי"ז במנחות שאינן נקמצות ליכא פסול זה, כמש"כ במנחת אברהם נ"ג:.

[9] פ"ח. רש"י י"א. במתני' וכמדת העשרונים כך מדת הלוג רמב"ם מעה"ק ב' ח' ממתני' פ"ח א'.

[10] בגמ' אינו מפורש אבל מוכח כן ממתני' דתרומות פי"א מ"ג ועוד מקומות ודלא כדמשמע בתנחומא ריש בהעלותך עי' חי' הגריפ"פ לרס"ג, פירות תאנה מנחות פ"ו.

[11] ט: י"א.

[12] י"א. ולדעת רש"י מיפסלא ביתר פורתא ולהרמב"ם עד ב' לוגין כשר ודעת החזו"א דאף במנחת ב' עשרונים נפסל ביתר לוג אבל במנחת אברהם י"א: דייק בלשון הרמב"ם דב' עשרונים בעי ב' לוג יתר לפוסלו

[13] ואף במנחה של הרבה עשרונים א"צ יותר מקומץ א' לבונה עי' מקד"ד סי' ח' סק"ב ומנחת מרדכי שם סקי"ח ועי' חזו"א סי' כ"א סק"ט דבעי עכ"פ ב' קורטים ופחות מזה פסול

[14] שתי דעות אלו הם פלוגתא בירושלמי הובא בשטמ"ק י"א: אות ח' ועי' מקד"ד סוסי' ל' שדן במנחת העומר בקומץ של מי נמדד דהא ליכא בעלים [וכמו"כ יל"ה"ס"ת בב' בזיכי לבונה דלחה"פ]

[15] בירושלמי הנ"ל, והגרד"ל שליט"א נסתפק אי של המוליך, או של המקטיר, ומה הדין בהקטירו ב' כהנים.

[16] הרמב"ם לא פירש כלום ובמנחת אברהם י"א: כתב לפרש דדעת הרמב"ם דבעי ב' זיתים ע"ש בטוט"ד

[17] ע"ט: תוד"ה וליתנו

[18] סוטה י"ד:

[19] דבעי קידוש כלי, ואין כל"ש מקדשין אלא בפנים, זבחים פ"ח. לשיטת רש"י ורמב"ם פסוה"מ ג' כ'.

[20] עי' נ"ז : ולפי"מ דקיי"ל דכלי יבש נתקדשו.

[21] וצריך לכוין לקדשו, דכלי שרת אין מקדשין אלא לדעת, ליקוטי הלכות סופ"ק.

[22] פ"ז.

[23] פ"ז:

[24] הוא כלי קודש הנקרא כך עי' נ"ז: וברש"י שם

[25] בדעת הרמב"ם נקט הכס"מ פי"ג ממעה"ק ה"ה דא"צ כלי קודש ונשאר בצ"ע מסוגיא דד"ט ומאחר דחזו"א כ"ה ג' נדחק לפרש בדעת הרמב"ם דס"ל ג"כ דבעי כלי קודש ובלא"ה כתבו התוס' ח. ד"ה ולרבי דגנאי הוא דיכניסנו לכלי חול אחרי שנתקדש לכן סתמתי בפנים כפשטות הסוגיא דד"ט.

[26] כשר בזר, מנחות י"ח:, ובמנח"ח קט"ז ה', מצדד דלהרמב"ם לכתחילה בעי כהונה ליציקה ובלילה.

[27] חזו"א כ"ה א' ובמקד"ד ח' א' כתב דעיקר שמן נותן בשעת בלילה ובמנחת מרדכי שם ציין למש"כ לקמן סק"ב ד"ה ומיהו דאין שום שיעור לשמן שנותן בכל נתינה

[28] ע"ד:

[29] זה משמעות הברייתא ע"ה. דלישה אחרי בלילה וכ"כ הרמב"ם מעה"ק י"ג ו' אכן במקד"ד רסי' ח' העיר מלשון רש"י ע"ד: דלישה לפני בלילה ובמנחת מרדכי שם הביא ראב"ד תו"כ

ומוסיף מים פושרין[30] ולשה[31] ואח"כ יוצק כזית שמן הנשאר[32] על המנחה ומפזר[33] הלבונה על כולה[34] ובא[35] כהן[36] שקומצו מחזיק לכה"פ ב' זיתים[37] ומגישה בקרן מערבית דרומית[38]

למטה מחוט הסיקרא[39] ומסלק הלבונה לצד א' כדי שיוכל לקמוץ מאמצעיתה[40] וקומץ ביד ימין[41] עם ג' אצבעות אמצעיות[42] באמצע[43] הכלי[44] והוא ע"י שמטה ידו על צדו ודוחק עד שמתמלא כפו[45] עיסה[46] ממקום שריבה שמנה[47] ויזהר שלא יכנס לבונה[48] וכ"ש שום דבר אחר[49] וקומץ אצבעותיו על פס ידו[50] ולפני הוצאת ידו[51] יוריד קמח הנוסף בגודלו בזרת ימין[52] ועכ"פ יורידנו לפני שמטה ידו כלפי מעלה[53] ואחרי הקמיצה בכוונה הראויה[54] נותן[55] הקומץ מיד[56]

דמשמע כרש"י וצ"ע וע"ש במקד"ד דהתוס' כרש"י [ועתוס' פ"ז: ד"ה במה] ועי' גרי"ז ע"ד: מה שהק' ע"ד רש"י

[30] שכך יפה לפת תפא"י פ"ה אות ח' ומסתמא הוא הידור כמו שצריך להיות מובחר כדלעיל הערה 3, ושומרן שלא יחמיץ מתני' נ"ה„ ועי' מקד"ד ח' א' אי המים של קודש או של חול אכן ברמב"ם פי"ג ממעה"ק ה"ה ה"ו ופי"ב הכ"א מבואר דליכא לישה במים במנחת סולת וכ"כ בהר המורי' י"ג כ"ג אכן ברש"י ע"ב: ריש הפרק ובתוס' נ"ה. ד"ה כל ודף נ"ז. ד"ה מנחת משמע דגם מנחת סולת נילוש במים וכן סתמתי בפנים דגם לרמב"ם אינו נפסל בזה לכאו' וכמש"כ גבי מנחת חוטא פי"א הי"ד הל' פסוהמ"ק ואף להמנח"ח קכ"ה ו' דמ"מ איסורא איכא מ"מ י"ל דבמנחת סולת אף לכתחילה.

[31] ע"ה. ועתוס' נ"ז. ד"ה מנחת

[32] ובזבח תודה לעיל כתב דצריך לכוין לקדשו וכאן י"ב. ד"ה ונותן מצדד דאפשר דא"צ כוונה דסתמא כמפרש כיון דיוצקו על המנחה.

[33] לכאו' גם כאן צריך לכוין לקדשו, ותליא בספיקת הזב"ת לעיל 32, אי סתמא כמפרש בכה"ג.

[34] כ"מ ברש"י י"א. וכמ"ק ברמב"ם פי"ג ממעה"ק הי"ב ועי' תו"כ ויקרא פ"י ה"ז איתא שמן על כולה לבונה על מקצתה

[35] בדין ברכת שהחיינו עי' ברכות ל"ז: ומנחות ע"ה:, ברש"י ותוס', די"מ דישראל המקריב מנחה בראשונה מברך שהחיינו, וי"א דכהן בפעם ראשונה מברך, כמו שהביא הש"ך יו"ד כ"ח סק"ה בשם הרוקח, ומזה סייע לדעת הרמ"א דמברך שהחיינו על הפעם הראשון שעושה כיסוי הדם. ויש תימה איך יתכן שזה פעם ראשונה לו, והרי ע"כ הקריב מנחת חינוך, ואין לומר דזהו חינוך שלו, דהא תניא התם נטלן לאוכלן, ומנחת כהן כליל תהי', וע"כ דמקריב מנחת ישראל. והעירוני דאין מנחת חינוך פוטר מנחת סולת דמין אחר הוא, ואפשר להוסיף, דמנח"ח אין לו קמיצה, נמצא דמנחת ישראל זו הוא ראשונה לו למצות קמיצה. והפי' היותר פשוט להלכה, הוא דכהן במשמרתו כיון דבא מזמן לזמן, מברך שהחיינו, ע"ש. ודין ברכת המצוות לא ירדתי לברר עי' מל"מ ריש הל' מעה"ק.

[36] מקמיצה ואילך מצות כהונה ט. ועי' רמב"ן עה"ת ויקרא ב' ב'. ובדין הגשה עי' תוס' ט. ד"ה מקמיצה (קידושין ל"ו. ומגילה כ:) ותוס' ריש מכילתין דבעי כהונה, וכי ס"ד שזר קרב אצל המזבח [כ:]. ועי' יומא מ"ז.: דצריך שיהיו אצבעותיו שמינים כדי שלא יכנס לספק בין הביניים ונפסק בליקו"ה שם ונשאר בצ"ע על השמטת הרמב"ם דין זה אבל במקדש דוד סי' ה' סק"ד ביאר דהרמב"ם ס"ל דהך סוגיא אינו להלכה יעו"ש.

[37] כדי שיוכל לקמוץ כרבא נ"ח ועי' מל"מ פי"ד ממעה"ק הי"ד דאפשר דפסול גם לשאר עבודות כיון דאינו ראוי לקמיצה ועי' שפ"א כ"ו: מש"כ בזה

[38] ס.

[39] מתני' זבחים ס"ג.

[40] דלהכי פירש"י להוריד כדי שלא יקמוץ ממנו ומקום הקמיצה באמצע כדלקמן

[41] ו.

[42] גמ' י"א. אכן דעת הרמב"ם מעה"ק י"ג י"ג דלא קיי"ל הכי אלא קומץ בכל אצבעותיו

[43] בעי' דגמ' י"א. לפי ל"א ברש"י

[44] ויזהר שלא יקמוץ מתוך הגודש אלא בתוכה של כלי כדאיתא בדף ז. הערת ליקוטי הלכות סופ"ק ושאר המנחה אפשר דסגי שיהי' בגודשו עי' חי' הגרי"ז כ"ד. וכן בחזו"א סי' כ"ו סק"א דנקטו דגם שאר המנחה בגודש פסול וצ"ע.

[45] י"א. ברש"י, ועי' ראב"ד תו"כ נדבה פרשתא ט' ה"ו שפי' הקמיצה באופ"א, [כראשי אצבעותיו לרש"י].

[46] מש"כ 'עיסה' כן מפורש ברש"י ע"ו:, וכן בדין, שהרי אין לך מנחה שנקמצת קמח, דמאחר שגיבלה כדאיתא נ"ה. הו"ל עיסה, אבל באמת ברש"י י"א. כתב קמח, וצ"ע, והוא הערה גדולה, ולא כמקובל בעולם.

[47] סוטה י"ד:, ולפימש"כ לעיל דהי' עיסה, ק"ק איך יהי' מקום מרובה בשמן, אחרי שגיבלה היטב, ואפשר דמקום היציקה הוא מקום שריבה שמנה, או דלא הי' מגבלה היטב, וצ"ת.

[48] מתני' ו.

[49] עי' י"א. דצרור ומלח גריעי טפי

[50] בתפא"י חומר בקודש פ"ו אות ט' משמע דהי' סוגר ידו לפני הקמיצה

[51] דעת הגרי"ז י"א. דאל"ה הו"ל מיד קומץ יתר וא"א לתקן

[52] כתובות ה: תוד"ה זה, ומשמע בדף י"ד. דלא סגי בזה ימין של כהן אחר.

[53] שיטת החזו"א קמא כ"ח ז' ע"פ דברי רש"י שם ד"ה מן הצד [אמנם אינו מוכרח די"ל דגם לחזו"א הי' הופך ידו כשהוא עדיין תוך הכלי] אמנם עיקר הך דינא עי' קר"א ע"ב ובאפיקי ים ח"ב מילואים לסי' ל' דמשמע דנקטו דאין קפידא בזה וכל שהורידו קודם הקטרה סגי

[54] בלי מחשבת פיגול ושל"ש ומכוין לשם ו' דברים שהזבח נזבח רמב"ם פ"ד ממעה"ק ה"ה ועי' זבחים ב:

לתוך כלי שרת[57] והכלי שרת יהי' ביד ימין[58] של כהן אחר ולא ע"ג קרקע[59] וגם כהן זה יקבל בכוונה הראוי'[60] ויוליכנו למזבה בימינו בכוונה הראוי' ויזרקנו מהכלי[61] ע"ג האש של המערכה[62] וגם הלבונה מלקטו כהן[63] ומקטירה[64] וצריך למלוח הקומץ והלבונה[65] לפני ההקטרה, ואם נחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה אסור לאכול השיריים[66], ואחרי שהוצת האור ברובו[67] של קומץ ולבונה[68] מצוה[69] על הכהנים לאכול המנחה

בעזרה[70] וצריך לאפותו[71] עשר חלות[72] מצה ולא חמץ[73] [וחליטה אסורה[74]] וי"א שצריך לפותתה[75] שכופלה לשנים ולארבעה ומבדיל ואח"כ חותכה לחתיכות של כזית[76] ואוכלו בגדולה[77] מעומד[78] וי"א מיושב[79] ומתחלק לכהנים של אותו בית אב[80] וכ"ז במנחת נדבה אבל של חוטא אין בה שמן ולא לבונה[81] אבל מגבלה במים[82] וכ"ז בשל ישראל אבל של כהן אין בה קמיצה אלא כולה כליל[83] ושל אשת כהן נשואה נקמצת ושירי' מתפזרות אבית הדשן[84].

הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה
במהרה בימינו אמן סלה

---

55 צריך ליתן בכח ולא שיפתח ידו ויפול לתוך הכל עי' ליקו"ה זבחים כ"ד.

56 כ"ו: שלא יתנו לשמאלו ולא ישפך ועי' גרי"ז הל' פסוה"מ [מ"ו: בדפה"ס] שלא יעבירנו גם לימין של כהן אחר, ועי' גר"ח מעה"ק י"ג י"ב דיש חילוק בין דין קמיצה לדין דם.

57 סוטה י"ד:

58 רש"י ז. ד"ה הוצרכתה

59 כרבא ז:

60 לפירש"י ז. אבל לפי' רגמ"ה שם אין הכרח לזה שיכול לפסול

61 רמב"ם פי"ג הי"ב ממעה"ק, ואם זרק ביד כשר בדיעבד, רמב"ם פ"ב הכ"ד מפסוה"ק. אכן בחזו"א שם הגיה ברמב"ם, ע"פ דברי הרמב"ם פי"א ה"ו, דגם בדיעבד פסול.

62 עי' שטמ"ק ע"ד. אות ה' וגרי"ז שם ומקד"ד סי' ה' סק"א ועי' ליקוטי הלכות כ"ו: ד"ה בצד שנסתפק דאפשר דבצד המערכה ג"כ שרי ומסיק ואכתי צ"ע

63 גמ' י"ג: ועי' רמב"ם פסוה"מ ט"ז ז' דיש דין ד' עבודות גם בלבונה ולפי"ז צריך כהן לאחוז הכלי בשעת קבלת לבונה וכולם יעשו בכוונה ראוי' ועי' גר"ח פי"ח מפסוה"מ הי"ב דגם רש"י מודה לזה ומבואר שם דעכ"פ לרש"י אין בו משום עבודה וא"כ אין מחשבה פוסל בו וע"ע בחזו"א קמא כ"ט א'

64 לכתחילה מקטירו עם הקומץ סוטה י"ד: ועי' רש"י י"ג ד"ה ליקוט לבונה ומל"מ מעה"ק י"ג י"ב ומ"מ הקטיר קומץ פעמיים [היינו שלא הקטירו בב"א] כשר, ומ"מ צריך שיהא בכל הקטרה כזית, דף כ"ו וברמב"ם פי"א מפסוה"מ הט"ו.

65 מנחות כ"א. ועי' ס"ז: תוד"ה יצק ובלל ומבואר בדף כ"א ובסוטה י"ד: וברמב"ם מעה"ק י"ג ד' דמלחו אחרי שהוא כבר על המזבח

66 כר"י ט. ועי' חזון יחזקאל מנחות פ"ד ה"ג שמצדד דאם נחסר משהוקטר הקומץ אע"פ שלא הוקטר לבונה כשר דקרינן בי' כבר הנותרת מן המנחה וכעי"ז מסתפק בליקוטי הלכות כ"ו: ד"ה כאן אם נחסר המנחה אחר שהוצת האור במקצתו ומצדד להחמיר

67 כ"ו: עי' קה"י סי' ה' בדעת הירושלמי ובעינן רוב של כל פרידה ופרידה ירושלמי רפ"ב דיומא ולפימש"כ בעולת שלמה י"א: דלמ"ד דסגי בב' קורטין היינו אפי' באופן שעדיין כל הקומץ בעין [ודלא כשיטת החזו"א סי' כ"א סק"ט] א"כ ברוב של ב' קורטין סגי

68 אינו מפורש, אבל כן הוא לכאו', דגם לבונה מתיר כמבואר י"ג.

69 וכדכתיב והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו עי' רמב"ם פ"י ממעה"ק ה"ב

70 מפורש בקרא בחצר אהל מועד יאכלוה כדין קדשי קדשים ונאכלת בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש זבחים נ"ו,, ועי' רבינו בחיי פרשת שמיני [י' י"ב], דכל מה שיתקרב לאכלה אצל המזבח, יהי' טוב ויותר ראוי, כדכתיב ואכלוה מצות אצל המזבח.

71 עי' קרן אורה נ"ה. ד"ה משנה דצריך אפיי'

72 תליא בב' פי' ברש"י נ"ט. ד"ה כל היכא ובלישנא אחרינא שם ועי' מל"מ פי"ג ה"ג ממעה"ק והר המוריה י"ג ל"ז

73 נ"ה: לא תאפה חמץ חלקם

74 יבמות מ. והרמב"ם לא הביאו ותליא בסוגיא שם עי' מנח"ח קל"ד סק"ה

75 רש"י מנחות ע"ה: עי' קר"א ושפ"א שם ושטמ"ק י"ח. אות ח'

76 ע"ה: רמב"ם מעה"ק י"ג י' ועי' רש"י במתני' ע"ה: וברע"ב פ"ו מ"ד ובמפרשי המשנה שהקשו על דבריו

77 למשחה זבחים צ"א. ועי' רש"י יומא י"ד. ד"ה מי דבעי גם שמחה ועי' תו"י שם

78 דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, יומא כ"ה.

79 תוס' זבחים ט"ז. ד"ה ומה שטמ"ק שם אות כ' ויומא כ"ה. ד"ה אין ותליא בב' התי' שם

80 עי' תוס' יבמות מ. ד"ה רצה ותוס' מנחות ע"ג. ד"ה איש בדין החלוקה.

81 נ"ט. במתני'

82 דבמים ליכא איסורא עי' רמב"ם פסוהמ"ק פי"א הי"ד, ועי' מנח"ח קכ"ה ו', מקד"ד סי' ח' סק"א ד"ה כתב

83 רמב"ם מעה"ק י"ב ט'

84 רמב"ם מעה"ק י"ב י"ב, ועי' מנח"ח קל"ד סק"ח.

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל

מסאמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיה"ק ירושלים תובב"א

ברכת ה' מציון

באותות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורננו ידידים, בשבח וסילודים, מהררי ציון קודש וירושלים עיר קדשינו, ברכות לרוב יאמר מעומק לבינו, להריק שפעת ברכותינו ואיחולינו, קדם מע"כ ידידינו, האי גברא יקר שביקרים, יום ולילה לא ישבות בפעליו האדירים, נודע לשם ולתהלה, איש המעלה, מאד נעלה, לכל קדשי בית חיינו רב פעולה, שמו הטוב הולך לפניו, חן וחסד נסוך על פניו.

ה"ה כש"ת מוה"ר

אליעזר דוד גליק

הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו הק' בקרית מלך רב
ועומד לימינינו בכל עת ועונה

לרגל השמחה השורה בביתו

באירוסי בתו החשובה שתחי' למזל טוב

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"**ט**
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט**ב**
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל**ל**
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכת**ב**
תבנה ותבונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון **ו'ירושלים**

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות בעיה"ק ירושלים תובב"א

יש כי גבאי יאקאן

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ר'
שבט

מרן הגה"ק רבינו חיים צבי טייטלבוים זי"ע
בעל "עצי חיים"

בשב"ק זו יום ו' שבט הבעל"ט יחול יומא דהילולא קדישא של מרן הגה"ק רבינו חיים צבי טייטלבוים זי"ע בעל עצי חיים, אשר ע"כ אמרנו וענינו כי היות ויומא דהילולא חל בעצם יום השב"ק, והן ידוע ומפורסם עד היכן היתה מגעת עוצם דביקותם של מרנן רבותינו הק' עצי התמרים זי"ע בקדושת השבת, ויש לציין דבר פלא מה שכתב בתהלה למשה כי האי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע נפטר בשבת קודש בעת רצון בתפלת מנחה, ובנו יחידו הרה"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע נפטר ליל שבת קודש סמוך לאור הבוקר, ונכדו הרה"ק הייטב לב זי"ע נפטר בליל ש"ק ו' אלול תרמ"ג, כשתי שעות בלילה באמצע תפילת מעריב, כאשר התפלל ואמר על כן ה' אלקינו בשכבינו ובקומינו נשיח בחוקך, יצאה נשמתו הטהורה לחיי עולם הבא. ובס' אפסי ארץ מהגה"צ מנאנאש הזכיר ענין זה בתוך דברי הספד על מרן הייטב לב זי"ע, וז"ל: והיה דור שלישי לזקינו בעל הישמח משה, וזכה זקינו הגאון הקדוש, וכן אביו מו"ה אלעזר ניסן, וכן גם הוא, כולם נסתלקו ביום שבת קודש יום שנסתלק בו משה רבינו עליו השלום ונתקיים בו 'זכור את יום השבת לקדשו' גם את הזוכר אותו.

וסיפר הרה"צ ר' אלעזר טווערסקי זצ"ל מפאלטישאן, שהיה פעם אחת בבית דודו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע בעת שמרן העצי חיים ז"ל בא לבקר בהיכלו, ולפני שבא העצ"ח ראה איך שדודו מרן מהרי"ד מסדר בעצמו הכסאות בחדרו לכבוד אורחו החשוב, וגם ציוה לכסות את השלחן במפה לבנה של שב"ק, ואמר טעמו ונימוקו כי הרב מסיגעט הוא תלמיד חכם, ות"ח הרי הוא בבחינת שבת. אשר על כן אמרנו ללקט כאן עובדות והנהגות מעבודת יום השב"ק אצל מרן העצי חיים זי"ע, ויה"ר שנזכה ליום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים, וזכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

קדשו בקדושת השבת

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל ז"ל מדעעש (מתלמידי הקדושת יו"ט) שהגה"ק מרן הקדושת יו"ט זי"ע פגש פ"א עם הגה"צ ר' מרדכי יודא לעוו זי"ע אבד"ק אינטערדאם והיה שם עם בנו מרן העצי חיים זי"ע על שבת, ואת היה שנה אחר הנישואין של רבינו העצי חיים וסיפר הגאון הנ"ל עם העצ"ח בדברי תורה ובשאר ענינים, ואמר הגאון לאביו הקדיו"ט על רבינו העצ"ח שהוא כלי מפואר מאד והוא גדול מאד בתורה ולא נמצא גדול כמוהו בשנים אלו, והשיב לו הקדיו"ט שלא יהיה לו חידוש כ"כ, מפני בעת שנולד רבינו [העצ"ח] היה באמצע השבוע וזקינו מרן הגה"ק הייטב לב לא רצה להסתכל בפניו עד ליל שבת של זכר, [ובליל שבת] אמר עליו שיהיה אור גדול בכל העולם, ובירך אותו שיהיה גדול הדור ואמר שיש שמחה גדולה בכל העולמות עליו, וגם זקינו מרן הגה"ק הישמח משה שמח עמו שם. (צדיק כתמר יפרח).

מאור פניו בשבת

פעם פגש הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע עם גדול א' אשר היה נוסע ג"כ לשינאווא להה"ק בעל דברי יחזקאל, ושאל לו מה ראיתם אצל הרב משינאווע בשעת אמירת גוט שבת, וענה, ראיתי אצלו התפשטות הגשמיות, אמר לו העצי חיים דאס האב איך געוואלט וויסן, ווייל איך האב עס אויך געזעהן, און איך האב געוואלט וויסן צו איך האב מיך נישט געגארט, ולכן שאלתי למר.

כמלאך ה' צבאות

פעם אחת כאשר שוחח רביה"ק בעל ברך משה זי"ע עם הגה"צ מטענקא זצ"ל תלמיד מרן העצי חיים, התבטא הגה"צ הנ"ל שראה את מרן העצי חיים בליל שבת האחרונה לחייו בשעת קידוש, כשלבש את טליתו על השטריימל ואמר קידוש בקדושה עילאה, והיה ממש דומה לבחינה שאמרו חז"ל (שבת כד)

על ר' יהודא ב"ר עילאי שהיה מתעטף בטליתו והיה דומה למלאך ה' צבאות. (פרי תמרים).

זה השולחן אשר לפני ה'

בספר צדיק כתמר יפרח, מביא בשם הרה"ח ר' זאב טירנויער ע"ה משאמקוט, כי מרן העצי חיים זי"ע בשולחנו הטהור בליל שבת קודש, לא דיבר מאומה רק ישב באימה וביראה, אשרי מי שראה אותו איך שישב אצל השלחן שהיו יכולין לשאוב יראת שמים במדה גדושה שלא ראו כזאת כדוגמתו.

סיפר הגה"ק מסלאטפינא שדרכו בקודש של חותנו מרן העצי חיים הי' בליל שב"ק בעת שזימר "אשת חיל" להסתובב אנה ואנה מקודם לימינו ואח"כ לשמאלו, והגה"ק מסלאטפינא חשב בכל השנים כי חותנו הק' מסתובב לראות את הציבור הבאים להסתופף בצילו, אבל בעת מלחה"ע הראשונה הי' גזירת מלכות שלא יצאו בלילה לרחוב והעצי חיים ערך את שולחנו הטהור בבית והקהל לא בא ואז הבחין שהעצי חיים עושה כמנהגו בכל שבוע ומסתובב אנה ואנה, או אז הבין שכוונה עמוקה בדבר ועושה כן ע"פ קבלה.

בית מדרשו של מרן העצי חיים זי"ע בסיגוט

דרכם של רבותה"ק הי' להתעטף בטלית מעל השטריימל בשעת קידוש, וכן נהג מרן העצי חיים ז"ל (אבל מרן רביהה"ק בעל דברי יואל ז"ל הי' דרכו להניח טליתו רק על כתפיו).

כי היא מקור הברכה

סיפר תלמידו הגה"צ מטענקא ז"ל (מובא בצדיק כתמר יפרח) מופת גדול שהיה אצל חמותו של אחיו בסיגעט, שלא זכתה להפקד בזש"ק ר"ל, ונסעה אצל צדיקים הרבה ולא הועיל לה כלום, ופעם אחת חלמה שהיתה בליל שבת אצל מרן העצי חיים, ושמעה ממנו זמירות וקידוש, ואמר לה העצי חיים שאם תשתה מכוס שלו תזכה להפקד בזש"ק, וכן עשתה ששתתה מכוס של קידוש, ומרן העצי חיים היה אז עוד בחיים חיותו, וביום א' הלכה אליו, ונתנה לו פתקא, ובירך אותה שתפקדה בזש"ק, וברכת צדיק עשתה רושם שנפקדה בזש"ק.

לא יאונה לצדיק כל און

יסופר כי אביו מרן הקדושת יו"ט ז"ל נזדמן לו פעם שליח שנסע לגאליציען ורצה לשלוח אתו יין טוב לקידוש לבנו מרן העצי חיים שגר אז בעיר טארנא, ושלח משמשו להביא יין משובח מן הסוחר, וכאשר היה השליח על הבאן באמצע הדרך נעשה סדק בתוך הכד של יין והתחיל היין לזוב החוצה, והשליח חס על היין שלא ילך לאיבוד וקרא לשאר היהודים שנסעו אתו שיבואו לשתות מן היין שלא יזוב לחינם, והיה שם איש אחד מומחה על יינות שאמר שלפי דעתו היין הזה הוא יין של איטליא והוא 'סתם יינם' וע"כ לא ישתו מזה, וחרד השליח לקראת שמיעה זו שהסוחר שלח יין כזה, וכאשר חזר אל הקדיו"ט ומסר לו מה שאירע ציוה הקדיו"ט שיקראו לפניו את הסוחד ההוא והוברר הדבר שפועליו נתנו בטעות יין הזה, וראו כולם כי לא יאונה לצדיק כל און, וצדיקים אין הקב"ה מביא תקלת אכילת איסור על ידם, ונשמר מרן העצי חיים מלשתות סתם יינם.

ברכה בנרות שבת

בספר גדולת יהושע (ח"ב שיחות קודש אות ע) מביא מעשה נפלא, שפעם אחת בליל שבת קודש כאשר ישב מרן העצי חיים על ידי שלחנו הטהור, והשעה היתה כבר מאוחרת ונרות של שבת טרם יכבו, ועוררו אותו כי עוד מעט ויכבו הנרות, ענה על זה, "איך האב געהערט פון הייליגן טאטן' אז שבת איז דא א ברכה אין אלעמען אפילו אין די לעכט, שבת ברענען די לעכט לענגער", וכן הוה, שהנרות דלקו לזמן הרבה, ולא זו בלבד, אלא גם כאשר הפתילות היה בכלותן והלהבים התנועע עצמן צאנקער"ן בלע"ז, היה ג"כ מתנועעים לזמן הרבה והיה לפלא.

עוד סיפר הרה"ח ר' ישעי' קארנבלי: פעם אחת הייתי בסיגעט אצל מרן העצ"ח על שב"ק, ובליל שב"ק מחמת גודל החמימות נכבה נר אחד, והגביה אותי אבי הרה"ח ר' חיים קארבלי ע"ה מסאטמאר, ואמר בא ותראה השגחה פרטית איך שהשי"ת אינו מניח לבזות השלחן של שבת, וראיתי שנר השני הדלוק התחיל לכופף עצמו (צ"ו שמעלצ"ן) והרכין עצמו עד הנר הכבוי והדליק אותו שנית.

להכנים עצמו בחיוב נטילה

סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע שראה אצל אביו העצי חיים ז"ל שמדי שבת בשבתו אחר תפילת מוסף יצא לחוץ לעשות צרכיו בכדי להכנים עצמו לחיוב נטילה, ונטל ידיו ואח"כ עשה קידוש, ואמר מרן ז"ל שהי' נראה הכוונה דכיון דהיה טובל הפת הבאה בכסנין בתוך היין הרי הוה טיבול במשקה ע"כ הכניס עצמו מקודם לחיוב נטילה.

חינוך הבנים והבנות בשבת

רביה"ק בעל ברך משה זי"ע היה רגיל לספר שאביו הק' השקיע ביום השבת הרבה לחינוך צאצאיו, והיה נוהג לבחון את בניו ביום שבת קודש לפני קידוש, וכאשר קנו בנותיו מלבושים

חדשים, היו מביאין לפניו ביום שבת אחר קידוש לבדוק אותם אם הם מתוקנים לפי גדרי הצניעות.

ואספרה נא לכם פעולות צדיק כ"ק אבא מארי זי"ע שהי' ביותר נזהר בעיני צניעות הנשים, ובמיוחד בביתו נאוה קודש ליו"ח הי' משים עינא פקיחא והחמיר מאד בענינים אלו, ואף בהליכתו בקודש הי' שמיעט מאוד בדיבורו וכל רגע ביום הי' מסודר אצלו לתורה ועבודה ואף כשדיבר עם בנ"א הי' מוחז שקוע בלימוד התוה"ק, מ"מ קבע לו זמן בכל יום שב"ק בבוקר אחר קידושא רבא אחר שניסה אז את אחי הגדול הגאה"צ מסיגעט זצ"ל הי"ד ולהבל"ח גם אותי מה שלמדנו בשבוע העבר, ואז היו בנותיו אחותיי מביאות לו כל מלבוש חדש שרצו ללבוש, ושם עיניו הבדולחים עליהם לראות אם הם בצנועות כהוגן, ואם לא היו לקורת רוחו הטהור ציוה שלא ילבשו אותם, ולא הי' נותן לבנותיו ללבוש מלבוש עד שיראני מקודם ואף לבנותיו הנשואות היתה כן פקודתו בקודש, וכשנתגדלתי התבוננתי עד כמה החמיר בענינים אלו כי גם אני ראיתי אז המלבושים שהראו לו אחותיי והיו סתומות לגמרי בכל צד ובבתי ידים ארוכות בשלימות הצניעות, ומ"מ מצא עולתה בהם הרבה פעמים. (מרן רבינו ז"ל בדרשה בכולל שומרי החומות תשנ"ד לפ"ק)

ביתו נאוה קודש של מרן העצי חיים זי"ע

דגים בסעודה שלישית

עוד סיפר רבינו בעל ברך משה זי"ע, מה ששמע מהרה"ח ר' אשר שוואריץ ז"ל המשב"ק של רבותינו הק' לבית סיגוט, שאביו הק' מרן העצי חיים היה פעם אחת באסיפת הרבנים בעיר טשאפ, ומכיון שהאסיפה היה ביום חמישי הוכרח להשאר שם על שבת קודש, ובאותו שבת לא היה נמצא שם דגים לכבוד שבת קודש, ולכן אכלו הערינ"ג בכל סעודות שבת, ובליל שבת שאל את הגה"צ מטשאפ זצ"ל אם יוצאים ידי חובת אכילת דגים בשבת עם הערינ"ג, ושאלה זו היה לפלא בעיני כולם, ובסעודת יום שבת שאל שוב את הרב דמתא שאלה זו אם יוצאים חובת היום באכילת הערינ"ג בשבת, ויהי לפלא. ויהי בעת רעוא דרעווין אשר כבר היה לעת ערב בשעה מאוחרת מאוד, סיפר מרן העצי חיים העובדא דהוי אצל זקינו מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע שפעם אחת לא היה בנמצא דגים לשבת קודש, ובעת סעודה השלישית ירד פתאום גשם חזק מאד עד שנכנסו המים לתוך הבית דרך התקרה, וביחד עם מימי הגשם נכנס דג שלם לתוך הבית, ולקחו את הדג ואכלו ממנו לכבוד שבת קודש.

וכאשר סיים לספר עובדא זו, בא פתאום איזה גוי לבית המדרש ודג בידו, ושאל אם רוצים לקנות ממנו את הדג, החסידים שמחו מאוד ותיכף ומיד בישלו במהירות את הדג, תוך כדי שמרן העצי חיים היה עדיין מיסב על שולחנו הטהור בסעודה שלישית, ועוד הספיק לאכול ממנו לכבוד שבת, וכולם השתוממו מאוד מהמראה הגדול ויהי לנס (פרי תמרים, צדיק כתמר יפרח, ויש לציין דבס' חרדים איתא דבסעודה ג' יש יותר חיוב לאכול דגים מבשאר הסעודות, וכן הוא בסידור הרב מבעל התניא ושו"ע).

בשמים השמעך קולך

איש אחד הי' לו מנהג טוב שסגר חנותו כל עש"ק בחצות, פ"א עסוק הי' במסחרו עד כי שכח מנהגו וכשסגר חנותו כבר הלכו לתפילת קבלת שבת, ובליל שב"ק חלם לו חלום שהוא כבר נפטר מן העולם ועומד לפני בי"ד של מעלה ודנין אותן על אותה עבירה, ואמרו לו שיחכה בחוץ עד אחר הדו"ד, וכשעמד בחוץ בא אליו אברך אחד ושאלו מה אתה מחפש פה, ענה שכבר נפטר מן העולים ודנין אותו על שעבר על מנהגו, שאלו האברך בשוגג או במזיד, השיבו בשוגג, אמר לו אם כן בא ונכנס ביחד, והאברך התחיל לטעון לפני בי"ד שהוא אדם צעיר ויש לו משפחה עם ילדים קטנים, וגם כי הי' רק בשוגג ענו ואמרו הבי"ד אם האברך הזה אומר צריכים לציית לו, ושאל מי הוא זה האברך, ענו לו שהוא הרב מסיגעט, והקיץ משנתו באמצע השבוע נסע לסיגעט והעצ"ח הי' אז באמצע שיעור לפני הבחורים ובאמצע השיעור אמר העצ"ח שיביאו לו השטריימל של שבת והלביש עצמו בזה, והי' פלא, ואח"כ נכנס אותו האיש וכאשר נכנס נתעלף כי ראה כי זה הוא האיש שראה בחלומו.

פארך חבוש עליך

ידוע עבודתו הקדושה של אביו מרן הקדושת יו"ט שתמיד עורר באי שעריו להלביש א"ע שטריימל, וכן היה מצווה לתלמידיו ואנ"ש שהסתופפו בצלו שילבשו פאר בגדי חסידים. והרבה אנשים שבאו לדפוק על דלתו להוושע בדבר ישועה ורחמים הבטיח להם מרן הקדושת יו"ט כל מילי דמיטב ובשכר זאת ביקש שילבשו שטריימל בשב"ק. והנה כי כן בנו הק' מרן העצי חיים ז"ל הלך בדרכי אביו ותבע מתלמידיו והמסתופפים בצלו שילבשו מלבושי חסידים ושטריימל, וכשא' מתלמידיו לא לבש שטריימל מפני שחשש שחותנו יעכב בידו, היה נוהג לכתוב לאבי הכלה שלא להפריע החתן מללבוש מלבושי החסידים.

סעודת מלוה מלכה

דרכו של מרן הקדושת יו"ט ז"ל הי' לקיים סעודת מלוה דמלכא עם פת הבאה בכיסנין כמנהג רבו מרן הקדוש מצאנז. וכן נהג מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל, וסיפר רבינו ז"ל, שבימי בחרותו נטל ידיו לסעודת מלוה דמלכה, ובהיות שאביו לא נטל ידיו לסעודה, ע"כ הלך לסעוד בבית אחיו מרן העצי חיים זי"ע, שהיה נוהג להזמין את האורחים שבאו להסתופף בצל אביו הקדיו"ט על שבת, לסעודת מלוה מלכה (זמירות דברי יואל).

ז' שבט

הרה"ק ר' דוד בידערמאן זי"ע מלעלוב

ואלה תולדות

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע נולד בשנת תק"ץ לאביו רבי שלמה צבי ז"ל, מקובל כי כבר בשחר ילדותו הכירו בו האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך מליזענסק והרבי ר' זושא זי"ע בדרך נידודם כי נשמה גבוהה שוכנת בקרבו, בראותם כן חשקה נפשם לדעת את הסיבה בגינה זכה רבי שלמה צבי להוריד לעולם נשמה קדושה זו, לאחר בירור נודע להם כי בכל שבת בשעה שהוא מזמר "יזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות" הרי הוא בוכה בדמעות שליש בתפילה ובקשה שיזכה לבנים הגונים עד שנופל מתעלף ומוכרחים להקיצו, כיון ששמעו זאת נחה דעתם ואמרו: א"כ מובן מה שזכה לבן כזה, בגיל צעיר נתקשר אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך שקירבו מאוד, ולאחמ"כ אצל רבו הק' מלובלין זי"ע, בו דבק ביתר שאת עד יום פטירתו ביום ז' שבט תקע"ד.

כשנפגש פעם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע עם בנו הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, סיפר לו הרה"ק מטשערנאביל כי מאז פטירת אביו הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע היה מנהגו להתגלות אליו כל לילה ללמדו רזי תורה, עד שבאחד הימים הפסיק להתגלות אליו, למשך ארבעים יום, כל אותו זמן פשפש במעשיו לדעת מה זה ועל מה זה, עם תום יום הארבעים נגלה אליו אביו ואמר לו פשר הדבר שלפני ארבעים יום כשנסתלק רבי דוד מלעלוב לשמי רום כבדוהו לדרוש בישיבה של מעלה, יען שבמשך ימי חייו לא נתפרסמה גדלותו בתורה, כי לא אמר דברי תורה ברבים, ודרשה זו ארכה ארבעים יום עד שהפסיקוהו מדרשתו כי עדיין לא הגיע העת לגלות סודות נעלמים כפי שהיה ברצונו לומר בהמשך דבריו, ובגין כך התעכב במשך הארבעים בעולם העליון ולא נתגלה אליו.

מסופר שפע"א הגיע אברך אחר אל ה"אבני נזר" מסאכטשוב זי"ע להתברך ממנו שיפטר מחובת הגויס לצבא פולין, מיד עם כניסתו קידמו ה"אבני נזר ושאלו: האם היית גם במקום אחר, הלה שחשב כי כוונתו לשאול אם נסע גם לרבי אחר, ענה בשלילה, כאשר שינה ושילש הגה"ק את שאלתו, נזכר הלה כי בדרכו הנה סר לעיר לעלוב, שמה נכנס להתפלל על ציונו הק' של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, לשמע זאת, הפטיר האבנ"ז בשביעת רצון, וכה סיפר לו: חלום חלמתי לפני כמה לילות, והנני יושב בחדר שם הסבו כמה אנשים בעלי צורה, ואתה עמדת בצד, ודנו ביניהם אם תלקח לצבא או לא, ונטו לחיוב, לפתע נכנס זקן אחד, ושאל לפשר הדיון המתקיים פה, כששמע כי דעתם לחיוב, נענה ואמר: דעתי הוא כי ייפטר מן הצבא, והודו לו כולם פה אחד, והרהבתי עוז בנפשי ושאלתי את אחד המסובים לשמו של אותו זקן, וענה לי כי זהו רבי דוד לעלובער, על כן כשנכנסת אלי שאלתי אותך אם היית גם במקום אחר, כי חשבתי אולי היית אצל אחד מנכדיו וכדו', אולם כשענית לי שהיית על ציונו הק' נתחוור לי הכל.

ימי ההילולא

ו' שבט

- רבי יצחק מקאלש ב"ר ארון ארי' מפרעמישלאן -ת"ר
- רבי חיים צבי מסיגוט ב"ר חנניה יו"ט ליפא (עצי חיים) -תרפ"ו

ז' שבט

- רבי ישראל חריף מסטאנוב ב"ר שלמה (תפארת ישראל) -תקמ"א
- רבי דוד מלעלוב ב"ר שלמה (צבי) -תקע"ג
- רבי מרדכי דוד מדאמבראווא ב"ר צבי הירש -תר"ג
- רבי חיים זעליג משרעניצק (תלמיד הר"ד מלעלוב) ב"ר יחיאל מיכל -תר"ז
- רבי יצחק אהרן הלוי איטינגא אב"ד לבוב ב"ר מרדכי זאב -תרנ"א
- רבי פנחס מזינקוב ב"ר חיים מנחם - תרע"ו
- רבי נתן דוד מפאריצוב ב"ר יעקב יצחק מביאלא - תר"ץ
- הגאון רבי ירוחם יהודה ליב פערלמאן הגדול מ'מינסק -תרנ"ו

ח' שבט

- הגאון רבי דוב לאבלאוויטש אב"ד קישקערעש (דיבוי חן) -תרצ"ו
- רבי יוסף מאיר כהנא מספינקא–ירושלים ב"ר צבי הירש -תשל"ח

ט' שבט

- רבי יוסף יוסקא מיאס ב"ר ארי' יהודה לייבמוואלטשיסק - תקס"ז
- רבי ישראל יעקב ב"ר מנחם מענדל מרימנוב - תקפ"ז
- רבי יעקב קטינא ב"ר יצחק מרדכי (החמי האב) - תר"ן
- רבי שלום גאלדענבערג מסוואליב (דרכי שלום) - תרע"ח

ז' שבט

הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק רבי מרדכי דוד אונגאר מדאמבראווא נולד בשנת תק"ל לאביו רבי צבי הירש ז"ל, בנעוריו יצק מים על ידי המגיד הק' מקאזניץ, לאחמ"כ התקשר אל החוזה מלובלין והרבה לנסוע אליו ולחסות בצל קדושתו, עקב סירובו להנות מידי בשר ודם היה מתפרנס מיגיע כפו ותפש אומנות אבותיו לסחור ביינות, ומכאן שמו וכיניו "אונגאר" בגלל נסיעותיו התכופות למקור היין המשובח באונגארין, אמנם לבסוף חזקה עליו פקודת רבו הק' מלובלין שהורה לו להפסיק מעסק המסחר ולהתחיל בהנהגת עדת ישראל, וכך פתח את בית מדרשו בדאמבראווא, ושמו נתפרסם כאיש אלוקים קדוש ופועל ישועות בקרב הארץ, ביום ז' שבט תר"ו השיב את נשמתו ליוצרו.

בעת שהשתדך עם הרה"ק ר' אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע (בנו רבי מנחם צבי מדראהביטש זי"ע הי' חתן הרה"ק מדאמבראווא), וכשהגיע זמן החתונה התעכב הרה"ק בחדרו זמן רב, ואח"כ שלח להגיד למחותנו ראי"נ כי שינה את טעמו ואין ברצונו לתת את הנדוניא שקיבל עליו, ראי"נ התפלא לשמוע הדברים, ואעפ"כ שלח להשיב להרה"ק שהוא מוותר על הנדן, הרה"ק התמהמה עוד ושלח שנית להגיד למחותנו שאין בדעתו לפרנס את הזוג כלל, ראי"נ השתומם לדעת מה זה שמחליף את הבטחותיו ברגע האחרון, אבל שוב לא התקוטט אלא ענה שגם על זה הוא מוחל בלבב שלם, עבר עוד זמן מה ועדיין לא בא, ועד שראי"נ משתאה ומחריש על המאורעות המוזרות, הגיע השליח שלישית ובפיו אמתלא חדשה שהרה"ק רוצה להיות מסדר קידושין, ואחרת לא יתן את בתו ללכת לחופה, וראי"נ וויתר גם על זה מפני דרכי שלום, שוב שלח הרה"ק לקרוא למחותנו שרצונו שיסלק הנדן שהתחייב, על זה השיב שעתה אין בידו כלום והוא מבטיח הכל לשלם בזמן הקרוב, הרה"ק סירב לסמוך על הבטחתו אלא החזיק בדיבורו שלא ילך לחופה בטרם שילם עד פרוטה אחרונה, המקורבים ניסו לדבר על לבו לחמול על מחותנו ולסמוך על נאמנות דיבורו, אבל הרה"ק התעמק בלימודו ולא שת לבו להפצרות האנשים, באין ברירה הסכים ראי"נ לדחות החתונה, האורחים שבאו להתעלס בהחתונה עזבו נבוכים את המקום וחזרו לבתיהם, ויהי בחצי הלילה קם הרה"ק מכסאו וצוה לקרוא את המחותן בכדי ללכת תיכף לחופה בבואו סיפר לו שרבו הק' מלובלין הבטיח לו קודם הסתלקותו שיבוא מגן עדן לקחת חבל בשמחות צאצאי, והיום הייתי יושב ומצפה בכליון עינים על רבי הק' ולא בא, אז עלה מורא בלבבי אולי אינו מרוצה בשידוך זה, לכן הייתי משתמט מפעם לפעם בטענה אחרת, אבל כעת הנה בא, ועל שאלתי למה איחר, השיב שהמתינ שהאנשים הבלתי הגונים ילכו כי לא רצה לשבת אתם יחדיו, ועתה ידע כבוד מחותני שהנני לקיים את כל התנאים שהותנו בינינו ודבר אחד מדברי לא ישוב ריקם, והתנצל על העגמת נפש שנגרם ומיד הלכו לחופה.

ימי ההילולא

י' שבט

- רבי מאיר קצינעלנבויגן ב"ר יצחק (מהר"ם פדווא) - שכ"ה
- רבי נתן אשכנזי מבראד ב"ר צבי בעל חכם צבי - תקל"ח
- רבי שלום מזרחי דידיע שרעבי (סיור הרש"ש) - תקמ"ב
- רבי שלמה לוצקער מסקאהל ב"ר אברהם (תלמיד המגיד) (דברית שלמה) - תקע"ג
- רבי יחיאל מפאקשאוויניצע ב"ר מאיר מדזיקוב - תרפ"ח

י"א שבט

- רבי יודא צבי מסאמבור ב"ר אורי תרע"ט
- רבי נתן דוד דייטש ב"ר יוסף יחיאל (דברי דוד) - תרל"ט

י"ב שבט

- רבי יעקב יצחק מפאלטישאן ב"ר יוסף יהושע מבאטשאטש – תרמ"ה
- רבי מאיר אטליס - תרפ"ז

י"ג שבט

- רבי משה דן מסקווירא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא – תר"פ
- רבי מרדכי מלעכוויטש ב"ר נח - תק"ע
- רבי יום טוב נעטיל מטשעכוב ב"ר מנחם – תקע"ז
- רבי יוסף מנחם (ר' יוזפא) מנאנאש ב"ר יעקב - תקפ"ט

י' שבט

הגה"ק רבי שלום שרעבי זי"ע [הרש"ש]

ואלה תולדות

נולד לאביו ר' יצחק בשנת ת"פ בערך, בעיר תימן על גדות ים סוף במחוז שרעב שהי' מקום מלאה חכמים וסופרים שעלו על קהילות תימן בימים ההם, אביו הי' ממשפחת חכמים וישרים, אשר נהנה מיגע כפיו, הי' רוכל המחזיר על עיירות ומוכר דברים קטנים וכדו', ר' יצחק נפטר כשר' שלום הי' ילד קטן, ונפלה עליו עול הפרנסה לפרנס את אמו ואת משפחתו, ויקח צרורו של אביו, ויסובב גם הוא על עיירות למכור דברים, וכל יום אחר גמרו את

עבודתו חזר אל ביתו וישב על תורה ועל העבודה בכל כוחו, וגם בחכמת הקבלה אשר רוב חכמיה אשר בארץ תימן עסקו בו חשקה נפשו, וע"י שכלו הזך זכה להתעמק ולהשיג בלימוד הזה.

הוי גולה למקום תורה

ויהי בעת ההיא כאשר ה' מחזר על הפתחים נפל באיזה סכנה, וידר נדר לד' אם יצילהו ה' יעלה לארץ ישראל להר הקודש ירושלים, וישמע ה' את שועתו ויצילו מן הסכנה, וכשבא לבית אמו סיפר לה מן נדרו, וארזה לו אמו צדה לדרך וישא את רגליו ללכת ארצה כנען, ונדד ממקם למקום, קודם ישב תקופה קצרה בעיר בומבי, משם נסע לעיר בצרה, ומשם הלך לבגדד, ונתעכב שם עד שיזדמן לו שיירה ההולכת לדמשק, ולמרות נדודיו ה' שוקד על התורה ועל העבודה, וישב שם בבגדד תקופה קצרה בישיבה של זקני חכמי קבלה, עד שהגיע שיירה שהלכו לדמשק, והלך עמהם לדמשק, בדמשק גר או השר הגביר המפורסם ר' שאול הפרחי ז"ל שהי' יועצו של השר בדמשק, ר' שאול החזיק בארמונו ישיבה ללימוד נגלה ונסתר, וישם ר' שלום פעמיו אל הגביר ויצג את עצמו כאיש פשוט, ויבקשהו לקחת אותו למשרת ביתו, וימצא חן בעיני הגביר ויחד לו חדר מיוחד ויאכסנו אצלו, וישרתהו בכל צרכיו, ובעתות הפנאי הי' מתבודד בקדושה ובטהרה, והי' יושב בישיבה על ספר תהלים ולבו עד להקשיב ללמודי החכמים יודעי החי"ן, ומשום איזה סיבה נודעה להם בגדלותו של הנער ובידועותיו בחכמה זו והיו בחדרי חדרים מפלפלים עמו ברזי דרזין מבלי שאף אחד ידע אפי' ר' שאול שהי' יוצא ונכנס בישיבה לא הי' יודע מזה, פ"א נתהווה מחלוקת עצום בין ר' שלום ובין החכמים בענין אחד, ולא התפשרו ביניהם, אז החליט ר' שלום לקיים נדרו אשר נדר ולעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה.

בהר הקודש ירושלים

כבוא לירושלים הלך לישיבתו של חכמי המקובלים ה"ה הישיבה המפורסמת בשם "בית אל" אשר יסד ועמד באותו זמן בראשה של המקובל ר' גדלי' חיון זצ"ל, ועמד ר' שלום לפני הראש הישיבה ר' גדלי' וסיפר לפניו את קורותו ואת נדודיו, וביקש ממנו לקבלו לישיבתו לשרת בקדש להיות משמש בבית מדרשו ובביתו, ובשכר זאת יכלכלהו, ר' גדלי' רחם עליו ויקבלהו לשמש בית המדרש, והי' תפקידו להעיר את המקובלים בחצות, וללותם למקוה ומשם לבית המדרש, והי' מיחם להם מים חמים לשתי' וכדו', והי' אומר עמהם תקון חצות, ובשעת השיעור שנאמר ע"י ר' גדלי' ישב כדרכו מאז על ספר תהלים והי' מקשיב את השיעור, מבלי שאף אחד ירגיש בו ובגדלותו, עד שפ"א באמצע השיעור נתהוה קשיא עצומה והראש ישיבה ר' גדלי' התעמק לתרץ את הקושיא ולא מצא מענה נכונה על זה, ור' שלום הי' לו מהלך אחרת בהסוגיא ולפי מהלכו לא הי' קשה בכלל הקושיא, אבל לא הי' רוצה להגיד לר' גדלי' את מהלכו, כיון שלא רצה להתגלות, מה עשה, בערב בעת שסידר את הספרים לקח פסת נייר וכתב תירוץ נכונה על הקושיא וישם את הפתקא בתוך הספר של ר' גדלי' באותו מקום שלמדו אז, ויהי' בבוקר כשפתח ר' גדלי' את ספרו האיר עיניו מן הפתקא שראה שם, ואמר להתלמידים שיאמרו לו מי כתב את זה, ואף אחד לא ידע לענות, כך הי' כמה פעמים עד שהדבר הי' מדובר בהישיבה, ולא ידעו מי הכותב, עד שפ"א ראתה בתו של ר' גדלי' מן החלון איך שהשמש מדפדף בתוך ספרו של אביה, והיא גם ידעה מן הפלא שאביה מוצא בתוך ספרו פתקאות מבלי שידע מי הכותב, הלכה וספרה לאביה, ויהי' לפלא בעיניו לומר שהשמש הוא הכותב, ויקרא אותו ויגזור עליו שיגלה את האמת אם הוא שם את הפתקאות, ר' שלום הי' מוכרח לגלות את האמת וביקש מר' גדלי' שלא יגלה לאף אחד, אבל ר' גדלי' אמר לו שזה הוראה מן השמים שהגיע זמנו להתגלות, וצריך לזכות את העולם מן אורו, ומן היום ההיא והלאה הי' ר' שלום יד ימינו של ר' גדלי'.

נשיאותו

כשנפטר ר' גדלי' מילא ר' שלום את מקומו לעמוד בראש הישיבה, והרים את כבודו של הישיבה לשם ולתפארת, הרש"ש המשיך לעבוד את ה' ביתר שאת וביתר עז, הקים בישיבתו ואתו עמו גדולי תלמידיו, ובראשם מרן החיד"א ומהר"ח דילה רוזה ומהרי"ט אלגאזי, זצ"ל, את חבורתם הנודעת בשם "חברת אהבת שלום" ותקנו תקנות חזקות לעבוד את ה' וכתבו כתבי התקשרות וכדו', ובפרט בחכמת הקבלה שעמד בראש הישיבה של המקובלים, ונעשה כמורה דרך לברר מקחו של רבינו האריז"ל בחכמת הקבלה, וכל חכמי המקובלים משתמשים בדרכו ובהדרכתו עד היום הזה, וז"ל של הרחיד"א זצ"ל בספרו שם הגדולים (אות ש): מהר"ר שלום שרעבי זלה"ה אחד קדוש בדורנו מקובל מופלא וכמעט הי' לו ספר עץ חיים על פה, בקי בהקדמות על מתכונתן, וברוב בקיאותו וחכמתו העמיד כוונות האריז"ל על בוריין כסדרן וכהלכתן, וכתב קונטרס גדול שמו "רחובות הנהר" לברר ולפרש הקדמות היטב, עומקן ורומן, נימוקן וטעמן, והי' מכוין כל כונות האריז"ל, ובכל לילה אחר תקון חצות בסדר רבינו האריז"ל תיקון רחל ותיקון לאה כמשפט, והי' מיחד יחודים כמ"ש רבינו האריז"ל בשער רוח הקודש, עכ"ל, ידוע מה שאמר האר"י הק' ז"ל לפני פטירתו (כמובא בשער הגלגולים דף ע"א ע"א) "שאם תזכו אבוא ואחזור ללמד אתכם", והעידו גדולי מקובלים שכוונתו הי' בלתי שום ספק על הרש"ש, עיין בספר תוכחת חיים (חלק ב' דף צ"ו ע"ב) לכהר"ר חיים פאלג'י זצ"ל, ועיין עוד בספרו כף החיים (סימן ל"ב אות ט"ב) שהזכיר שם מנהג מוהרש"ש זיע"א לעשות התרת קללות בכל ערב שב"ק ושוב כתב וז"ל: ...ולבי אומר לי דכיוון דמר ניהו הי' גלגול רבינו הקדוש האר"י זיע"א וממלא מקומו כנודע וכו' עיי"ש, עיין עוד בספר תולדות אהרן ומשה ובספר יששכר זבולון שכתבו והעידו כעין זה.

גילוי אליהו

כתב הרה"ק בעמ"ס בן איש חי זצ"ל בשו"ת רב פעלים (חלק ג' סוד ישרים סוף סימן ד') וז"ל: ואשר שאלת ששמעת שהי' לרבינו הרש"ש ז"ל גילוי אליהו זכור לטוב, ובקשת להגיד לך השערת שכלי בדבר זה איך הוא, וכו' עיי"ש שהאריך שיש ב' סודי גילוי אליהו, וגופא דעובדא איך נתברר הדבר שהי' לו גילוי אליהו, אצל הרש"ש הי' מסתובב אשה משרתת שהי' משרת בביתו של הרש"ש, והי' דרכה להכין ולהביא לפני הרש"ש באמצע לימודו חמין טיי או קאוע וכדו', כשנפטרה המשרתת ורצו החברה קדישא לסדר אותה ולהכין אותה לקבורה, אבל לא יכלו

לטפל בה כיון שהיתה קשה כמו אבן ולא יכלו להזיזה ממקומו, ונבהלו אנשי חברה קדישא והלכו להרש"ש וסיפרו לו את מעשה הפלא, הלך הרש"ש אליה ולחש לה באזנה כמה מילים, ואח"כ צוה לאנשי חברה קדישא לטפל בה, וקברו אותו בחלקה שאח"כ קברו בה את הרש"ש, אח"כ מצאו בכתביה של המשרתת סיפור נפלא, שפ"א הכניסה ב' כוסות להרש"ש, ועל שאלתו למה הביאה שני כוסות, ענתה שראתה עוד אדם חשוב לומד עם הרבי לכך הביאה שני כוסות, הרש"ש עמד והשתומם וא"ל, כיון שזכית לראותו אגלה לך מי הי' האיש, אבל בתנאי אחד שבל תגלה לאף אחד, והיא לקחה עוז ואמרה להרש"ש שאם יבטיח לה שבעולם העליון תהי' חלקה בחלקו ובהיכלו לא תגלה לאף אחד, הרש"ש הבטיח לה את בקשתו, וגלה לה שהאיש הי' אליהו הנביא זל"ט.

איש קדוש

הרש"ש הי' מקודש בעיני כל אנשי ירושלים אפי' להבדיל אצל הערביים שחלקו לו כבוד, והרבה סיפורי מעשיות נפלאות מסופר מהרש"ש איך שהציל את ישראל מאת שכניהם הערביים וזכה ע"ז לקדש שם שמים, השר של טערקיי הי' גר ליד מקום המקדש בדרך העוברת לחד הזיתים, פ"א עלה ברעיונו איך לעשות כסף, הוא שם מכס על כל לוי' שעבר ליד ביתו צריך לשלם לו איזה סכום כסף, ואם לא נתנו את המכס לא הרשה לקבור את הנפטר, פ"א נפטר אחד מאנשי ירושלים איש עני ולא הי' בידי משפחתו לשלם את המכס, והחברה קדישא החליטו לעשות את הלוי' מבלי לשלם, אבל השומרים שעמדו שם לא הרשו להם לעבור עם הנפטר, שלחו שליח מיוחד להרש"ש לספר לו את הדבר, אמר הרש"ש לתלמידיו בואו נחלוק כבוד להנפטר, ובא למקום שעמדו שם ויצו לעבור עם הנפטר, והתחילו מריבה עם השומרים, השר כאשר שמע הקולות מבחוץ הוציא את ראשו דרך חלון ביתו לראות מה היא הקולות, ראה שהיהודים עוברים עם לוי' מבלי לשלם, ונתמלא מלא חמה, והתחיל לצעוק בקולות שלא ישתוק, אבל הרש"ש אמר שלא ישמע אליו אלא ילכו להלאה עם הנפטר, והביט הבטה אחת על השר והלך עם הלוי', וכאשר רצה השר להכניס את ראשו מן החלון לא הי' יכול כי נתקבץ הברזל משני הצדדים שהי' מסביב החלון, וקברו את הנפטר, וכאשר חזרו מן הלוי', ועברו דרך ביתו של השר ראוהו אותו שהוא עדיין הי' עומד שם עם ראשו בחוץ, כשראה השר את הרש"ש קרא אותו לעלות אליו לביתו, והיהודים נבהלו מי יודע איזה נקמה יעשה עכשיו השר, אבל הרש"ש הרגיע אותם ועלה אליו, כשנכנס הרש"ש לביתו התחיל לבקש ממנו שיצילו מן צרתו שנקלע, אמר לו הרש"ש עם יבטיח שיבטל את המכס ששם על לויות ישראל אז יוכל להוציא את ראשו, ואם לאו ישאר שם עד יום מותו, השר הבטיח להרש"ש, אז נתרחב הברזל והוציא השר את ראשו וביטל את המכס, וכהנה וכהנה רבות נפלאות עשה, עד שידעו הערביים שאיש אלוקים קדוש היא ולא פגע ביהודים העוברים כיון שידעו שרע ומר יהי' גורלם.

אחרית ימיו

בשנתו האחרונה עלי האדמות ראו בעבודתו שמכין את עצמו להדרך האחרונה של האדם, אם בכל שני חייו הי' עבודתו גדולה קל וחומר באותו שנה הי' מוסיף עבודה על עבודתו וקדושה על קדושתו, הי' מתבודד בחדרו נזור מכל, באותו יום האחרון יום י' שבט יום פטירתו ביום שב"ק הי' שוכב על מטת חליו ומראהו כמלאך אלוקים עטוף בטליתו, ותלמידיו מסבבים אותו, ונפרד מתלמידיו ויצו להם את הדרך אשר ילכו, וגם את הסדר איך יתנהגו עמו אחר פטירתו על סדר הטהרה והקבורה, גם צוה לעשות עמו ד' מיתות בית דין, בתוך הדברים אמר להם "על כל צרה שלא תבוא, תבואו ותתפללו על קברי, והנני מבטיח לכם שאם תתפללו בלב שלם על קברי, תפלתכם תקובל ברצון ולא תשוב ריקם", ולעת ערב עלה נשמתו בסערה השמימה תוך כוונות ויחודים, כשתלמידיו מסביב לו, במוצאי שב"ק באו ונתקבצו כל העיר לחלוק לו כבוד האחרון, תלמידיו עסקו בטהרת גופו, אבל אין אחד מעיז לקיים דבריו לעשות לו הבזיון של ארבע מיתות בית דין, ובהתייעצותו דלגו על סעיף הזה, והוציא את מטתו כשקהל גדול מלוה אותו, ויהי' בהגיע המטה לעמק יהושפט, התנפלו עליהם ערביים מזויינים, ובחוזק יד שמטו את המטה מידי נושאיה והשליכו אותה יחד עם גופו הטהור של הרש"ש אל העמק, וכהרף עין נעלמו מן העין, והביט התלמידים כי היו אלה שלוחים ממרום לקיים את דבריו, ולקחו את גופו וקברו אותה בכבוד רב, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: קברת ארץ איש האלקים קדוש הוא השקדן בתורה הרב החסיד המקובל האלקי בוצינא קדישא כמהר"ר שלום מזרחי דידיע שרעבי זלה"ה נח נפשי' יום עשרה לחדש שבט שנת מנוחת כבוד לפ"ג [התקל"ז], וציונו הקדוש נעשה תל תלפיות לכל נשברי לב ובפרט ביומא דהילולא דיליה.

י"ג שבט

הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תק"ב, ונקרא שמו בישראל על שם זקינו הרה"ק ר' מרדכי יפה בעל הלבושים זי"ע, והוא גם חתם עצמו שמו מרדכי יפה, בעת שהי' ילד קטן עבר פ"א דרך עירם הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, ואביו הלך להקביל פניו ביחד עם בנו, והתאונן לפניו על בנו שאין לו התמדה בתורה, וביקשו שיברכהו בהתמדת התורה, אמר הרה"ק מקארלין לאביו שיניח את בנו אצלו לכמה רגעים, ואח"כ ילך לביתו, והרה"ק שכב על מטתו, ולקח את הילד וקירב אותו אל לבו במשך זמן מועט, לאחר מכן אמר לאביו, הוכחתי את בנך מעתה ילמוד בהתמדה, לימים כאשר סיפר הרה"ק מלעכאוויטש עובדא ז אמר שילמד אותו באותה שעה כיצד לעשות בעלי תשובות, עוד בימי נערותו נתייתם מאביו, ויחמלו עליו בני העיר, ושכרו לו מלמד שילמוד עמו, אבל הוא מיאן ללמוד, ויצא אל היער אשר הי' סמוך לעיר, ושהה שם שעות ארוכות בהתבודדות בינו ובין קונו, אבל נפלאות יסופר שבהיותו עלם צעיר כבן י"ב שנה כבר דרש בבית הכנסת הגדול שבווילנא פלפול נפלא שהפליא כל שומעיו.

רבותיו

מתחלה נסע להרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, והרה"ק מבארדיטשוב זי"ע חיבבו מאד, ואמר "על ר' מרדכי'לע שלי עומד

שליש עולם", והוא לא הי' יכול לסבול את זה, ובא אל הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, כשדרך על מפתן ביתו של הרה"ק ר"ש מקארלין אמר לו אברך שהבארדיטשובער אמר ששליש עולם עומד עליו אל ידרוך על מפתן ביתי, אמר א"כ כאן המקום שלי "וי מען האלט און מען קושט דארט דארף מען אנטלויפן, און וי מען קניפט און מעט בייסט דארט דארף זיין מיט הארט", ונתדבק מאד אליו, ועיקר מדרגותיו במעלות העבודה והיראה קיבל מרבו מובהק זו, והעיד על רבו הקדוש שהי' מכיר שיחת עופות שיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת, כל מה שמפורש בגמ' (סוכה כח.) על רבן יוחנן בן זכאי, ולא העלים ממנו כל זה.

הנהגתו

לאחר פטירת רבו התיישב בליטא – ע"פ ציוו רבו – בעיר לעכאוויטש והתחיל לנהוג עדת ישראל, והעמיד תלמידים רבים שנודעו ביראתם ובצדקתם הגדולה, כעדותו של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש זי"ע – שאליו נסע לעתים קרובות לאחר פטירת רבו – כי מגדלותם העצומה של תלמידיו "שהיו מוחזקים לבעלי רוח הקודש וגילוי אליהו" מלמד במקצת על רום מעלת רבם הקדוש, והוא אשר הפיץ ופירסם את תורת החסידות בליטא, כאשר גילה תלמידו הגדול הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע, כי הרבה נשמות גבוהות ירדו למדינות ליטא, ולא הצליחו לפעול מאומה, עד שבא רבינו ובכח קדושתו הגדולה הפיח רוח חיים בעצמות היבשות.

כל עצמותיו תאמרנה

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בכח רב ובקול חוצב להבות במסי"נ ממש, וכל מי שהי' שומע תפלתו הי' נמס לבו כמים ומתעורר לתשובה שלימה, קולו הי' צרוד כל היום כי ניחר גרונו בעת התפלה, ובעת התפילה הי' ניתז על הקיר שממולו טיפות דם מגרונו שהתאמץ לצעוק,

פ"א נועדו יחדיו הרה"ק ר' נתן משידלאוועץ עם הרה"ק ר' אברהם מסלאנים זי"ע, ושאל מוהרנ"ד את ר"א מה הוא הדרך של לעכאוויטש השיב לו כשאומר דבור יוצא מתחת עקביים עד כל עצמותי תאמרנה, וסיפר הוא בעצמו שבצעירתו התייגע מאד בברכות השחר, במלים וכוף את יצרנו להשתעבד לך, והי' מאריך בזה כמה שעות, וסיים ועכשיו אני עושה את כל זה בכהרף עין.

פ"א הי' בעיר לעמבערג, אמר, נודע לי שיש ציפור המזמרת ומשוררת להשי"ת בהתלהבות כה רבה עד שגופה מתפקע ומתה, אני מתפלל להקב"ה ונשאר בריא ושלם, אם כן מה ערך יש לתפילה שכזו, למחרת קידש וטיהר את עצמו, וערך את תפלתו בכוחות על אנושים עד שמרוב התלהבות נסדקה הראי' שלו, והי' בסכנה גדולה, והרופאים ייאשו אותו, טען לפני השי"ת וכי רצוני הי' שאתפלל רק תפלה אחת כזו, אני רוצה להתפלל עוד, ועזרו השי"ת וחזר לאיתנו, לימים נזדמן עוד פעם ללעמבערג, והיו אצלו המון רב חסידים, ועבר הדאקטער שייאשו אז, וראה שם אנשים רצים, שאל אותם לאן הם רצים, אמרו לו כי הצדיק מלעכאוויטש הוא פה, תמה הדאקטער ואמר העוד הוא חי, נשבע אני שהוא חי בלי ראי'.

פועל ישועות

גם גדול הי' כוחו ליפעול ישועות, פ"א בא לפניו אחד מאנשיו והזכיר לפניו מצבו הרע בפרנסה וכי לרש אין כל, אמר לו לך תביא לי שלושים רו"כ, והאיש משתהא הלא הוא הזכיר עצמו שאין לו כסף והרבי אומר לו להביא לו, ונשאר שם בעמידה, וישאלהו מה תעמוד הלא צויתי לך אמר לו מהיכן אקח, אמר לו לך לרחוב ותביא לי, והנה אך יצוא והנה לנגדו חבירו סוחר גדול, ויאמר לו הסוחר טוב שראיתיך, אני צריך עכשיו סחורה כזאת וכזאת הילך מעות ותתחיל לקנות עבורי, ויקח שלושים מעות רו"כ ונתן לרבו, ומאז התחיל להצליח כברכת רבו הק' עליו.

פזר נתן לאביונים

גדול הי' כוחו במדת הצדקה, אמר כל לילה לפני השינה אם נשאר אצלי פרוטה אחת שלא חלקתי לצדקה לא אוכל לישן כל הלילה, "ער רייבט מיר אפ די זייטן א גאנצע נאכט" אמנם בשכבי על מטתי ולא נשאר אצלי אפי' פ"א אז אשכבה ואישן במנוחה. פ"א הי' רעב גדול במדינת ליטא והוא חילק מכיסו לאנשים הרבה, ויתמהו אנשים מאין תמצא לו כל הכסף, כידוע להם שמעולם אין ת"י מעות מזומן, ויאמר אליהם תדעו כי אצלנו מתגוללים זהב תחת הספסלים לרוב, אך אנחנו מקבלים לעת הצורך כפי ההצטרכות ולא יותר.

ונשמע פתגם המלך

קשור הי' לחסידיו ודאג לכל אחד ואחד את מצבם כל היום אפי' את אשר אינו אצלו ממש, אלא במקום אחר גם לזה אותו ברוח קדשו, פ"א הזדמן לאחר מתלמידיו ושמו ר' מאיר להיות בר"ה בירידּ לייפציג, והיות שדרכו הי' כל שנה להיות אצל רבו בר"ה ועכשיו נמצא בין אנשים אשכנזים מה שלא רגיל עד כה, ונפלה עליו כבדות גדולה עד כי לא הי' ביכלתו לפתוח פיו להתפלל, ויעמוד כאבן דומם בטמטום הלב ובעצבון רוח כאלם, והנה פתאום נשמע קול באזניו קול רבו הקדוש בזעקו "המלך" לפני העמוד, ויתעורר התלמיד מאלמתו, ויפתח לבו ומוחו והי' לו הארה גדולה, ויתפלל כדת כראוי וכנכון כבכל שנה אצל רבו הק', וכאשר בא אח"כ אל רבו ונכנס אל הקודש פנימה לקבל שלום שמע שרבו, אומר: "נשמע פתגם המלך" אז א איד זאגט המלך נשמע גם בלייפציג ואמר לו לתלמידו "מאיר'ל איז וואר".

הצנע לכת

שנא מאד את הפרסום והרעש ועשה כל דבר בהצנע לבל יודע מזה שום איש, והי' רגיל לומר פרסום הם המלים פו"ר ס"ם, הגורל של הס"ם, אמר עליו תלמידו הרה"ק מהר"מ מקאברין זי"ע: שהוא בקי נפלא בכל חלקי התורה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, ספרא, בספרי פוסקים ראשונים ואחרונים וכל כתבי האריז"ל, וביקש מהשי"ת שלא יתוודע הדבר, ורצון יראיו יעשה, עד שנחשב בעיני מתנגדיו לעם הארץ, ואמר, שפלא גדול הוא הדבר, שהמתנגדים דברו עליו שהוא עם הארץ, ושכחו את דרשתו שדרש בווילנא בהיותו בן י"ב שנה, ובוודאי זה היא כח תפלתו.

אחד מאנשיו הי' עובד ביער ע"י לעכאוויטש בנסירת עצים, פ"א נפל אילן על רגלו ונשבר לו הרגל לגמרי, והיסורים והכאבים

הי' עד אין לשער, והביאו אותו על מיטה אל רבו, וקהל רב ליוו אותו, אמר הרה"ק מלעכאוויטש למשמשו שיגרש את כולם, וישכבוהו על מטתו, ועמד על ידו וחזר לפניו את הברכה שני' של שמונה עשרה "מכלכל חיים בחסד", וכל מילה ומילה תירגם לו באידיש, עד שבא להמלים "רופא חולים", וגם זה תירגם באידיש, ואמר לו שיענה אחריו, ואח"כ שאלו אתה מאמין בזה, וענה כן, אמר לו, דובר שקרים לא יכון, והתחיל לומר עוד פעם הברכה ושאל עוד פעם אתה מאמין, וצעק בקול אני מאמין, שוב אמר לו עדיין אינך מאמין כמו שצריך, וחזר פעם שלישית, עד שצעק בקולי קולות בבכי' רבה ואמר רבי אני מאמין, אמר לו א"כ למה אתה שוכב, קום, וירד מהמטה בריא לגמרי, ואמר לו תן מכה חזקה על הארץ, ונתן מכה גדולה כמו לפני השבר, אמר לו עכשיו תשכב במטה ג' ימים בגלל עין הרע, ולא יתפרסם שהי' נס, ואמרו צדיקים על מעשה זו, שגדול הי' הנס האחרון יותר מן הראשון, כי כולם שכחו מזה, כרצונו שלא יתפרסם הנס, וכן הי', כי מקודם ותהום כל העיר, וכולם שכחוהו אח"כ.

מלאך הברית

הי' נודע למוהל מומחה, ומאד הי' מהדר במצוה זו, והשתדל לקיימו בכל עת, ולא דחה שום אדם שבא לכבדו במוהלות, והתבטא עליו תלמידו המובהק הרה"ק ר"מ מקאברין זי"ע שהוא הי' מלאך הברית באמת, והוסיף לומר: ראוי הי' לבוא משיח בימיו, אך נתעכב בגלל הדור שלא הי' ראוי,

פ"א התכבד בערב שב"ק בשתי בריתות בשתי כפרים זה בדרומו וזה בצפונו, והבטיח לשניהם שיבוא, למחרת כאשר חזר מהב"מ, הי' עייף מאד מן הדרך, חסידיו שראו זאת תמהו אם הדבר כל כך קשה לא הי' צריך לקבל רק ברית אחד, השיב להם בזה הלשון "כל ילד שהנני מל, מובטח לו שישמר מן החטא...", ופלא היא הדבר שעל קברו גדל עץ הדס, אשר רומז למלאך הברית הנקרא 'הדס' כמובא בזוה"ק על הפסוק (זכרי' א, ח) "והוא עומד בין ההדסים".

מעות ארץ ישראל

אהבה רבה שררה בינו ובין הרה"ק הכהן הגדול מאחיו ה"ה ר' אברהם מקאליסק זי"ע, על אף שמעולם לא ראו זה את זה, היו קשורים זה לזה, עד כדי כך שהרה"ק מלעכאוויטיש הי' מצייר את דמות דיוקנו של הרה"ק מקאליסק, קומתו ותואר מראהו, וגם את המלבושים אשר הוא לבוש בהם, ומאידך הי' הרה"ק מקאליסק מצייר דמות דיוקנו של הרה"ק מלעכאוויטש, הרה"ק מקאליסק הרבה לדבר אודות גדולתו של הרה"ק מלעכאוויטש, יסופר שפ"א שמע רבי אברהם את תפילתו של אחד מבאי בית הכנסת, נענה ואמר: מן הנראה ביקר הלה בלעכאוויטש, ובדקו אחריו ומצאו שכן הוא הדבר...

הרה"ק מקאליסק זי"ע (שהוא הי' מנהיג החסידות בטברי' על מקומו של הרה"ק ר' מענדל מויטעפסק זי"ע) מינה אותו לממונה על מעות של החזקת ישוב ארץ ישראל, הרה"ק מלעכאוויטש קיבל את המשימה בכל נפשו, ועסק בכך במסירות נפש עצומה, בכל עת ובכל זמן, כפי שמתאר זאת בנו הרה"ק רבי נח מלעכאוויטש זי"ע באגרת קדשו וז"ל: ובפרט מאאמו"ר ז"ל נ"ע אשר ידוע לכל, מעת אשר צדיקי הדור העמיסו עליו משא השם בעול מצוה זו אשר יט שכמו לסבול משאם באהבה וחיבה, בחבת הקודש להחזיק את יושבי'... ולא התחיל שום מצוה בתורה ובתפלה בלתי לד' לבדו, לייחד ביחוד מצוה זו... כמו שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם' ארץ החיים סלה, ויום ולילה לא ישבות, ולא הונח לו כי אם להעיר לבות בני אדם להרגילם ולהחזיקם במצוה זו, וכמעשהו בחול, מעשהו הי' בקודש אשר לא שבת ממלאכתו בשבת ויו"ט, ואפי' ביוה"כ הי' דורש ומקים להזכיר תמיד את ירושלים על ראש שמחתו, וכפי חכמת אלקים אשר הי' בקרבו לקרב לבבות בני אדם ביראת אלקים, ובפרט במצוה זו, יותר מכדי יכלתם הי' עומס עליהם מעשה השם, כפי שורש נשמותיהם, ושתל ונטע מצוה זו בתעלומות חכמתו, וקבע עתים לנתינתם בכל עת אשר יבואו את הקודש פנימה, קודם תורתם ותפלתם ליחד בייחוד מצוה, ואפילו למי שאין לו פרוטה לפורטה, הי' מזהירם שיהי' זה קודם לקידוש היום של שבת... והרבה שמענו ממנו סודות התורה ורזין דאורייתא במצוה זו אשר קצה היריעה לאין קץ לדבריו הק'....

ובא השמש

בשנת תק"ע השיא את נכדו שנתגדל בביתו ה"ה הרה"ק ר' שלמה חיים (פרלוב, מקודינאב) בן לבנו רבי אהרן (חתן הרה"ק ר' אשר בן הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע) שנלב"ע בדמי ימיו, החתונה היתה אמורה להתקיים בעיר סטאלין אצל המחותן אבי אמו של החת"ן, והרה"ק מלעכאוויטש לא רצה לנסוע להחתונה, אבל אחר הפצרת חסידיו נעתר להושיב בית-דין של שלשה שיפסוק בדבר, ויהי כאשר פסקו הללו כי מצד הישר חייב הוא לנסוע נאנח עמוקות באמרו: אלעס איז פארפאלן..., ונסע לסטאלין, ביום ה' י"ב שבט הגיע אגרת להרה"ק מלעכאוויטש אותה שגר הרה"ק מקאליסק זי"ע לפני פטירתו, (שנסתלק לפני כמה ימים ביום ד' שבט, מקובל בין החסידים, שכאשר נסתלק שם בעיר טברי', נפלה המנורה בביתו של הרה"ק מלעכאוויטש, מיד הכריז הרה"ק מלעכאוויטש באנחה כבידה "כבה נר המערבי") אשר כל תוכנה היתה "מחר תהי' אתי עמי במחיצתי"....

יצאה נשמתו באחד

ואכן למחרת ביום החתונה יום ועש"ק י"ג שבט, כשהרגיש הרה"ק מלעכאוויטש כי קרב עת הסתלקותו, לקח את ציציותיו בידו האחת ובשניה אחז בזקנו, ואמר בניגון: "א-ל חי חלקנו צורנו, צוה להציל ידידות שארנו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו", במשך פעמים רבות, עד שהחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרה, באמרו מלים "א-ל חי", בן חיי"ם שנה, לדאבון לב המוני חסידיו, שהגיעו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחת רבם, לאחר פטירתו מצאו אצלו ב' כיסים באחד הי' מונח ל"א מטבעות כמנין א"ל, ובאחד הי' מונח י"ח מטבעות כמנין ח"י, (איתא בכתבי האריז"ל כי א"ל ח"י היא שם של שמירת ברי"ק) ומנו"כ שם בסטאלין, וקיימו אז "מעבירין המת מלפני הכלה" (כתובות יז.), כאשר ערכו את החתונה בו ביום, הרה"ק ר' אשר הי' כאבן שותק כל אותו היום, עד שבת קודש שהלך לקבל שב"ק ועבר לפני התיבה והגיע אל הפסוק "להגיד כי ישר ה'..." שהה זמן רב, עד שהשמיע פסוק זה בקול אדיר, ואז נתיישב דעתו קצת, לאחמ"כ אמר: בדין הי' ללוותו למנוחתו בתופים ובמחולות.

דבר בעתו

פרשת בא - סגולת יו"ט פסח

לקט מדברי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בגודל קדושת היום וסגולתו

הרה"ק ר' ישראל צבי מקאסאני זי"ע בעל אור מלא היה מספר מדי שנה בשנה בשב"ק פרשת בא עובדא נפלאה שהיה אצל הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, שפע"א בליל שבת קודש פרשת בא אחרי תפילת ערבית, התחיל הרה"ק מסאסוב זי"ע לאמור תפילת הלל, וכל החברייא הק' ענו אחריו באמירת הלל בהתלהבות גדולה, ורק אחרי שסיימו ההלל כאשר עברו מתפללי בית מדרשו כבני מרון לברך את רבם בברכת שבתא טבא, אז נזכרו ששבת היום לה' ולא יום טוב, ועד גמר התפילה לא הרגיש אף אחד מהמתפללים שטעו בדבר.

וסיים הרה"ק מקאסאן את סיפור הדברים, בהטעימו שאין להתפלא על הרה"ק מסאסוב זי"ע, שהיה במדריגה גבוה כזה לומר הלל בשב"ק פרשת בא, כי נודע מספר היצירה אשר כל דבר נחלק ל'עולם', 'שנה', 'נפש', ובשעה שיצאו ישראל ממצרים, אז היה יציאת מצרים בבחינת 'עולם', וכשמגיע יום י"ד ניסן חג הפסח, אז מתעורר יציאת מצרים בבחינת 'שנה', ובש"ק פרשת בא שקורין בתורה המאורע של יציאת מצרים, אז מתעורר יציאת מצרים בבחינת 'נפש', כי השבת היא הנפש של הבריאה, ועוד יתרון לבחינת נפש שהיא למעלה מבחינת עולם ושנה, לזאת אין להתפלא על הרה"ק מסאסוב זי"ע שמגודל מדריגתו בקדושת שבת שהיא הנפש של הבריאה, השיג בחינת נפש של יציאת מצרים, ונתלהב לבו לשיר הלל לה' אלקיו כבעת יציאת מצרים.

אבל על זאת יש להתפלא, הרי בוודאי התפללו בבית מדרשו של הרה"ק מסאסוב זי"ע, בנוסף לבני החברייא הק', גם כמה אנשים פשוטים, שכידוע היה מפורסם בגודל אהבתו לכל איש ישראל, וקירב גם אנשים פשוטים, ולא נמצא בין כל אחד איש שיזכר ששבת היום ולא יום טוב, מחמת שהרה"ק מסאסוב זי"ע הגביה את כל האנשים הנלווים אליו, אל פסגי מרום קדושת שבת, עד שאף אנשים פשוטים נתעלו לבחינת שבת שהיא נפש הבריאה, עד שגם הם השיגו בחינת נפש של יציאת מצרים, ולכן נתלהב גם לבם ואמרו הלל כמו ביו"ט פסח.

(זכות אבות \ פרחי מגדים \ עטרת יעקב וישראל)

מתאמרא בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, דבפרשת בא יש מקדושת חג הפסח, בפרשת בשלח משביעי של פסח, בפרשת יתרו מקדושת חג השבועות, קבלת התורה, ופרשת משפטים זהו ראש השנה, כי משפטים הם דינים, פרשת שקלים מרמז על יום כיפורים, כמ"ש לכפר על נפשותיכם וגו', ובפרשת פקודי נרמז על נסיעת עמוד הענן, רמז לחג הסוכות, שהוא זכר לענני הכבוד. (שיח שרפי קודש)

◆◆◆

נודע ומקובל בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע שאמר ברמז על הפרשיות, בא, [הוא ימים הראשונים של פסח], בשלח, [הוא ימים האחרונים ז' וח' של פסח], יתרו [מתן תורה, הוא שבועות], משפטים [הוא ראש השנה ויום הכיפורים ימי המשפט], תרומה [הוא רמז לסוכות שהוא אהל המשכן, סוכת דירת עראי], תצוה [חנוכה, שמן זית זך], תשא [פורים, וכמו שאמרו חז"ל במגילה (יג:) הקדמתי שקליכם לקליו של המן].

חיים ושלום מהגה"ק ממונקאטש (פ' ויצא)

◆◆◆

איזה אברכים תלמידים מרבינו ז"ל, שהיו דרים בעיירות הסמוכים לארשיווא, חשבו לנסוע לרבינו לעיר אורשיווא על שבת שירה, אבל לבסוף החליטו לנסוע ולחסות תחת כנפי הקדושה של רבינו זי"ע, על שבת פרשת בא, ולא בשבת שירה כמו בכל שנה, כי חשבו כי בשבת שירה יש המון גדול שבאים בצל קורות רבינו ליהנות מאור קדושתו, ועל כן יותר טוב לילך בשבת פרשת בא, שאין כ"כ אנשים הבאים לרבינו, וא"כ יהיה להם יותר תענוג ליהנות מאמרותיו ומדרכי רבינו ז"ל. ובאמצע הדרך, פתח אחד מן האברכים, ואמר: מתאמרא בשם הצדיקים, לפרש את מאמר הגמרא בקידושין "מצוה בו יותר מבשלוחו", והיינו מצוה 'בא' (וא"ו באל"ף מתחלף), יותר מצוה לנסוע אל רבו בפרשת 'בא', מ'בשלוחו' מלנסוע אליו בפרשת 'בשלח' שבת שירה.

ויה כאשר באו לעיר אורשיווא, ונכנסו כולם אל הקודש פנימה לקבל פני רבינו בנתינת שלום, על אתר אמר להם רבינו במאור פניו: "הא? מצוה בו(א) יותר מבשלוחו?"...

(זכר צדיק לברכה, ח"א אות פ"ב)

שובו בנים שובבי"ם

הנה האריז"ל חידש לנו דבר, שכאשר ישיב אדם בתשובה בימים הללו ימי השובבי"ם על חטא הידוע, אזי יכול לטהר ולקדש את עצמו כמו צדיק דמעיקרא, וכמו שהבאתי בשם מורינו הרבי מלובלין זצ"ל עה"פ (תהלים ק"ג) "לשומרי בריתו ולזוכרי פקודיו לעשותם", אשר באמת העיקר המה הצדיקים והשומרי ברית, אולם "ולזוכרי פקודיו לעשותם" שזוכרים לתקן החסרון, ו'פקודיו' מלשון 'ולא יפקד ממני איש', אזי גם המה נחשבים בכלל נוטרי ברית.

(עטרת ישועה)

זכות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י

ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר יעקב חיים מאשקאוויטש הי"ו

אב"י בוויליאמסבורג יע"א

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **מרים** ב"ר **מרדכי** ע"ה

נלב"ע י"ב שבט תשס"ט לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

פנימי תרפ"ב בלתי מוגה

משורתן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בסעודת מלוה מלכא לרגל יומא דהילולא קדישא של מרן הגה"ק העצי חיים זי"ע

במקום הנופש בפאלם ספרינגס יע"א

מוצש"ק פרשת בא ו' שבט תשפ"ב לפ"ק

דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט געהאט אן אויסטערלישן מה, ער האט געהאט א געוואלדיגן זכרון,[1] ער האט אמאל געזאגט אז ער וויסט נישט וואס שכחה מיינט, ער האט געזעהן מענטשן האט ער געקענט פופצן–צוואנציג יאר שפעטער ווען ער האט זיי נאכאמאל געטראפן, האט ער געדענקט וואס מ'האט געערדט,

ער האט געזאגט אז ער געדענקט דעם זיידן ז"ל דעם ייטב לב, ער איז אלט געווען דריי יאר ווען דער ייטב לב איז נפטר געווארן אביסל מער ווי דריי יאר. דער ייטב לב איז נסתלק געווארן תרמ"ג (ביום ו' שבט), און דער זיידע איז געבוירן געווארן תר"מ (ביום י"א טבת), דאם הייסט דריי יאר איז ער אלט געווען ווען דער ייטב לב איז נפטר געווארן.

האט ער געזאגט ווי אזוי געדענקט ער דעם זיידן, דער קדושת יו"ט האט דאך שפעט געהאט קינדער, און דער קדושת יו"ט האט נישט געווואוינט אין סיגוט, נאר אין טעטש (כי שם הי' הוא האב"ד), אמאל איז מען נישט אזוי געפארן, און ס'איז געווען חול המועד פסח איז ער געפארן צום טאטן, האט ער אים פארציילט נייעס, 'חיים הערש האט מיך שוין געפרעגט די קשיות', ס'איז געווען א יחום, ער האט שוין געהאט א קינד וואס זאל אים קענען פרעגן די קשיות נאך אזויפיל יארן, און האט געקענט מקיים זיין והגדת לבנך, ס'איז אים געווען א שמחת יו"ט.

האט דער ייטב לב געזאגט 'אזוי, זאל ער מיך אויך פרעגן', האט דער קדושת יו"ט געשיקט א שליח פון סיגוט קיין טעטש, ער זאל אים ברענגען, און דער ייטב לב האט אים ארויפ געזעצט אויף די שוים, און ער האט אים געהייסן אז ער זאל אים פרעגן די קשיות, ער איז אלט געווען דריי יאר.

האט ער שפעטער געזאגט כל ימיו אז ער געדענקט דעם זיידן, ווייל ער האט אים דעמאלטס געזעהן ווען ער איז געזיצן אויפן שוים און געפרעגט די קשיות, ער האט אים נאר דעמאלטס איינמאל געזעהן.

*

אין אונגארין איז געווען א חשובער רב וואס האט געמאכט דעם ספר פני מבין, ער האט געהייסן רבי נתנאל פריעד, פון די כהנים, (ה"ה הגאון הצדיק רבי נתנאל הכהן פריעד ז"ל אבדק"ק אויוואראש, נפטר ד' אלול תרע"ו לפ"ק) ער איז געווען א חריף, א

---

1 ועיי' בס' שיח זקנים (ח"א עמ' קיז) בשם א' מתלמידי העצ"ח ששמע ממנו שאמר: העולם מדברים ממני אודות הזכרון שלי, הנה יש לי זכרון כשאר בנ"א, רק אני מייגע עצמי לכך אני זוכר יותר טוב. וכה סיפר מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ל למקורביו בזה"ל: "דער טאטע ז"ל האט מעיין געווען למשל אין שו"ת נודע ביהודה, און נאכדעם האט ער שפאצירט אין שטוב ארום דעם טיש, און ער האט געזאגט אז ער חזר"ט יעצט איבער וואס ער האט געלערנט אין נודע ביהודה".

עיין בס' שאול בחיר ה' (עמ' ל"ח) וז"ל: שמעתי פעם את רבינו (הגה"צ מקאשוי זצוק"ל) מדבר פעם על העצי חיים זצ"ל ועל אחיו כ"ק האדמו"ר מסאטמאר [שליט"א] זי"ע שהיה אז רב בקראלי, שיהודים כאלו יש סייעתא דשמיא ונותנים להם מן השמים מה שאין נותנים לאנשים אחרים, הם לומדים ומשיגים בשעה אחת מה שאנחנו צריכים ללמוד במשך ג' שעות, ולמרות שמטרידים אותם ברוב שעות היום והלילה, הם נעשו גדולי עולם מפורסמים בש"ס ופוסקים, ובהו בשכר שנתגדלו בקדושה וטהרה בבית הוריהם הקדושים בדרך תלמידי הבעש"ט הק', עכ"ד. (וע"ע בס' הנפלא גדולת שאול כרך א' עמ' שצ"ג)

שטארקער מפלפל, אין די ישיבות איז זייער אהנגענומען, ס׳האט שיינע פשעטלעך, ער איז געווען אמאל אויף א באזוך אין סיגוט ביים זיידן, און ער האט אים געזאגט עפעס א חידוש, האט אים דער זיידע געזאגט, פאר פופצן יאר צוריק זענט איר געווען דא ביים טאטן ביים קדושת יו״ט, און איר האט דאס דעמאלט׳ס געזאגט פאר׳ן טאטן, און איך בין געשטאנען דערביי, כ׳האב מיך נישט אנגערופן וויל ס׳פאסט נישט בפניו ווען דער טאטע איז דא געווען, אבער כ׳וועל אייך זאגן וואס ס׳איז מיר שווער געווען דעמאלט׳ס אויף דעם, און דער פני מבין האט דאס שטארק מפליא געווען און זיי האבן זיך אריינגעלאזט אין א שמועס און מ׳האט זיך מפלפל געווען אין דעם ענין. עכ״פ אזוי האט ער אפאך מאל דערמאנט געהט וואס מענטשן האבן געזאגט, יארן שפעטער ווען מ׳האט זיך נאכאמאל געטראפן האט ער געדענקט וואס מ׳האט אים געזאגט יארן פריער, אלעס וואס מ׳האט געזאגט.

*

דער קדושת יו״ט איז נישט געווען נישט קיין בעל תוקע,[2] ער איז נישט געווען קיין מוהל, דער ייטב לב איז געווען א מוהל, דער ייטב לב איז געווען א בעל תוקע, אבער דער קדושת יו״ט איז נישט געווען, עס איז געווען אן אנדערער מין התנהגות דער קדושת יו״ט פונעם ייטב לב, ס׳איז א גרויסער חילוק אין די גאנצע הנהגה, און דער זיידע איז געווען אזוי ווי דער קדושת יו״ט, דער פעטער ז״ל איז געווען מער אזוי ווי דער ייטב לב, אן אנדערע מין הנהגה, דער זיידע ז״ל האט נישט געהרעדט, ער זייער ווייניג געהרעדט, ער האט נישט געזאגט קיין ווערטל, דער ייטב לב האט יא געקענט זאגן א ווערטל, דער פעטער ז״ל האט אויך געזאגט ווער ס׳וויסט ווער ס׳געדענקט, אן אנדערער מין התנהגות.[3]

בייס זיידן ז״ל דער עצי חיים איז געווען א יראת התרוממות, עס לאזט זיך גארנישט זאגן, מ׳קען דאס היינט נישט פארשטיין ווי אזוי ס׳איז געווען, כאטש ער איז געווען א יונגערמאן, ער איז איריין געקומען אין ביהמ״ד האט מען געקענט הערן א נאדל אראפפאלן, עס האט זיך קיינער נישט גערירט פון פלאץ, טאמער האט ער אויפגעהויבן די אויגן צו קוקן, ער האט זיך נישט געבייזערט, ער האט נישט געשריגן, ס׳איז געווען אזוי שטיל אז מ׳האט געקענט הערן א פליג פליהען, קיינער האט זיך נישט געטרויעט זיך צו אויפהייבן אדער רעדן א ווארט איינער צום צווייטן, ער האט קיינמאל נישט געשריגן אדער געוואונקן מ׳זאל זיין שטיל, ער האט נאר אויפגעהויבן די אויגן האט ער געווארפן א פחד אויפן גאנצן עולם.[4]

אזוי איז געווען ביים טיש, קיין בחור האט זיך נישט געשטופט, ער האט געטיילט די שיריים פאר די בחורים צום סוף, די בחורים זענען נישט געקומען פאר די בעלי בתים, זיי זענען געקומען נאך די בעלי בתים מיט דרך ארץ איינער נאכ׳ן אנדערן.

*

דער טאטע ז״ל האט פארציילט, ער האט דאך געהאט א שטוב וואו ער האט געוואוינט, און נעבן דעם איז געווען די שוהל, און נעבן דעם איז געווען דאס ביהמ״ד, עם איז געווען עקסטער א שוהל און עקסטער א ביהמ״ד, די שוהל איז געווען די שטאטישע שוהל, דארט האבן געדאווענט די בעלי בתי׳שע מענטשן אפילו מאדערנע מענטשן, אין ביהמ״ד האבן געדאווענט די חסידים, און ער האט איינגעטיילט, עם איז געווען זמנים ווען ער האט געדאווענט

---

2 סיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי״ע כי מרן הקדושת יו״ט מגודל ענוותנותו לא היה בעל תוקע בראש השנה כל ימיו, כי בשנים קדמוניות היה בראש השנה או בצאנז בצל מרן הדברי חיים או בסיגוט בצל אביו מרן הייטב לב, ולאחר הסתלקות הייטב לב כיבד את הרה״ח המפורסם רבי משה אריה פרייד זצ״ל להיות בעל תוקע והקדושת יו״ט היה בעל מקריא, ולאחר פטירתו כיבד את בנו מרן העצי חיים להיות בעל תוקע והוא נשאר להיות בעל מקריא.

3 ונעתיק כאן מה שסיפר מרן רבינו שליט״א בענין זה בשבת ״אהבת קדומים״ שנערכה שב״ק פרשת תולדות שנת תשע״ו לפ״ק:

״מיין זון (רב דקהלתינו בוויליאמסבורג שליט״א בדרשתו בשבת פרשת רבינו שליט״א לעריכת שולחן הטהור בליל שב״ק) האט שוין נעכטן דערמאנט, אז ס׳איז דא מענטשן וואס טוען -איך וויס נישט וואס פארא אינטערעסן זיי האבן - אראפמאלן דעם פעטער ז״ל ווי ער איז געווען ח״ו א בייזער, א שארפער.

ס׳איז געווען פונקט פארקערט, זיין מדת השמחה, שמחה של מצוה האט זיך אנגעזען, און ער האט דאס משפיע געווען אויפן גאנצן ארום. וואו ער איז געאנגען איז געווען שמחה, ער האט אייביג געהאט א גוט ווארט, א ווערטל, במחיצתו איז אלץ געווען פרייליך, אידן האבן געזאגט אז ער האט די שטריכן פונעם ייטב לב, וואס האט אייביג געהאט א ווערטל און אלס געווען בשמחה. דער קדושת יום טוב איז געווען מער פאר זיך, דער זיידע [העצי חיים] ז״ל איז אויך געווען אזוי פארשלאסן, מער פארמאכט, אבער דער ייטב לב און דער פעטער ז״ל זענען געווען מער אפן.

4 ויש לציין שבסוד צדיק כתמר יפרח (עמ׳ י״א) מתאר שולחנותיו של הרה״ק העצ״ח וז״ל: הרב הנ״ל לא דיבר כלום בליל שב״ק, רק ישב באימה וביראה, אשרי מי שראה אותו איך שישב רבינו אצל השולחן, שהיו יכולים לשאוב יראת שמים במדה גדושה שלא ראו כזאת כדוגמתו״, עיי״ש עוד.

איז ביהמ״ד, און ס׳איז געווען זמנים ווען ער איז געגאנגען אין שוהל, די דרשות איז אלעם געווען אין די שוהל, דאם הייסט די שבת שובה דרשה, די שבת הגדול דרשה, תקיעת שופר דרשה, כל נדרי דרשה, שלש עשרה מידות דרשה, ער האט געזאגט א דרשה שלש עשרה מידות, דאם איז אלעם געווען אין די שוהל, און הושענא רבא איז ער אויך געווען אין שוהל, אבער אזוי איז ביהמ״ד האט ער נישט געזאגט קיין דרשה, נאר אין די שוהל, אין ביהמ״ד האבן געדאווענט די חסידים, און דארט האבן געדאווענט די בעלי בתים.

ווען ער איז ארוים געקומען פון שטוב און ער האט געדארפט גיין אין ביהמ״ד, ס׳איז געווען א שוהל הויף אלעם איז געווען אינאיינעם, דאם הויז, דער הויף, די שוהל אלעם איז געווען אינאיינעם, אין הויף איז געווען ביימער, און די יונגלעך זענען געקראכן אויף די ביימער כנהוג, פאר ער איז ארוים געגאנגגען פון שטוב צו גיין אין ביהמ״ד האט ער געזאגט פארן בחור ׳גיב א קוק צו קיינער איז נישט אויפן בוים׳, ווייל פאר פחד האט מען געקענט אראפפאלן פון בוים...

*

איך האב געהערט פון ר׳ ליפא לעפקאוויטש פון בארא פארק (מנכבדי קהלתינו בב״פ ואח״כ בעיר סיגעיט) ער האט פארציילט פארן טאטן ז״ל, זיין טאטע האט געהייסן ר׳ לייבוש, און ער איז געווען דעם זיידן׳ס בעל אכסניא ווען דער זיידע ז״ל איז געקומען קיין סאטמאר פלעגט ער קומען צו אים, אזוי האט ער געוואוסט אסאך שיינע מעשיות צו פארציילן. אמאל איז ער געווען ביים טאטן אין שטוב האט ער פארציילט, דער זיידע ז״ל האט געהאט א שוואגער ער האט געהייסן רבי חיים׳ל (בנו של הרה״ק המהרש״א מראצפערט ז״ל שהיה דיין ומורה צדק בעיר סאטמאר), ער האט געוואונט אין סאטמאר, און רבי חיים׳ל האט חתונה געמאכט א קינד, און דער זיידע ז״ל איז געפארן קיין סאטמאר צו די חתונה, און פון דארט איז ער געפארן קיין אורשיווא, דער פעטער ז״ל איז דעמאלטם געווען רב אין אורשיווא און ער האט דארט חתונה געמאכט א טאג שפעטער, ס׳איז געווען אין תרפ״ד (שאז נישאה בתו הצ׳ חי׳ רויזא ע״ה עם הגה״צ אבדק״ק סעמיהאלי ז״ל), דער זיידע איז געווען אין סאטמאר אויף א טאג, און פון דארט איז ער ווייטער געפארן קיין אורשיווא. עכ״פ איז ער געווען ביי די חתונה אין סאטמאר, ווען רבי חיים׳ל האט חתונה געמאכט א קינד, און אזוי ווי דער שטייגער איז ביי א חתונה, מענטשן קומען און גייען, מענטשן שטייען און רעדן, אינמיטן איז דער זיידע ז״ל אריין געקומען צו די חתונה, איז געווארן שטיל, יעדער איינער ווער ס׳איז דארט געווען איז שטיל געווארן, אזוי האט אויך פארציילט איינער פון די בארדיוב׳ער קינדער וואם איז דארט געווען, האט ער דערציילט וואם איז דארט געשעהן, פון איין מינוט צו די אנדערע האט זיך אלעם אפגעשטעלט, ווער ס׳איז געשטאנען איז געשטאנען, ווער ס׳איז געזיצן איז געזיצן, ס׳איז געווארן שטיל.

*

ס׳איז געווען א אינטערסאנט זאך, דער זיידע ז״ל (מרן הגה״ק בעל עצי חיים ז״ל) איז געווען א יונגערמאן ווען דער קדושת יו״ט איז נסתלק געווארן, ער איז אלט געווען אינגאנצן פיר און צוואנציג יאר ווען זיין טאטע איז נסתלק געווארן, און ער איז געווארן רב, אין טעטש איז געווען ר׳ דוד יצחק, ער איז געווען א עלטערער איד,[5] ער איז געווען פון די ווערצבערגער׳ס,[6] האט דער זיידע אים געלאזט רופן אז ער וויל זיך מיט אים עפעם אדורך רעדן – ער האט נישט געבעטן ער זאל קומען אויף שבת נאר ער האט געבעטן ער זאל אריבער קומען ער וויל זיך דורך רעדן מיט אים עפעם אן ענין – איז ער געקומען אויף שבת צום זיידן, נאך שבת איז ער אריין געקומען, האט ער אים געזאגט, דער טאטע איז נפטר געווארן, ס׳איז ארויף געפאלן אויף מיר אן עול מיט א רעביסטעוווע, נעמען קוויטלעך, איך שפיר נישט אז איך קען אזוי... זאגט ער אים, דער טאטע האט דאך אויך געטוהן אזוי, האט דער זיידע אים געענטפערט, איר טוט מיך צוגעלייכן צום טאטן, איר ווייסט וואם מיין טאטע האט

---

5 הרב החסיד רבי דוד יצחק ווערצבערגער ז״ל היה שו״ב בטעטשט, והיה שינאווער חסיד, ומתלמידי מרן הייט״ל ז״ל ואח״כ נסע לאורשיווא והיה מהסמוכים על שולחנו של רבינו הק׳ ז״ל.

6 בתוך אחת השיחים סיפור מרן שליט״א עובדא מהרה״ח ר׳ אברהם ווערצבערגער ז״ל, ומקודם הקדים לסדר את סדר היחוס של משפ׳ ווערצבערגער שהתחתנו בתוך המשפחה כמה וכמה פעמים, ולחיבת הענין נעתיק לשונו: ״ר׳ אברהם ווערצבערגער האט מיר נאך פארציילט פון איינעם פון זיי אין די משפחה - דאכט׳זיך מיר פון זיין שווער - ווייל ביי זיי איז געווען אזוי אינטערעסאנט, זיי זענען געווען דריי ברודער, קינדער פון ר׳ שלמה אינטערדאמער, ס׳איז געווען ר׳ בנציון (הרה״ח רבי בנציון ווערצבערגער ע״ה שו״ב מעיר סטרימבא יצ״ו) און ר׳ דוד יצחק (הרה״ח רבי דוד יצחק ווערצבערגער ע״ה שו״ב מעיר טעפש יצ״ו) ביידע זענען געווען תלמידים פון זיידן דער ייטב לב, און דער אינגערער ברודער ר׳ אהרן (הרה״ח רבי אהרן ווערצבערגער ע״ה שו״ב מעד קלויזענבארג יצ״ו) איז דער ר׳ אברהם איז געווען א זון פון אינגערן ברודער ר׳ אהרן ואם ער איז געווען א איידעם ביים ברודער ביי ר׳ דוד יצחק, און ר׳ אברהם אליין איז געווען אן איידעם ביים עלטערן פון די ברודער ר׳ בנציון, אזוי אינטערעסאנט איז אויסגעקומען אז די דריי ברודער איז איינער זיין טאטע, איינער זיין זיידע, און איינער זיין שוועד... על כל פנים האט ער דערציילט״, וכו׳.

גערהאראוועט, האט ער אים צוריק געזעגטפערט, 'וועט איר אויך האראוועז...'.

*

דער זיידע ז"ל איז געווען א גאון אדיר, ער האט נישט געקענט פארשטיין, גמרא נישט צו קענען אויפן לשון? ער האט נישט פארשטאנען אז א צווייטער קען דאס נישט, מילא תום', אבער גמרא? ער האט נישט פארשטאנען אזא זאך...

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, אז ס'איז אמאל אנגעקומען קיין סיגוט א פוילישער איד וואס האט געקענט ש"ס, מ'האט אים גערופן א 'ש"ס פאלאק', ער איז אריינגעקומען אין בית המדרש וואס דארט איז געווען די ישיבה, און געזאגט אז ער קען ש"ס, און די בחורים האבן זיך גענומען אים פארהערן, וואו מ'האט אים געפרעגט האט ער געענטפערט דאס שטייט דא, און דאס שטייט דארטן, און ס'איז געווארן אינטערסאנט צווישן די בחורים אזא עסק... יעדער האט פראבירט אים צו כאפן און ער האט אלעם געקענט.

דער זיידע – דער עצי חיים – איז אריינגעקומען אין בית המדרש פארלערנען, און האט באמערקט אז ס'איז דא א טומל אין בית מדרש, האט ער געפרעגט וואס גייט דא פאר? האט מען אים געענטפערט אז ס'איז דא א פוילישער איד וואס קען ש"ס און מ'פרעגט אים אויס, און דער איד איז צוגעקומען צום זיידן און געגעבן שלום, און דער זיידע פרעגט אים 'דו קענסט ש"ס?', האט ער געזאגט "א, איך קען ש"ס', זאגט אים דער זיידע 'איר מיינט נאר אז א פוילישער קען קענען... א אונגארישער קען אויך'. האט דער פוילישער איד געפרעגט דעם זיידן אויב ער קען אים פארהערן?, האט דער זיידע געזאגט "א', דאס איז געווען אין בית המדרש ברבים, און ער האט עם אנגעהויבן צו פרעגן, און דער זיידע האט געענטפערט און צוריק געפרעגט, און דאס האט אנגעהאלטן א שטיק צייט, און די בחורים האבן דאס צוגעקוקט, שפעטער איז יענער אוועק געגאנגען און דער זיידע האט פארגעלערנט דעם שיעור פאר די בחורים.

נאכ'ן פארלערנען וועז דער זיידע איז אריין אין שטוב, האט איינער פון די מקורבים געפרעגט דעם זיידן, 'ווי אזוי ער האט זיך ברבים אוועק געשטעלט צו א פארהער אקעגן די בחורים?', האט דער זיידע עצי חיים געענטפערט, 'יענער האט דאך נישט געהאט א גמרא פאר זיך און מיך פארהערט אינעווייניג, נאר ער האט מיך פארהערט אויסנווייניג, דער אמת איז אז ער קען נישט ש"ס, נאר ער האט געלערנט און ער האט א גוטן קאפ און ער געדענקט אסאך, און וואס ער געדענקט, געדענק איך אויך'.

*

ער איז ממש געווען א בור סיד שאינו מאבד טיפה,[7] וואס מענטשן האבן מיט אים געערעדט האט ער יארן שפעטער געדענקט.

אין אונגארן איז געווען א חשובער רב וואס האט געמאכט דעם ספר פני מבין, ער האט געהייסן רבי נתנאל פריעד, פון די כהנים, (ה"ה הגאון הצדיק רבי נתנאל הכהן פריעד ז"ל אבדק"ק אויוואראש, נפטר ד' אלול תרע"ו לפ"ק) ער איז געווען א חריף, א שטארקער מפלפל, אין די ישיבות איז זייער אהנגענומען, ס'האט שיינע פשעטלעך, ער איז געווען אמאל אויף א באזוך אין סיגוט ביים זיידן, און ער האט אים געזאגט עפעס א חידוש, האט אים דער זיידע געזאגט, פאר פופצן יאר צוריק זענט איר געווען דא ביים טאטן ביים קדושת יו"ט, און איר האט דאס דעמאלט'ס געזאגט פארן טאטן, און איך בין געשטאנען דערביי, כ'האב מיך נישט אנגערופן ווייל ס'פאסט נישט בפניו ווען דער טאטע איז דא געווען, אבער כ'וועל אייך זאגן וואס ס'איז מיר שווער געווען דעמאלט'ס אויף דעם, און דער פני מבין האט דאס שטארק מפליא געווען און זיי האבן זיך אריינגעלאזט אין א שמועס און מ'האט זיך מפלפל געווען אין דעם ענין. עכ"פ אזוי האט ער אסאך מאל דערמאנט געגנוי וואס מענטשן האבן געזאגט, יארן שפעטער ווען מ'האט זיך נאכאמאל געטראפן האט ער געדענקט וואס מ'האט אים געזאגט יארן פריער, אלעם וואס מ'האט געזאגט.

ער האט זיך געטראפן מיטן מונקאטשער רב (כ"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל), און דער מונקאטשער רב האט אים געפרעגט עפעס א קשיא, האט ער אים געזאגט א תירוץ, האט אים דער מונקאטשער רב געזאגט 'ס'איז נישט אייער תירוץ', האט ער אים געזאגט 'ס'איז נישט אייער קשיא...', די מעשה איז געווען אז דער מונקאטשער רב האט געהאט אסאך

---

7 עיי' בס' אמרי דבש (בשם הגאון רב נפתלי הירצקא פריעדמאן ז"ל אבדק"ק אלאסי) שרביה"ק בעל הדבר"י אמר על אחיו הק' שלא הי' שייך אצלו ענין השכחה. כי כל מה שראו עיניו, לא סרו מזכרונו לעולם. וכן היתה כח הזכרון שלו שזכר כל דבר איה מקומו, והיה יכול לומר על כל דבר הדף המדויק אשר בו כתוב ענין זו, ובאיזה סימן או סעיף קטן מוזכר הלכה זו. וכה אמר מרן רביה"ק ז"ל פע"א לכ"ק האגון הגדול בעל שבט הלוי ז"ל כשהיה אצל ה'סוגיא שיעור' של מרן רבינו ז"ל בהישיבה, ובתוך פלפול ביניהם כדרכה של תורה, התנצל רבינו ז"ל בגודל ענוותנותו ואמר: "ביי מיין ברודער דער עצי חיים ז"ל האט דאס נישט פאסירט, ער האט געהאט א זכרון נפלא, איך בין א גרויסער טרוד מוז איך נאכקוקן".

ספרים, און ער האט געהאט עפעס א פריערדיגע ספר עפעס א יקר המציאות וואס איז נישט געווען צו באקומען, דארט איז געווען געדריקט די קשיא, האט אים דער זיידע געזאגט, אמת אז ער האט נישט דעם ספר, נאר וועז ער איז געווען א יונגערמאן און ער האט נאך געוואוינט אין טורנא[8] ביים שווער איז געווען דארט א ספרים סוחר, און יענער האט געהאט דעם ספר, דער זיידע האט נישט געהאט דעמאלטס קיין געלט צו קויפן דעם ספר, ער איז געווען א יונגערמאן, האט ער געבעטן רשות מעיין צו זיין אינעם ספר, ער האט געבלעטערט אין דעם ספר, האט ער דעמאלטס געזעהן דעם קשיא מיט דעם תירוץ, במילא האט ער געדענקט צו זאגן...

*

אין עצי חיים איז דא א אינטערעסאנטער בריוו געדרוקט צום ריסקאווער רב (שו"ת עצי חיים חלק אהע"ז סימן כ"א). די מעשה איז געווען אזוי, דער עצי חיים איז געווען אויף שבת אין ביסטריץ, פרייטאג צונאכטס נאכ'ן טיש, ס'איז געווען די פירות טיש, מ'האט עס געהרופן 'דער אויבער טיש' אזוי האט מען עס גערופן אין סיגוט, און מ'האט געזונגען אז ביום השביעי נחת, דער זיידע איז געזיצן אויפן פלאץ און דער עולם האט געטאנצט, און דער ריסקאווער האט זיך צוגעזעצט צום זיידן, און ער האט אים געזאגט עפעס א חידוש, און דער זיידע האט געקוקט אזוי אויפן עולם ווי אזוי דער עולם טאנצט, און דער ריסקאווער רב זאגט אים אזוי זיצענדיג דארט דעם חידוש, דער זיידע האט אים נישט געענטפערט, ממילא האט ער נישט געוואוסט צי דער זיידע האט יא מיטגעהאלטן צי ער האט נישט מיטגעהאלטן, ער האט נישט דערקענט אויף אים, און ער האט נישט געענדיגט דעם שמועס.

ערשט פינעף יאר שפעטער האט אים דער ריסקאווער רב אפגעשריבן א בריוו איבער א דבר הלכה, און אין בריוו שרייבט ער אים דעם חידוש, איז דא געדרוקט אין עצי חיים, וואו ער ענטפערט אים, דאס וואס דו שרייבסט מיר די קשיא, דכירנא פאר פינעף יאר צוריק וועז איך בין געווען אין ביסטריץ אויף שבת האסטו מיר דאס געזאגט, און אויף דעם זאגט ער אים ער זאל מעיין זיין דארט און דארט.... בשעת מעשה האט ער נישט געוואוסט צי ער הערט אים אויס צי ער הערט אים נישט אויס, האט ער עס נישט געענדיקט און דא האט ער געדענקט פונקטליך וועז און וואס ער האט אים געזאגט. ס'איז געדרוקט אין עצי חיים דער בריוו...[9]

*

דער קדושת יו"ט איז נסתלק געווארן תרס"ד, דער זיידע איז אלט געווען דעמאלטס פיר און צוואנציג יאר, ער איז געבוירן געווארן תר"מ, און אום תרס"ד איז ער אלט געווען פיר און צוואנציג יאר, א יונגערמאן, נאך צוויי יאר פריער האט דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט אים אויפגענומען אלס רב, מ'האט אים גערופן 'דער יונגער רב', און דער קדושת יו"ט האט שוין נישט געוואלט מער פסק'ענען שאלות, ער האט אלעם געשיקט צו אים, יעדע שאלה האט ער געזאגט מ'זאל גיין צום רב.

ס'איז דא א תשובה אין עצי חיים (שו"ת חלק או"ח סימן א') די ערשטע תשובה, ס'איז געשריבן צום קאשויער רב רבי שאול בראך, ער האט אנגעפרעגט א שאלה דעם זיידן דער קדושת יו"ט, און דער זיידע דער עצי חיים ענטפערט נאך בחייו פונעם קדושת יו"ט, ער שרייבט אז דער טאטע האט

---

8 הרה"ק רבי שלום אליעזר"ל מראצפערט ז"ל שהי דר בק"ק טורנא יצ"ו עוד לפני בואו לגור בעיר ראצפערט

9 ולחיבת הקודש נביא כאן העתק מתוך מכתב הנ"ל.

(סמחק מכתב מכיק מרן זיע סכי לסרב סכיל) ג"ס. ני ומלא תרפיו לפיק סינוט יליו.

כבוד ידיד הסיג סמכיק ובקי במלכיות מוהר בנוס כמ"ת מו"ס אברהם שלמה כ"ק כי מנדיק ריסקעוות יע"א.

למחמ"ס, עיל סמחלם [סכית] בענין עגונה, סכס בצח למסר סכיכומי לי סדרך ליקע לוויען מז סניע מכחבו והכחמיו מז מילי ומאר סמחי לבימי מוויען כסכח ממכי להסיבו, ומחם כמסר סניעכו מכחבו סכית לין ספכחי מחי כעח לבוא בשלכיכות, עכ"ז לענין דינא סכני גס מככי לנדק מ"ע בשריותא דסחי מיחחא כמסר כן דעח כת"ס, ומ"ם כת"ס למרן דבבי סני"י הסומכים, [מיי' לעיל קי' ז'] לכיככא כי כל סיימי בנוותא מדא לפני מחחם מכים בחכחי בס"ק בניחמרין מז מאר לי דבר זה, וכבר קלאו בזה בשו"ת סמ"ג מחם קי' ס"ג ומ"ל.

ילידו הטופחים בחסדה רבם
חיים צבי מייטלבוים

אים געהייסן ענטפערן. און דאס איז נאך געשריבן בחיז פונעם קדושת יו"ט.[10]

*

וועו ער איז נאך געווען א יונגערמאן און ער האט זיך געטראפן מיט די גרויסע רבנים, זענען זיי אלע נתפעל געווארן, זיי זענען ארוים פון התפעלות פון אים, מ'האט זייער געערעדט פון זיין גדלות אין תורה, הרב דושינסקיא ז"ל (הגה"ק מהרי"ן דושינסקיא נאב"ד עיה"ק ירושלים ת"ו) איז געקומען וועלכע רב חוסט, ער איז געקומען פון גאלאנטא, גאלאנטא איז אויבערלאנד, און ער האט נישט געקענט קיין רבי'ם, ער איז דאך געווען א אויבערלענדער רב איז ער איז געקומען קיין חוסט, און אין חוסט איז געווען חסידים, דאס איז אין מאראמארוש, און דער זיידע ז"ל איז אדורך געפארן חוסט, און ער איז געבליבן נעכטיגן אויף א נאכט אין חוסט, א לינת לילה האט מען עם גערופן, איז ער געגאנגען באזוכן דעם נייעם רב, און ס'האט זיך נישט געמאכט עפעס קיין שמועס, אזוי זענען דארט געווען חסידי'שע אידן אין חוסט, און מ'האט געשמועסט, און ער איז צוריק געקומען אפגעבן דעם באזוך, און דארט האט זיך יא געמאכט א שמועס אין לערנען, און ס'האט זיך לאנג פארצויגן אז ער האט פארשפעטיגט די באהן, ער האט דאך געדארפט פארן מיט די באהן, אבער ס'האט זיך אזוי פארצויגן אז למעשה האט ער פארשפעטיגט די באהן, וועו ער איז אוועק געגאנגען איז הרב דושינסקיא געווען אינגאנצן צוטומלט, האט ער געזאגט – ער האט געערעדט אזוי אויבערלענדיש – 'ער האט נישט געווארטעט אז חסידים קאנען אויך וואר לערנען...'.

*

אזוי איז געווען וען ער האט זיך געטראפן מיט רבנים פלעגן זיי נבהל ונשתומם זיין, כ'האב געהערט פון א איד וואס איז געווען א תלמיד פונעם מהרש"ג, דער סעמיהאלער רב, ער איז געווען א עומד בדעתו, דעמאלטס איז אויסגעקומען אזוי אז עמיצער האט געמאכט בראנפן אויף פסח, און דער מהרש"ג האט געגעבן דעם הכשר אויף דעם, און ס'איז געווען אן אסיפה ביי די קאנצעליי, און מ'האט געהאלטן אז עם גייט ברענגען מכשולות אויב מ'וועט מאכן בראנפן אויף פסח, בראנפן איז געווען א חמץ'דיגע זאך, אינדערהיים האט מען געמאכט בראנפן פון וויין, נישט פון קיין פלאמען, ס'איז געווען צי א טייערע זאך, פון וויין האט מען געמאכט בראנפן, וויין איז געווען ביליג, אזוי וויי דאהי וואדקע, וואדקע איז עכט חמץ, היינט איז דאס שוין אויך נישט אזוי, בקיצור, בראנפן איז געווען חמץ, מ'האט געהאלטן אז דאס ברענגט א פירצה, און מ'האט געבעטן דעם סעמיהאלער רב אז ער זאל נישט עם מאכן, ער איז אבער געווען א עומד בדעתו, אז ס'איז כשר איז כשר, האט מען געבעטן דעם זיידן אז ער זאל פועל'ן ביים סעמיהאלער רב, איז דער זיידע געפארן דעמאלטס קיין סעמיהאלי, כ'האב עם געהערט פון א איד וואס איז געווען א תלמיד דארט סעמיהאלי, אז דער זיידע איז געווען דעמאלטס ביי אים, און וועו ער איז ארוים געגאנגען האט דער סעמיהאלער רב געזאגט אזוי, 'לעולם איז דאס כשר, איך קען אים אבער נישט מסרב זיין, ער האט מיך געבעטן אז כ'זאל עם נישט מאכן, און איך קען אים נישט אפזאגן...'. האט ער צוריק געצויגן פונעם הכשר. עם איז געווען א חידוש, וויייל וועו עם האט געקענט דעם מהרש"ג האט געווואוסט אז ער איז געווען א עומד בדעתו, און דא האט ער געזאגט 'איך קען אים נישט אפזאגן...'.

*

אזוי איז געווען וועו אלע רבנים, מיט אלע חסידישע רבנים, מיט די אשכנז'ישע רבנים, אלע האבן געהאט א רעספעקט פאר אים. עס איז דא א תשובה אין עצי חיים צו רבי קאפיל רייך און צום מעשי למלך, רבי קאפיל רייך איז געווען רב אין פעסט, און דער מעשי למלך איז געווען רב אין וויטצען, זיי זענען געווען עלטערע רבנים פונעם פריער'דיגן דור, און ס'איז א תשובה אין עצי חיים צו זיי ביי די ערשטע וועלט קריג וועגן געבן א גט, צי מ'זאל משליש זיין א גט ביי א בית

---

10 ולחיבת הקודש נביא כאן העתק מתוך תשובה הנ"ל.

כבוד ידידי ההו"ג וכו' מויה
שאול בראך נ"י אבדק"ק
מאנ"ד וכעת הגאון המפורסם
אבדק"ק קאשוי יע"א.

יקרת מכתבו הגיע ליד כ"ק אאמו"ר שליט"א במועדו ומאפס הפנאי ורבו טרדותיו אותיותיו נקנית לי במסירה לעיין בדבריו ולהשיבו ע"ד שאלתו באיש אחד שפרנסתו היא שצריך להיות בבית גכרי כל היום והוא פנוי שם לעסוק בתורה אמנם בחדר זה יש צורות וצלמים ושאל ישאל האיש אם יכול להביא שם כפרים וללמוד כדי שלא יתבטל כל היום מללמוד תורה.

דין, דעמאלטס איז געווען שאלות וועגן עגונות, עס איז דא איין אן צוואנציג עגונות שאלות אין תשובות עצי חיים.

*

אין חוסט איז געווען דער דיין רבי שמואל דוד פריעדמאן – א זיידע פאר דעם ר' שמואל דוד פריעדמאן (אב"ד בעיר באראַ פארק בעמח"ם שדה צופים על הש"ס ועוד), ער הייסט נאך אים (והוא קיבץ ממנו שארית הידו"ת ושו"ת על ד' חלקי שו"ע והדפיסם ברוב פאר והדר בשם שרגא במהרה) – ער איז געווען דיין אין חוסט, און ער האט געהאט א עגונה שאלה, ס'איז געווען נאך די ערשטע קריג האט זיך געמאכט אזעלכע שאלות, ער איז שוין געווען ביים ראדומישלער רב (הגאון הגדול בעל שו"ת מהר"ש ענגיל ז"ל), ער האט זיך געמוטשעט אויף א היתר, האט ער געשיקט א פעקל כתבים און גביית עדות וכדומה מיט א שליח צום זיידן אויך די שאלה אויף א עגונה, און ער איז אנגעקומען פארנאכט'ס, איז ער אריין געקומען און שלום געגעבן, א איד וואס קומט פון חוסט, זיין שוועסטער איז געווען די נידון, זי איז געווען די עגונה, און האט אראפ געלייגט פארן זיידן די גאנצע עגונה שאלה, און דער זיידע פרעגט אים, דו האסט שוין עפעס תשובות, האט ער געזאגט יא, ער האט ביי זיך עטליכע תשובות, איינער שרייבט אזוי, און איינער אזוי, און ער גיט אים אהין דאס פעקל, דעם אנדערן טאג איז ער אריין געגאנגען און דער זיידע גיט אים אהין די תשובה, ער איז אזוי שטיין געבליבן, עס איז אדורך נאר איין נאכט און שוין האט ער אויסגעארבעט די גאנצע תשובה, ער איז אוועק געפארן א טאג דערנאך און געטראגן די תשובה צום ראדומישלער רב און מ'האט מתיר געווען די עגונה.

*

דער זיידע ז"ל איז אמאל געווען ביי א אסיפת הרבנים אין די שטאט טשאפ, טשאפ איז ביי די גרעניץ, אונגארין איז געווען א גרויס לאנד, און מ'האט דאס צושניטן מ'האט געמאכט דערפון דריי לעגדער, איין חלק איז געבליבן אונגארין און איין חלק איז געווארן רומעניא און די אויבערשטע חלק איז געווארן טשעכאסלאוואקיי. טשאפ איז ביי די גרעניץ נעבן אונגוואר וואו מ'קומט אריין אין אונגארן און אין רומעניע, אין טשאפ איז צוליב דעם געווען אסאך חתונות, דארט איז מען זיך צוזאמגעקומען, דער דארטיגער רב (ה"ה הגה"צ רבי יצחק צבי לעבאוויטש ז"ל אבדק"ק טשאפ) האט געמאכט דעם ספר שלחן העזר (הכולל בה כל עניני אירוסין ונישואין) וועגן חתונות, ווייל דארט איז געווען אסאך חתונות, ס'איז געקומען די מחותנים פון די פרעמד און מ'האט דארט חתונה געמאכט.

איז דאס טאקע געווען א גוט מקום פאר דעם, פון אונגארין איז מען געקומען פון רומעניע איז מען געקומען און פון טשעכאסלאוואקיי איז מען געקומען צו א אסיפת הרבנים, מונקאטש איז געווען בימים ההם טשעכאסלאוואקיי, און סיגוט האט באלאנגט פאר רומעניע, און עס האט זיך אראפגעלאזט א שניי במשך די אסיפה און מ'האט נישט געקענט אהיים פארן, די באנען זענען נישט געפארן, דאנערשטאג איז געווען די אסיפה, איז דער מונקאטשער רב ז"ל און דער זיידע ז"ל זענען געבליבן אין טשאפ, דער זיידע האט נישט געהאט קיין עקסטערע אכסניא ווייל וועז מען איז געקומען האט מען געמיינט אז מ'וועט אהיים פארן מ'האט נישט געקלערט אז מ'וועט בלייבן נעכטיגן, ס'איז קיינעם נישט איינגעפאלן אז מ'וועט שטעקן בלייבן.

דער זיידע מיטן מונקאטשער רב האבן טאקע געהאט איין אכסניא, זיי האבן גענעכטיגט אין איין שטוב, און א גאנצע נאכט האבן זיי זיך מפלפל געווען אין לערנען. דער זיידע האט געהאט זיין גבאי און דער מונקאטשער רב האט געהאט זיין גבאי, ר' משה נאנאשער (הרה"ח מוה"ר משה קאהן ז"ל מעיר נאנאש שהי' משב"ק מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל) איז געווען מיטן זיידן, און ר' חיים בער (גרינפעלד משב"ק הגה"ק ממונקאטש ז"ל) איז אויך געווען, ר' חיים בער האט אויך פארציילט די מעשה, אז ס'איז געווען איין שטוב מיט צוויי בעטן און ר' חיים בער האט געזאגט אז ער האט געמאכט א בורא פרי האדמה... ווייל די גבאים זענען געשלאפן אויף די ערד.

אינדערפרי איז געווען א לאקאמאטיוו וואס איז געפארן קיין אונגוואר. אונגוואר איז נישט ווייט פון מונקאטש אזוי איז מונקאטשער רב אוועק געפארן. אבער די זיידע איז פארבליבן אין טשאפ אויף שבת.

פון דעם שבת איז דא אפאר אינטערסאנטע זאכן וואס מ'דערציילט. קודם ס'איז געווען א גרויסע שניי די טייך איז פארפרוירן געווארן און עס איז נישט געווען קיין פיש אויף שבת, ס'איז א קליין שטעטל און אז עס איז א גרויסע שניי איז די טייך פארפרוירן געווארן און עס איז נישט געווען ווי צו כאפן פיש, ביי שלש סעודות האט דער זיידע דערציילט א מעשה אז ביי רבי אלעזר ניסן האט פאסירט אמאל, ער איז געווען אויף א מקום וואו עס איז נישט געווען קיין פיש און פון איינמאל איז געקומען צו פליען א פייגל און די פייגל האט געהאט א פיש אין מויל און עס איז אריינגעפאלן אין די קוימען און ער האט געהייסן מ'זאל עס אויפקאכן און עס איז געווען פיש אויף שבת.

למעשה דארט איז שבת א גוי געגאנגען אויפהאקן די איז העכערן טייכל, האט ער געטראפן צוגעקלעבט א פיש צום

איז אן ער האט געבראכט די פיש אויף שבת, דער זיידע האט געזאגט מ׳זאל ווארטן בכדי שיעשה, דער זיידע האט געפירט א לענגערע שלש סעודות און מ׳האט נאך געמוען די פיש מוצאי שבת און מ׳האט דאס אפגעקאכט און דער זיידע האט געפירט אזא לאנגע של״ם אז ביי של״ם האט מען נאך טועם געווען פון דעם פיש וואס דער גוי האט געטראפן אין טייך.

אין טשאפ איז געווען א ראש הקהל וואס האט נישט געהאט קיין קינדער זיבעצן יאר, און אויף דעם שבת איז ער געקומען און ער האט געמוטשעט אז דער זיידע זאל אים צוזאגן א בן זכר, און דער זיידע האט אים אנגעווינטשן קינדער. א יאר שפעטער איז אים געבוירן געווארן א אינגל און ער איז געווען מלא שמחה און ער איז ארומגעגאנגען אזוי בשמחה דערציילן דעם מופת פאר יעדן, און ער האט מכבד געווען דעם זיידן מיט סנדקאות און מוהלות, דער זיידע האט אבער נישט געוואלט פארן, ער האט געזאגט ׳דער רעדט צופיל׳.

*

דער טאטע ז״ל האט דערציילט א אינטערסאנטע מעשה, דער טאטע איז נאך געווען א יונגל, און ער האט געלערנט אין חדר, און דער זיידע (מרן העצי חיים ז״ל) האט איהם געלאזט רופן פון חדר, אז ער זאל אהיים קומען, אריינקומענדיג אין שטוב איז געזיצן דער זיידע דער עצי חיים, און נעבן איהם איז געזיצן איינער וואס ער האט איהם נישט געקענט – דאס איז געווען א גאסט דער וואלאווער רב (הגה״ק רבי אהרן טייטלבוים ז״ל) – דער זיידע (מרן העצ״ח) האט צוגערופן דעם טאטן און געזאגט ׳געב שלום, דאס איז דער וואלאווער רב׳, און ער האט אויך געזאגט פארץ׳ן וואלאווער רב ׳דאס איז מיין זוהן׳, און נאכדעם האט ער געהייסן פארץ׳ן טאטן ער זאל צוריק גיין אין חדר.

דער טאטע ז״ל האט דערציילט אז ער האט נישט פארשטאנען וואס זיין טאטע האט מיט דעם געוואלט, אבער מיט יארן שפעטער נאך די קריג ווען דעם טאטנ׳ס ערשטע רעביצין (בת דודו הגה״ק רבי חנוך העניך אבד״ק קערעצקי ז״ל בעל שו״ת יד חנוך) איז אומגעקומען על קידוש השם, און מ׳האט אים אנגעטראגן דעם שידוך מיט מיין מאמע (הרבנית הצ׳ פעסיל לאה ע״ה בת הגה״ק רבי אהרן ט״ב ז״ל אבד״ק וואלאווא), דעמאלטס האט ער שוין פארשטאנען.

ער האט עם קיינמאל נישט געטוהן, ס׳זענען געקומען אסאך רבנים צום עצי חיים ז״ל, און ס׳איז קיינמאל נישט געווען אזוי, אז ער זאל אהיים רופן פון חדר ווען עם קומט א גאסט, ס׳איז א מעשה פלא...

*

דער טאטע ז״ל האט פארציילט, דער טאטע האט געהאט א שוואגער דער סלאטפינער רב (הרה״ק רבי חיים יצחק אייזיק האלברשטאם זצ״ל), ער איז געווען א חתן אין וויזשניץ, דער אהבת ישראל׳ס א אייניקל איז געווען זיין כלה, א שוועסטער פון רבי יהודה׳לע (האראוויטץ מדזיקוב), און די כלה האט אפגעלאזט דעם שידוך, ער איז געווען צו פרום פאר איר, אזוי איז געווען די מעשה בימים ההם, נאך וואס מ׳האט אפגעלאזט דעם שידוך האט אים דער זיידע געמומען פאר א חתן, אבער ווען ער איז נאך געווען א חתן מיטן פריערדיגן שידוך איז ער אמאל אדורך געפארן סיגוט, איז ער אריין געגאנגען צום זיידן דער עצי חיים, ווען ער איז אריין געקומען צום זיידן און ער האט געפרעגט וויער ער איז, און ער האט אים אויסטערליש מכבד געווען, ער האט אים גהייסן זיצן און ער האט גהייסן מ׳זאל אריין ברענגען פירות צו מכבד זיין, און ער האט אים ארוים באגלייט, און ער האט געמיינט אז אזוי איז מען מכבד יעדן ווען ס׳קומט א בחור א בנש״ק.

שפעטער האט די כלה אפגעלאזט די שידוך, די כלה איז שוין געווען אביסל מאדערן, און זי האט געזאגט אז זי דארף נישט אזא חסידישן בחור, אזוי איז געווען דער מצב פון אידישקייט בימים ההם, זי האט געזאגט אז זי דארף נישט אזא חתן אזא געשטעלן, און זי לאזט אפ דעם שידוך, האט מען אפגעלאזט דעם שידוך, כ׳האב געהערט פון ר׳ בן ציון טאבאק, ווער ס׳האט אים געקענט ער איז געווען א גרויסער וויזניצער חסיד, ער האט פארציילט אז דער אהבת ישראל האט זיך קיינמאל נישט אויפגערעגט, דרייי מאל איז לעבן וואס ער האט זיך אויפגערעגט, און ער האט אויסגערעכנט איין מאל איז געווען ווען דבורה איז אריין געקומען זאגן אז זי לאזט אפ דעם שידוך, דעמאלטס איז דער רבי געווארן אין כעס, ער האט דעם הוט אראפ געווארפן פאר כעס, דאס האב איך געהערט פון ר׳ בן ציון טאבאק ער האט פארציילט אזוי. אין וויזניץ איז געווען דער נאמען דבורה אזוי... ווען איינע פון מיינע קינדער איז געבוירן געווארן, האט מיין רביצין געוואלט א נאמען געבן דבורה, מיין שוועסטער האט געהערט דער נאמען דבורה, האט ער נישט געוואלט דעם נאמען, כ׳וויל נישט דבורה, ווייל זי האט גהייסן דבורה, און ס׳איז געווען דארט נאך א דבורה וואס האט נישט געטויגט אזוי.

על כל פנים, מ׳האט אפגעלאזט דעם שידוך, און דער זיידע ז״ל האט אים געמומען פאר א איידעם, און ער איז געקומען קיין סיגוט האט ער געזעהן אז מ׳איז נישט אזוי מכבד יעדן,

אזא כיבוד גיט מען נאר פאר גאר חשוב'ע מענטשן, איז ער געווען איבערראשט, אים האט מען אזא מין קירבה יתירה געגעבן ווען ער איז געווען א חתן, ער האט אים געגעבן כיבוד און ער האט אים ארוים באגלייט, ער האט נישט געקענט פארשטיין אזא כבוד האט מען געגעבן נאר פאר גדולי ישראל, האט ער זיך גע'חידוש'ט. ער איז דעמאלטס געווען צוזאמען מיטן מנחת יצחק, זיי האבן דעמאלטס צוזאמען געלערנט.[11] עס האט פארציילט זיין זוהן ר' בעריש וויים (ראה"ק דקהילתינו הק' במאנטשעסטער), ער לעבט שוין אויך נישט, אז דער סלאטפינער רב האט געפרעגט דעם זיידן ווען ער איז שוין געווען אן איידעם דארט, האט ער אמאל געזאגט, מילא דער שווער האט מיך אזוי מכבד געווען וויל דער שווער האט געזעהן אז איך גיי ווערן אן איידעם, אבער דעם מנחת יצחק פארוואס האט מען אזוי מכבד געווען? האט ער געזאגט, 'ער וועט זיין א גדול בישראל'...

דער זיידע האט ליב געהאט דעם סלאטפינער רב, ער האט אים זייער ליב געהאט. ער האט אמאל געזאגט, 'א איידעם ליב צו האבן אזוי ווי אן אייגן קינד, קען מען נישט זאגן, אבער ווי שטארק מ'קען ליב האבן אן איידעם האב איך אים ליב...', צו זאגן אז איך האב איך ליב ווי א אייגן קינד?, דער זיידע ז"ל איז געווען זייער א מדקדק, שקר איז ביי אים געווען געפערליך, אז מ'האט געזאגט א שקר, האט ער געזאגט, אז איך זאל זאגן כ'האב אים ליב ווי אן אייגן קינד, דאם האט ער מורא געהאט צו זאגן אז ס'איז נישט הונדערט פראצענט אמת, אבער ווי שטארק מ'קען ליב האבן אן איידעם האב איך אים ליב...

דער סלאטפינער רב איז געווען צוויי מאל אן איידעם ביים זיידן ז"ל דער עצי חיים, (בזיווי"ר נשא את הרבנית דבורה לאה ע"ה ונסתלקה בצעירותה, ולאחמ"כ נשא את אחותה הרבנית העסא ע"ה). ווען די ערשטע רביצין אוועק, און דער זיידע האט אים געוואלט נעמען נאכאמאל פאר אן איידעם, נאר ער האט געהייסן חיים יצחק אייזיק, און דער זיידע האט געהייסן חיים הערש, קומט אוים איין נאמען איז געווען די זעלבע, איז אזוי ווי די רביצין איז אוועק און ער האט אים געוואלט נעמען נאכאמאל האט ער שוין געהאט ספיקות אין דעם, איז ער זיך געגאנגען שואל עצה זיין מיטן טעטשער רב, ער איז אויך געווען פאר אים א פעטער, דעם פאטער'ס א ברודער.[12] דער טעטשער רב האט נאך געלעבט, און ער איז אים געגאנגען פרעגן, און האט אים געזאגט אז ער קומט אים פרעגן די שאלה, קען ער זאגן יא זאלן ער ענטפערן, טאמער קען ער נישט זאגן יא זאל ער נישט ענטפערן.... איז ער אים געקומען פרעגן, ער איז געקומען נעמען א יא, אויף א ניין איז ער נישט געווען גרייט צו פרעגן.

דער זיידע אליינס איז קודם געווען א חתן ביים באדדיובער רב, ער איז געווען א זוהן פון גארליצער רב, און זיין כלה איז נפטר געווארן, ער איז געווען א חתן אלץ קינד, און די כלה איז נעבעך אוועק – שפעטער איז ער א חתן געווארן ביים זיידן רבי שלו' אליעזר'ל – ער האט געהאט באקומען אלץ חתן א מתנה א זייגער פונעם באדדיובער רב, און ווען דער סלאטפינער רב איז געווארן אן איידעם ביים עצי חיים – ער איז דאך געווען א באדדיובער אייניקל[13] – האט דער זיידע אים געגעבן במתנה דעם זייגער וואס ער האט באקומען פונעם באדדיובער רב ז"ל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

---

11 עי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב בריש סי' קכ"ח) וז"ל: כדי לעשות שארית לדברי ריעי אלופי ומיודעי עט"ר הגה"צ המפורסם בקש"ת מוה"ר חיים יצחק אייזיק הלברשטאם זצ"ל הי"ד אבדק"ק דאלינא שבגאליציע וסלאטווינא שבטשעסלאכאווקי יצ"ו הנני להעתיק פה שתי תשובות קצרות על דבר קושייתי בריש מס' מכות, שהקשיתי ביומי חורפי שנשארו בידי מהמון חליפות מכתבים שהיו בינינו להבחל"ח בד"ת ונאבדו ביומי הזעם...

וכה כותב לו הגה"צ הנ"ל בתשובתו: בין כסא לעשור יושפע רב טוב וגמר חתימה טובה לכבוד אהובי ידי"נ חביבי ה"ב תמים במעלות ובמדות ישרות החו"ב בתו"י כו' כמר יצחק יעקב ווייס נ"י. מכתבך היקר עם ח"ת הגיעני, ושמחתי לקראתו כעל כל הון...

ומסיים: ...את אלה הדברים נפלו ברעיוני בעת עיוני בדבריך, ואי"ה עוד חזון למועד להשתעשע עמך, תודיעני בכל פעם מטוב שלומך ומשלום כל יקירינו בכלל ובפרט, כנפש אוהבך ידידך באהבה דוש"ת ומחכה לבשורות טובות במהרה...

ועי"ש שמביא תשובה ב' שכתב לו אחר הימים טובים בשנת תרפ"ב בעיר סיגעט.

12 הגה"ק רבי אלי' בצלאל ט"ב ז"ל בנו הצעיר של הגה"ק הייטב לב ז"ל.

13 הגה"צ ר' חיים יצחק אייזיק האלבערשטאם ז"ל אבד"ק סלאטפינא הי' בנו של הרה"ק רבי יהושע'לע אבד"ק דאלינא בנו של הגה"ק רבי משה אבד"ק באדיוב ז"ל, ורבי יהושע'לע היה חתן הרה"ק ר' יודא צבי מדאלינא זי"ע בן הרה"ק רבי ישכר בעריש מדאלינא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשויב זי"ע

בס"ד

דער געטרייער טאטע
שרייט אויס:

איך

זארג פאר מיינע הערליכע דורות

וויל אם אין אני לי מי לי...

מרכז מוסדות סאטמאר
קרית יואל בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א

דינער
השנתי

למען מבצרי
מוסדותינו
הקדושים
תלמוד תורה • בית חינוך לבנות
ישיבה קטנה • ישיבה גדולה

בס"ד

דער חשוב'ער יונגערמאן
שרייט אויס:

איך

נעם אחריות
אויף אונזער
קהילה

וויל אם אין אני לי מי לי...

מרכז מוסדות סאטמאר
קרית יואל בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א

דינער
השנתי

למען מבצרי
מוסדותינו
הקדושים

תלמוד תורה • בית חינוך לבנות
ישיבה קטנה • ישיבה גדולה

בס"ד

דער טייערער ביזנעסמאן
שרייט אויס:

איך

ווייל אין די הצלחה פון די מוסדות

ווייל אם אין אני לי מי לי...

מרכז מוסדות סאטמאר
קרית יואל בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א

דינער השנתי

למען מבצרי מוסדותינו הקדושים
תלמוד תורה • בית חינוך לבנות
ישיבה קטנה • ישיבה גדולה

בס"ד

דער חשוב'ער עלטערער יוד
שרייט אויס:

איך

ווייל ממשיך זיין די מסורה הטהורה

וויל אם אין אני לי מי לי...

מרכז מוסדות סאטמאר
קריית יואל בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א

דינער השנתי

למען מבצרי
מוסדותינו
הקדושים
הכולל חורה • בית חיטר לבנות
ישיבה קטנה • ישיבה גדולה

בס"ד

מרכז מוסדות סאטמאר
בני ברק

בנשיאות
כ"ק רבינו
הגה"ק שליט"א

דינר השנתי

למען מבצרי
מוסדותנו
הקדושים

תלמוד תורה • בית חינוך לבנות
ישיבה קטנה • ישיבה גדולה

איד זארג פאר מיינע דורות
איד בין מקיים רצון רבינו
איד טראג דעם עול המוסדות
איד נעם אחריות אויף אונזער קהילה
איד ווייל האבן א זכות אין די מבצרי המוסדות